

könyv
könyvtár
könyvtáros

2000
december

NEMZETI TÉKA

SZERKESZTETTE NAGY ANIKÓ

Szentmihályi – emlékkötet

BIBLIOTHECA NATIONALIS HUNGARICAE

KÖNYV, KÖNYVTÁR, KÖNYVTÁROS

9. évfolyam 12. szám

2000. december

Tartalom

Könyvtárpolitika

Évszázad-búcsúztató	3
„A nemzeti könyvtár szolgáltatási rendjébe épülnek be a sorozatok”. Beszélgetés Monok Istvánnal, az OSZK főigazgatójával és Kégli Ferenc osztályvezetővel	6

Műhelykérdések

Niessen, James P.: Könyvtárközi kölcsönzés és megosztott állománygyarapítás az amerikai egyetemi könyvtárakban	14
Kiszl Péter: Céginformációs adatszolgáltatások a hazai könyvtárakban	19

Fórum

Dévény István: Egy könyvtáros tallózásai	31
---	----

Konferenciák

Németh Gabriella: Első olasz–magyar könyvtáros találkozó	35
Nagy Anikó: Szakmai rendezvény a Vocalról	38
Szász Ilona: Mű és illusztráció	40

História

Bényei Miklós: Töredékes gondolatok a magyar írásbeliség ezer évéről	45
---	----

Könyv

Küllös Imola: A Néprajzi Múzeum gyűjteményei	50
---	----

Hírlevél a Magyar Könyvtárosok Egyesülete tagjaihoz	53
---	----

From the contents

Publishing policy of the National Széchényi Library. Talk with director-general István Monok and department head Ferenc Kéglí (6);
Péter Kiszl: Company information services in Hungarian libraries (19);
Miklós Bényei: Thoughts about the thousand years of Hungarian written literature (45)

Cikkeink szerzői

Bényei Miklós, a Hajdú-Bihar Megyei Könyvtár igazgatóhelyettese; *Dévény István*, a bázeli Egyetemi Könyvtár volt munkatársa; *Kiszl Péter*, egyetemi hallgató (ELTE); *Küllös Imola*, folklorista, az ELTE oktatója; *Nagy Anikó*, az OSZK osztályvezetője; *Németh Gabriella*, az OSZK munkatársa; *Niessen, James P.*, a Texas Tech Egyetem Könyvtárának munkatársa; *Szász Ilona*, a FSZEK Prücsök Gyermekkönyvtáros Műhelyének vezetője

Szerkesztőbizottság:

Biczák Péter (elnök)

**Borostyániné Rákóczi Mária, Kenyéri Kornélia,
Poprády Géza, dr. Tóth Elek**

Szerkesztik:

Gyóri Erzsébet, Sz. Nagy Lajos, Vajda Kornél

A szerkesztőség címe: Budapest, I. Budavári Palota F épület – Telefon: 224-3791

Közreadja: az Informatikai és Könyvtári Szövetség, a Magyar Könyvtárosok Egyesülete, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, az Országos Széchényi Könyvtár

Felelős kiadó: **Monok István**, az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatója

Technikai szerkesztő: **Korpás István**

Nyomta az ETO-Print Nyomdaipari Kft., Budapest

Felelős vezető: **Balogh Mihály**

Terjedelem: 5,7 A/5 kiadói ív.

Lapunk megjelenését támogatta a
Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma
Nemzeti Kulturális Alapprogram

Terjeszti az Országos Széchényi Könyvtár
Előfizetési díj 1 évre 3000 forint. Egy szám ára 250 forint
HU-ISSN 1216-6804

Évszázad-búcsúztató

Idei évfolyamunk első számában (3K január) a szerkesztők azon merengtek el Áprily Lajos után szabadon, hogy „Vajon mit érzel, mikor leírod: anno 2000?”. E kis merengésben jutott hely annak pertraktálására is, hogy az ezzel a számmal induló év, a 2000. bizony még nem az évszázad (évezred) nyitó éve, hanem az utolsó a múlt századból, ezredből. Ezúttal, 2000-ben utoljára jelenve meg, ismét alkalom kínálkozik a merengésre. Az évszázad, az évezred búcsúztatására. Ez a búcsú – hangozzék bár frivolul, netán neoneofrivolul (Szerb Antal után szabadon) – éppen nem szomorkás, méghozzá több, alapos okból nem az. Mielőtt nagyobb köröket írnanék le, kezdjük egy sokkal kisebb, szűkebb körrel! Az új évszázadban, annak januárjában a 3K 10. évfolyamába lép. Persze micsoda, mit jelent tíz év egy évszázadhoz képest? Azt hisszük, csak első látásra-hallásra parány az évtized. Szabó Lőrinc egyik legszebb versében arra döbben-döbbsen rá, hogy – ha megérné a 2000. évet, 1900-ban születvén – tulajdonképpen kicsinynek kellene látnia a magyar történelmet. „Egész népemmel csak tízannyi történt”. Nos, a huszadik században csak tízannyi történt, mint a 3K-val. És – lám, ráadásul – a 3K túl is élte a huszadik századot, maga mögött hagyta, elindul a huszonegyedikbe, az új évszázadba, évezredbe. A merengések első köre tehát arról szólhatna, hogy milyen évtizedtől búcsúzik a lap. Amikor is persze nem saját történetünk felidézésére vállalkoznánk, hanem arra, amit a lap tükröz, szolgál, holt betűkbe foglal. A magyar könyvtárügy tíz évére. Persze nem szeretnénk pedantok lenni. Épp csak érintőlegesen, (neo)frivolul utalgatnánk, alludálnánk, „szövegelnénk” (illően a századvég posztmodernizmusához, minden nagy narratívát kerülő, elvető, kicikiző voltához). Nos, az akkor még első lépéseit tevő 3K-ban megjelent egy interjú a Göteborgi Városi Könyvtár igazgatójával, az akkor (akkor? azóta nem láttuk, nem nyilatkozhatunk) ifjú, csodaszép és metsző elméjű *Inger Eide-Jensennel*, aki épp a FSZEK átvilágításában vett részt. Hadd idézzünk tőle néhány passzust:

[a könyvtárosok viszonya az olvasókhöz] kedvességük, törődésük, velük való foglalkozásuk néha szinte megható. ... mindenütt ezt tapasztaltam. [kérdőző: És ez meglepi Önt? Svédországban nem így van?] Nem egészen. Nem ilyen meleg a viszony. Nem ennyire emberi... Igen jelentős az eltérés az olvasók között is. Minálunk a könyvtárlátogatókat elsősorban a szakirodalom érdekli. No nem a tudományos művekre gondolok, hanem a mindennapi életet segítő információkat tartalmazó könyvekre, kiadványokra. Technikai jellegű munkákra, autóval, műszaki berendezésekkel foglalkozó könyvekre, az üzleti életben szükséges adatokat tartalmazó publikációkra, ismeretterjesztő munkákra stb. Önöknél az emberek sokkal széplelkűbbek. Itt a könyvtárak tele vannak szép-irodalommal, regényekkel. Egyáltalán, a magyarok valahogy romantikusak, literátus hajlamúak. Sok mindenben megnyilvánul ez. [kérdőző: Szóval afféle 19. századi náció vagyunk?] Egy kicsit. Nekem ez egyébként nagyon tet-

szik... [kérdőző: És még miben nyilvánul meg ez a romantika?] Különösen látványos a szervezésben. Számomra néha elképesztő, hogy mennyire nem érdekli ez a magyarokat. Ha én Svédországban bemegegyek egy könyvtárba, azonnal megtudom, milyen könyvtárról van szó, milyen szervezeti egységei vannak, miért ki a felelős, miben kihez kell fordulnom, hogyan illeszkedik a könyvtár más szervezetekbe, hálózatokba stb. Itt – nekem úgy tűnt – maguk a könyvtárosok sem nagyon tudják az ilyesmit. [kérdőző: A Monarchiára is közismerten a Schlamperei volt jellemző.] No nem, nem slamposágról van szó. Csak a magyar könyvtárosokat a szervezés, a menedzsment nem igazán érdekli. Más foglalkoztatja őket...

És, engedelmeükkel, még egy idézet az interjú végéről:

Nézze, ha én nagyon gazdag lennék, boldogan megvásárolnám ezt a palotát, amelyben vagyunk [az interjú a FSZEK központi könyvtárában zajlott]. De itt könyvtári munkát végezni, az rettentő lehet.

Szóval ezt írta a 3K, ezt nyilatkozta egy vezető svéd könyvtáros, könyvtári szakember az elmúlt évtized legelején. Kell ehhez kommentár? Nem beszél a szöveg magáért? Hogy a magyar könyvtárhasználók regényeket olvasnának? Hogy nem az üzleti (stb.) életben szükséges információk iránt érdeklődnének? Hogy romantikusak, hogy literátusak lennének? Hogy a könyvtárosokat nem érdekli a menedzsment? Hogy a FSZEK központi épületében (lásd a megnyitó kapcsán készült beszámolót!) rettentő lehet könyvtári munkát végezni? Ugye tényleg nem kell kommentár? Golo Mann írja lángelméjű Deutsche Geschichtejében, hogy a nemzeti karakter bizony nem állandó. Mert milyenek voltak, milyenek látták a németeket a 19. század közepén? Ők voltak a Volk der Denker und Musiker, a gondolkozók és muzikusok, a kis egyetemi városkák és az álmodozó filozófusok, a zenészek és poéták népe. És a századfordulón? Az energiától és imperializmustól duzzadók, a világ újrafelosztására törők, nem az álmok, hanem a realitások, nem az álmodozók, hanem az allddeutsch tervek népe. És – úgy látszik – a magyar népkarakter sem állandó, ha a változás egészen más természetű is. Inger Eide-Jensen ma nyilván egészen mást mondana az őt kérdezőnek, mint mondott annak idején. Mikor is? Még egy évtizede sincs. Jobb ez így? Bizony jobb. Tán nem olyan szép, tán nem olyan poétikus, de bizony nem 19. századi. (Jut eszünkbe: azt, hogy múlt század, immáron már csak a huszadik századra érthetjük. Hamar hozzá fogunk szokni a változáshoz. Dátumoknál sem tévesztjük el már egy év óta, hogy nem 1-gyel kell kezdeni az évszámot.)

A fentiekből (is) következően nagyot léptünk hát előre, még ezen a könyvtári területen is. A 19. századból fordultunk át a 21-ikbe, ha igaz, röpké tíz év alatt. Nem olyan nehéz hát a búcsú. Vonzóbbak az új, illetve már nem is olyan új kilátások. Aki lapot szerkeszt – Esterházy halhatatlan aperçuje rá is vonatkozik – nem annyira népből–nemzetben (értsd könyvtárban–könyvtárügyben), hanem alany–állítványban (értsd szakmai terminológiában, szakmai szintagmákban) kell gondolkodnia. Megváltozott a 3K cikkeinek terminológiája, vonalvezetése is. Ma már – és a jövőben, az új évszázadban ez csak nyomatékosabbá válhat – nem kell (és már most sem szokás) minden cikkírónak elmondania, felmondania a leckét: tudásalapú társadalom, élethosszig való tanulás, világháló, internet, elektronikus könyv-

tár, falak nélküli könyvtár – a sor hosszan folytatható. Eleddig számos szerzőnk vélte úgy, hogy mielőtt igazi témájába fogna, tanúsítania kell, hogy ismeri, hogy otthon van az új terminológiában. Ma már ez a természetes, külön dokumentációra-dokumentálásra nem szorul. Bele lehet fogni a mondandóba minden leckefelmondás nélkül. Értjük egymást szavak nélkül is. Már az sem kelt enyhe lúdbőrzést cikk-íróban és cikkolvasóban, hogy tartalomipar, hogy minőségbiztosítás, hogy stratégiai terv, hogy... – ki-ki tudja, milyen vadonatúj(nak látszó) fogalmak, kategóriák sorolhatók még – hanem az, hogy ezek kicsodások. Hogy miféle, milyen úton-módon szolgáltató tartalomiparról, hogy a minőségbiztosításnak milyen technikáiról, feladatrendszeréről, hogy miféle stratégiai tervekről (stb.) van szó. És miért erről és nem egy egészen másmilyenről, hogy tárgyspecifikusról-é, avagy egy avítasabbról, hogy az épp szőnyegen forgónak milyen megoldási módozatairól, válfajairól. Jól látható ez – reméljük legalábbis – akár a 3K legújabb számain is. Monok István, Dippold Péter, Fodor Péter, Ambrus Zoltán, Vajda Erik és társaik (hadd ne soroljuk a neveket) e számunkban vagy a legutóbbiakban megjelent cikkei, nyilatkozatai, beszámolóí immáron nem az Arany János-i „kerített nagy fenekék” mentén szólnak, szóltak a szent ígérről, a kötelező terminus technicusokról vagy azok kapcsán. Konkretizálódtak a feladatok, a témák, a mondandók. Elveszett persze az aura, a holdudvar, a többszörös konnotációk szép oszcillációja. Prózaibbá, megfoghatóbbá, a gyakorlatba azonnal áttehetőbbé vált a „szöveg”. Kár érte? Egy picit talán igen. Ezért is a búcsúzás fájdalma. Amelyet azonban – úgy véljük – maga alá gyűr az újnak feszülés lendülete, energiája, dinamizmusa. És persze – talán – az a szándék is, hogy egy újabb poézist teremtsünk az immáron végleg elavult régi helyett. Vannak erre is jelek. Egy más típusú poézisre, titokzatosságra, szépségre. (Amiként Szerb Antal vallotta, csak a félig értett dolgok igazán szépek, a gyenge franciatudással olvasott Racine és Baudelaire-sorok.) Mert azért nem mindent értünk az új világból, a már itt lélegző, pihegő, lihegő 21. századból sem. Nem értjük (de meg akarjuk, meg kell értenünk), hogy milyen aporiákat jelent, milyen kontroverziákat hoz magával, milyen antinómiákat teremt az elitkultúra és hagyomány, globalitás és nemzeti kultúra, Ambrus Zoltán szép metaforájával: „Brüsszel és Zsadány feszítvolsága” – hogy csak néhányat említsünk a számtalan közül. De mindezt persze nemcsak meg kell értenünk: meg kell teremtenünk az egyensúlyt, a szintézist is. Azt a (könyvtári) világot, amelyben szinte átfoghatatlan ellentét feszül a FSZEK vagy a Kecskeméti Megyei Könyvtár valóban 21. századi univerzuma és a falusi könyvtárak isten hátamögöttisége közt, az OSZK tudományos műhelye és némely családi könyvtárak igénytelensége közt, a falak nélküli világkönyvtárak és a „hagyományos ellátórendszerben” működők közt.

„De visszanezni rá nem érek én” – mondotta a nagy költő, és mi csak félig-meddig tartottuk magunkat hozzá. Bizony visszaneztünk, búcsúztunk. De csak egy pillanat, egy pár sor erejéig. A 3K-nak ezt az évszázadban utolsó számát nem a búcsú lengi be, ha első cikke évszázad-búcsúztató is. És persze fokozottabban így lesz ez, ígérjük, túlesve a búcsú köreire, az új évszázad első – és persze következő – számaiban. Talán azt kellene mondanunk ezúttal, hogy tartsanak velünk – ez azonban túl nagy elbizakodottság lenne (Fülep Lajossal szólva, nem éppen komikum nélkül való pretenzió). Így inkább azt mondjuk: szeretnénk Önökkel tartani az új évszázadba.

(A szerkesztőség)

„A nemzeti könyvtár szolgáltatási rendjébe épülnek be a sorozatok”

Beszélgetés Monok Istvánnal, az OSZK főigazgatójával és Kégli Ferenc osztályvezetővel

A napokban jelent meg az Országos Széchényi Könyvtár és az Osiris Kiadó közös kiadványaként a Nemzeti téka című sorozat első, nyitó kötete. A szakmailag is igen fontosnak tűnő, kulcsinileg is roppant vonzó kiadvány adta az alkalmat arra, hogy Monok Istvánnal és Kégli Ferencsel, úgy is, mint a Nemzeti téka sorozatszerkesztőivel elbeszélgessünk az OSZK kiadványpolitikájáról. Amint arra a 3K olvasói jól emlékezhetnek, Monok István szólott már kiadványozási terveiről, igaz, akkor még csak jövő időben. De köztudott az is, hogy a főigazgató több alkalommal és több fórumon nyilatkozott arról, hogy fölöttébb elégedetlen az OSZK-ról a közvéleményben, kivált az akadémiai, egyetemi közvélekedésben élő imagedzsel, képpel, ranggal. E képhez szervesen hozzátartozik, méghozzá a legelső sorok egyikében, az OSZK kiadványpolitikája. Első kérdésünk-kérésünk az volt tehát a főigazgató úrhoz, hogy vázolná azt a kiadványpolitikát, kiadványozási trendet, gyakorlatot, amelyet ő hajtott végre a nemzeti könyvtárban.

Monok István: Nagyon fontosnak tartom hangsúlyozni, hogy nem azért javoltam radikális változásokat az OSZK kiadványpolitikájában, mert mindenáron változtatni kívántam, szerettem volna. Nem azért, hogy láttassék, az új főigazgató változtat. A kiadványstruktúra átalakítását igen alaposan megtárgyaltuk a könyvtár tudományos bizottságával is, vezetőségével is. Nem egyszemélyi döntésről volt tehát szó. Arra persze büszke vagyok, hogy a dolgot én kezdeményeztem, de még büszkébb arra, hogy az egyik új sorozatunk, a *Libri de libris* címét én találtam ki, és igen jóízű emberektől kaptam érte dicséretet. Az új kiadványpolitikai koncepció háttérében egyébként az a megfontolás rejtőzik, hogy egy közintézmény nem viselkedhet úgy, mint egy profi kiadó. Egészen mások a feladatai, a lehetőségei, a rendelkezésére álló eszközök is. A nemzeti könyvtárnak azért kellett és kell a jövőben is professzionális kiadókkal együttműködnie, velük társulnia, mert csak így lehetséges egyrészt színvonalas küllemű–megjelenésű kiadványokkal előállni, másrészt a terjesztés is csak így oldható meg optimálisan. A terjesztés különösen fontos ebben a vonatkozásban. Nem véletlen, hogy értékes, színvonalas kiadványok garmadáit hevernek egyetemek, akadémiai intézetek, közintézmények raktáraiban. Az állami támogatással kiadott, enyhén nyereséges vagy éppen nullszaldós könyvek terjesztéséhez semmiféle érdek nem fűződik, de nincsenek is meg hozzá az eszközök, a szakértelem, az apparátus. Egy professzionális kiadónak természetesen elemi érdeke a terjesztés. A nemzeti könyvtárnak igen nyomós érdeke az, hogy nyereséggel terjessze kiadványait, sorozatait egy profi kiadó, hisz így a nyereség

visszacsorog, investálni lehet belőle a további kiadványokba. Eddig erre nem volt példa. Az OSZK nem tudta, nem terjesztette, legalábbis nem eléggé terjesztette a kiadványait.

A nemzeti könyvtárnak persze vannak más feladatai is. Olyanok, amelyekkel nem lehet profi kiadóhoz fordulni, hisz e kiadványok egy jó része biztosan veszteséges. Mégis ki kell adnunk őket, hiszen ezt a törvény is előírja számunkra, a szakma is elvárja tőlünk. Ilyen kiadványok például a nemzeti bibliográfiák különböző sorozatai, ilyen a magyarul, illetve kivonatban angolul megjelenő könyvtártudományi szakbibliográfia. Ezeket – természetesen – a jövőben is ki fogjuk adni. A nemzeti könyvtárnak azonban most már, az új alapító okirat szerint, tudományos tevékenységet is *kell* folytatnia, tudományos kiadványokat is ki *kell* adnia. Én nagyon örülök, hogy ez szerepel az alapító okiratban, és természetesen erről is szó van, amikor a kiadványpolitikáról beszélünk. Ez a tudományos kiadványozás persze kétféle jelent: könyvtártudományi kiadványozást és egyéb tudományok kiadványainak megjelentetését. Ami az előbbit illeti: az OSZK két könyvtártudományi, könyvtári szakmai folyóirata, a *3K* és a *Könyvtári Figyelő* továbbra is számíthat arra, hogy a nemzeti könyvtár megfelelően támogatott folyóirata lesz (más-más konstrukcióban természetesen). Már a másik csoportba tartozik a *Magyar Könyvszemle*, illetve a torontói *Hungarian Studies Review*. Ezeknek a folyóiratoknak a kiadását támogatja a nemzeti könyvtár. Azért támogatja, mert egyrészt a magyar könyvtörténet dokumentumainak első számú, legfőbb őrzőhelye a nemzeti könyvtár, a legfontosabb könyvtörténeti szakfolyóirathoz tehát alapfeladatai mentén van köze. Arról nem is szólva, hogy egy ilyen komoly, nagy súlyú tudományos folyóirat csak díszére válhat a nemzeti könyvtárnak. Ezért szereztünk ötvenszázalékos tulajdonjogot a Magyar Könyvszemle esetében, és így vált a lap az MTA Irodalomtudományi Intézetének, az OSZK-nak, valamint az Argumentum Kiadónak a közös kiadású orgánumává. Közös kiadású lévén jobban finanszírozható, és a szerzők is jobban motiváltak abban, hogy a lapban publikáljanak. Ezen túl a Magyar Könyvszemle elsőrendű fóruma lehet, lesz a nemzeti könyvtárban keletkezett könyvtörténeti értekezéseknek, publikációknak. Az OSZK munkatársai így anyagilag is jobban járnak, hisz tiszteletdíjat kapnak írásaikért, másrészt tudományos karrierjük szempontjából sem közömbös az, hogy nyitva állnak előttük a Magyar Könyvszemle hasábjai, hisz a tudományos munkálkodás egyik mércéje a publikációk száma. És persze nyilvánvaló, hogy a könyvtörténeti kutatások döntő része a nemzeti könyvtárban folyik, méltó tehát, hogy a mi lapunkban csapódjanak le eredményei is.

A torontóiakkal való együttműködéshez a nemzeti könyvtár egy másik alapfeladata adta-adja a – mondjuk így – filozófiai háttérrel, nevezetesen a hungarikumfeltárás, -nyilvántartás és a rendszeres hungarikumkutatás. A *Hungarian Studies Review* mindig is a nemzeti könyvtár támogatásával jelent meg, ugyanakkor az OSZK nem érvényesítette azt a lehetőségét, hogy társkiadóként szerepeljen a lapon. 1999-ben már így szerepelt, és a továbbiakban is így lesz. Immáron tehát ez a folyóirat is részben a nemzeti könyvtár folyóirata.

De hadd szóljak még egy folyóiratról, nevezetesen az *OSZK Híradóról*. A ház, úgy tűnik, érzelmileg kötődik ehhez a laphoz, így hát továbbra is ki kívánjuk adni. Egy kritikai megjegyzést azonban tennék. Ha már az OSZK munkatársai szeretik ezt az orgánumot, akkor írjanak is bele. Írjanak a friss eseményekről, kiadványokról, kiállításokról, halásszanak ki értékes kis gyöngyszemeket a nemzeti könyvtár

múltjából stb. Ne érződjön a lapon a permanens anyaghiány. Az OSZK Híradó persze afféle házi kiadvány, esetében szó sincs tehát más kiadókkal való közös megjelentetésről.

Itt érdemes szólni az OSZK Évkönyvéről is. Ez az Évkönyv tulajdonképpen azóta létezik, amikortól a Magyar Könyvszemle megszűnt a nemzeti könyvtár orgánuma lenni. Most már megint az. A könyvtörténeti, művelődéstörténeti értekezéseket ott érdemes publikálni, a Magyar Könyvszemle révén ráadásul ezek a dolgozatok sokkal szélesebb publikumhoz jutnak el. Ami az Évkönyvben közölt szakmai, könyvtártudományi írásokat illeti, azok elhelyezésére is számos lehetőség adott, biztosított. Említettem már a 3K-t és a Könyvtári Figyelőt. Rajtuk kívül van még az új, illetve újraindított *Könyv és Nevelés*, a *Könyvtári Levelezőlap*, a frissen megjelent *Magyar Orvosi Könyvtáros*, valamint az informatikában excellelő *TMT*. A könyvtártudományi írásoknak bőségesen van tehát felvevőhelye, méltó fóruma. (És akkor még nem szóltam a beszélgetésünknek alkalmat adó Nemzeti tékáról, amelyben szintén van lehetőség – mondjuk a jelentős könyvtáros-egyéniségeknek szentelt kötetekben – könyvtári szakmai tanulmányok elhelyezésére.) Mi marad tehát az OSZK Évkönyvének? A jelentés rész. Az éves jelentés már 1999-ben egészen új formában jelent meg, és még újabb típusú lesz a 2000. évi. Színesebb lesz, és főleg a statisztikákra koncentrálni majd, kiemeli a legfontosabb mozzanatokot a nemzeti könyvtár adott évi életéből-munkájából. Egy-egy év teljes krónikáját fogja hozni. Ezek a jelentések külön sorozatban jelennek meg, a következő 2001 januárjában. Úgy tűnik tehát számomra, hogy az OSZK Évkönyvére semmi szükség a továbbiakban. Annál is inkább, mivel legutóbb is hat év alatt jelent meg egyetlen kötet. Én magamban, lelkileg már leírtam az OSZK Évkönyvet. Persze ha valaki(k) vállalkoznak arra, hogy egy igen színvonalas Évkönyvet összeállítsanak, nem mondom, hogy nem keresném a lehetőséget kiadására.

És akkor most térnék rá azokra a sorozatokra, amelyeket az OSZK különböző kiadókkal együtt, együttműködve kíván megjelentetni, illetve jelentetett már meg. Immáron két kötet is megjelent a *Libri de libris* sorozatból (*Cimélia. Az OSZK középkori kincsei*; *Karsay Orsolya–Wehli Tünde–Mikó Árpád: Három kódex*). Ez a sorozat, amelynek révén a nemzeti könyvtár hosszabb távon is igyekszik arculatát alakítani, a bibliofil kiadványokhoz közelít. A megjelent köteteknek immár híre van. Nos, e sorozatnak több alsorozatát is tervezzük. Szeretném, ha a *Cimélia*-kötet-höz hasonlóan minden tár bemutatkozna egy-egy kötetrel, és e tárok közé sorolnám a zirci műemlékkönyvtárat is, jóllehet az már jogilag nem az OSZK-é, de azért – számos okból – a magunkénak tudhatjuk. Zircen évente több mint hatvanezer látogató fordul meg, kitűnő lehetőség nyílik tehát arra, hogy a *Libri de libris* köteteit ott is árusítsuk. De nemcsak az OSZK tárainak bemutatására gondolunk. Egy külön alsorozat lesz a kiállításkatalogusoké. Az ilyen katalogus akkor jó, akkor éri el célját, tölti be funkcióját, ha magán a kiállításon kapható. Persze nem minden kiállításhoz fogunk elkészülni a katalogussal is, kivált egy-egy ilyen kiemelt színvonalú, reprezentatív katalogussal. De arra törekszünk, hogy évente egy-egy nagy kiállítás már katalogusárusítással legyen egybekötve. Amikor pedig ez nem lesz lehetséges, azt tesszük, hogy a kiállítás tematikájához illő konferenciát szervezünk, és a konferencia anyaga együtt jelenik majd meg a katalogussal – utólag. Ilyen konferencia- és egyúttal kiállítás-katalogus kötet már kettő is nyomdában van. A sorozat kulcsné, sorozati jellege akkor is megőrződik, amikor az anyag némileg módosított formátumot

igényel, mint például a térképkiállítást bemutató, vagy a tervezett térképtári bemutatkozás. Ezekre a kötetekre egy fillért sem fordítottunk az OSZK költségvetéséből. A pénzt pályázati úton nyertük, és a kiadó is hozzá fog járulni, hisz érdeke, hogy ilyen szép, igazán reprezentatív sorozattal jelentkezhesen, és ezért áldozatokra is hajlandó. A továbbiakban pedig közösen is pályázhatunk, együtt teremthetjük elő a szükséges anyagiakat. Nagyon fontosnak tartom, hogy a 2002-es évfordulás kiállításokról is szép kötetek készüljenek ebbe a sorozatba. Az OSZK két nagy kiállítást tervez, az egyik a magyar nyelvemlékeket fogja bemutatni az akadémiai könyvtárral és az egyetemivel közösen. Lesz egy harmadik kiállítás is, a Magyar Nemzeti Múzeum és az OSZK történetét reprezentáló nagy kiállítás, ennek a katalógusát lehet, hogy nem ebben a sorozatban adjuk ki, hanem közös alkalmi kiadványként. És persze attól sem zárkóznék el, hogy legyenek inkább a piacra tekintő kiállításaink. Nagyon komolyan szóba jött egy erotikus könyvek illusztrációit bemutató kiállítás, természetesen színvonalas katalógussal, amely bibliofil értékű, könyvtörténeti becsű produktum lesz és persze magas áron eladható munka. Az ilyenféle kiállítások, kiadványok – no nem mindig feltétlenül az erotika mezején – fellendíthetik a könyvtár bevételeit, forgalmát is. Meg kell találni a megfelelő témákat, tárgyakat. És most térnék rá a Nemzeti tékára, de arról talán szóljon Kégli Ferenc.

Hogyan, miért és miképp koncipiálódott a sorozat gondolata? Mire gondoltak, amikor fejükbe vették a kiadását? Milyen háttere van, milyen bázisról indult a sorozat?

Kégli Ferenc: Az Országos Széchényi Könyvtár Tudományos Bizottsága 2000 februárjában tárgyalta meg azokat a javaslatokat, melyeket Monok István főigazgató (és egyben tudományos igazgató) terjesztett elő a nemzeti könyvtár kiadói koncepciójának átalakítására. A bizottság tagjai – egyebek mellett – egyetértettek avval, hogy az intézmény szüntesse meg a kizárólag saját kiadásában megjelenő *Az Országos Széchényi Könyvtár kiadványai*, továbbá *Az Országos Széchényi Könyvtár füzetei* című sorozatát, s helyettük, hasonló tartalmi körben, az Osiris Kiadóval együttműködve jelenítsen meg egy új sorozatot *Az OSZK tudományos kiadványai* címmel. Abban is egyetértés született, hogy a különböző témakörök alsorozatként jelenítődjenek meg. A bizottsági ülésen az a megtiszteltetés ért, hogy megbízást kaptam a sorozat szerkesztésében való részvételre.

Az Osiris Kiadó vezetője, Gyurgyák János első beszélgetésünkkor azt mondta, hogy ezzel a címmel szinte lehetetlen egy sorozatot bevezetni a könyvpiacra, s ajánlotta, hogy találjunk egy tömörebb, hatásosabb, de a szándékolt tartalmat mégis kifejező sorozatcímet. Volt több, szerencsére elvetélt ötletem, míg végül kezembe került a tudományos bizottság egyik tagjának, Fülep Katalinnak egy korábbi címjavaslata, melyben a „téka” szó is előfordult. Ez a kifejezés a magyar nyelvben többféle tartalmat jelöl: tokot, füzetet, tartót, táskát, falipolcot, néprajzi vonatkozásban díszes tárolóbútort; régies értelemben pedig azt a helyet jelöli, ahol tartanak, tárolnak valamit, például gyógyszereket (apotéka) vagy könyveket (bibliotéka). A szó variálásával merült föl bennem a *Nemzeti téka*, s a Széchényi Könyvtár nyilvántartásai szerint szerencsémre ezt az összetételt eddig még sohasem alkalmazták sorozatcímként. Mind a kollégák körében, mind az Osiris Kiadónál tetszést aratott az elnevezés, s az eddigi észrevételek alapján nyugodtan állíthatom, hogy sikert aratott a sorozat „arculatának” megtervezésével a kiadó munkatársa, Kurucz Dóra is.

És mit fognak tartalmazni a sorozat kötetei? Milyen lesz a periodicitása?

K. F.: A *Nemzetitéka* most megindított sorozata olyan művelődéstörténeti, nyomda-, sajtó-, könyv- és könyvtártörténeti, illetve könyvtári-informatikai vonatkozású műveknek kíván tárolóhelye lenni, melyek nemzeti könyvtárunkhoz vagy annak gyűjtőköréhez kapcsolódnak. A monográfiák, emlékkötetek, konferencia-anyagok mellett helyet kívánunk biztosítani hungarika vonatkozású egyedi bibliográfiák, sajtórepertóriumok, katalógusok számára is, segédleteket biztosítva ezzel a magyar művelődéstörténet kutatásához. Az egyes tagokon nem tüntetünk fel megkülönböztető műfaji alcímeket, a beltartalmat azonban mégis érzékeltetni kívánjuk a borító színárnyalatával: ezért kapnak zöld alapszínű a monografikus jellegű munkák, kéket a konferencia-előadások és egyéb gyűjtemények, világosbarnás-narancssárgás színárnyalatot a bibliográfiák és repertóriumok, a katalógusok pedig bordót. A november elején elsőként megjelent kötet borítóján a világoskék-sötétkék színvariáció jelentkezik, mivel ez a Szentmihályi János emlékére rendezett konferencia-előadásait gyűjtötte egybe. Rögtön az is elmondható, hogy nincsenek mindig teljesen tiszta műfajok, például ez a konferencia-anyag is kiegészült egy bibliográfiai résszel.

A periodicitást részben majd befolyásolja a költségtényező is. Például a következő kötet előállításához rendelkezésre áll a pályázat révén kapott összeg, így a Nagy Attila által írt és szerkesztett, Olvasásfejlesztés, könyvtárhasználat – kritikus gondolkodás címet viselő következő sorozati tag – a lektorálást követően – már a kiadói előkészítés stádiumában van, és várhatóan a jövő év elején sor kerül a nyomtatására. És vannak már ígéretes bibliográfia-kéziratok is a tarsolyban, melyek besorolhatóak lesznek a sorozatba.

Vannak-e az ilyenféle sorozatoknak analógiái? Nemzetközi példák lebegtek-e a sorozatszerkesztők előtt?

M. I.: Többen, akik tájékozottabbak a nagyvilágban, mosolyogva szokták említeni, hogy én a wolfenbütteli könyvtár dolgait utánzom. Nos, van ebben valami. (Csak zárójelben említem meg, hogy még az OSZK-nyakkendőkre is van wolfenbütteli, bár persze sok más egyéb példa is.) A most vázolt kiadványstruktúra egyik példája is wolfenbütteli. Elsősorban abban a vonatkozásban, hogy a könyvtárnak így is, kiadványai révén is módja van önmaga felmutatására, arculatteremtésre. Persze a példa a konstrukcióra vonatkozik, nem az egyes alsorozatokra, konkrétumokra stb.

Nem fog-e idejekorán befulladásni, egyre ritkábbá, netán egyre kevésbé színvonalassá válni a sorozat? Mi a garancia a hosszú és dicsőséges életre?

M. I.: A *Nemzeti téka* nem lehet könyvtári szakmai, belterjes kiadvány. A könyvtár a katalógusaival, a bibliográfiáival, a feltárás mikéntjével az olvasót, a felhasználót kell hogy szolgálja. Szép dolog a szakmailag magas szintű, belterjes könyvtártudomány, még csak a tudományos voltát sem kívánám megkérdőjelezni. Azonban nem szabad elfelejteni, hogy abszurdum olyan kiadványt készíteni, amit azért nem tud a megcélzott közönség használni, mert csak a könyvtáros szakemberek által követhető logika alapján épül fel. Ezt nem lehet, és nem is fogjuk engedni.

K. F.: A *Nemzeti téka* – mint korábban említettem – két korábbi OSZK-sorozat helyébe lép, egyben kibővítve azok tartalmi körét. Az egyik az 1928-ban elindított Az Országos Széchényi Könyvtár tudományos kiadványai című sorozat, mely 1930-tól Az Országos Széchényi Könyvtár kiadványai címmel jelent meg. Ebben a folya-

matban 64 tag jelent meg 1969-ig, majd tizenöt évnyi szünet után éledt fel ismét, új számozással. A másik az 1990-től tizenhárom kötetet produkáló Az Országos Széchényi Könyvtár füzetei című sorozat. E két sorozatban eddig kiadott művek, úgy gondolom, elegendő bizonyítékul szolgálnak arra, hogy a nemzeti könyvtár munkatársai/kutatói gárdája mindenkor megfelelő háttérrel szolgáltatathat egy olyan sorozathoz is, mint amilyenek a *Nemzeti téka*t szánjuk. A szerzői kört azonban nem kívánjuk csakis az OSZK-ra korlátozni. Reméljük, hogy a meghirdetett program mások fantáziáját is megmozgatja, s a nemzeti könyvtár kapcsolatrendszerére támaszkodva mi is megtaláljuk e program megvalósításához hozzájáruló külső szerzőket. Így minden reményünk meglehet arra, hogy – a behatárolt keretek között – még hosszú ideig változatos tartalmú, színvonalas kiadványokat leszünk képesek felmutatni.

Vajon megfelel-e, megfelelhet-e a sorozat a címe által generált várakozásoknak? Nem lesz-e – óhatatlanul – belső, nemzeti könyvtári kiadvány, szakmai belterjességű kiadványsorozat?

K. F.: Az elődként említett sorozatokban megjelent munkák sem „belső” kiadványok voltak. A többnyire az intézményben őrzött nemzeti örökség tudományos feldolgozása kapcsán íródott művek a téma iránt érdeklődő hazai és nemzetközi publikum számára készültek, az pedig természetes, hogy ehhez a közönséghez a könyvtárosok is hozzátartoztak. A *Nemzeti téka* témakörének már említett meghatározása eléggé tág lehetőséget biztosít ahhoz, hogy elkerülje a kérdésben felvetett belterjeséget. Olyan kéziratokra mondjuk majd azt, hogy ez igen, ez megjelenhet (szakmai lektoráltatás után) a *Nemzeti téka* sorozatában, amelynek szövege nem csak a nemzeti könyvtár munkatársai számára és nem is kizárólag csak a könyvtárosok számára lesz értelmezhető. Elgondolásunk szerint a kiadásra elfogadott bibliográfiák vagy katalógusok sem fognak olyan formai/módszertani megoldásokat alkalmazni, amelyeket kizárólag egyetemi könyvtárosi végzettséggel lehet megfejtetni. Nekem is az a véleményem, hogy az itt megjelenő bibliográfiai tételek adattartalmának nem egy nemzeti bibliográfiai tétel teljességét kell modellezniük. Mindazonáltal én is úgy gondolom, hogy olyan kutatási segédleteket, illetve olyan, bibliográfiai formában megvalósított kutatási eredményeket szabad megjelentetnünk, amelyekben az adatok minden szempontból hitelesek, pontosak, a szerkesztési megoldások következetesek, és a tartalom több szempontból feltárt. Egy adott tematikájú kiadványban szereplő bibliográfiai tételben mindazon elemeknek szerepelniük szükséges majd, amelyek információtartalmukkal támogatják, segíthetik a kutató, a felhasználó munkáját. Azt hiszem, hogy feltételezhetünk egy olyan kutatói kört, mely némileg jártas az irodalomkutatásban, a bibliográfia, a katalógusok használatában, őket kell magunk elé képzelnünk egy-egy segédlet kiadásakor.

„Kikre számít – olvasóként, vásárlóként – a sorozat két szerkesztője? Kikhez kívánnak e kiadvánnyal, e sorozattal eljutni? Mi a program-minimum és mi a maximum?”

M. I.: Azt kell mondanom, hogy vásárlóként nemigen számíthatunk senkire. Nem hiszem, hogy akadna olyan ember – a ritka kivételeket, megszállottakat leszámítva –, aki pénzt adna bibliográfiáért, repertóriumokért, egy ilyenféle kötetért, mint a Szentmihályi-émlékkötet. Szóval a sorozat nem a vásárlók kedvéért készül. Annál inkább az olvasóért–használóért. A minimum program az, hogy

a *Nemzeti téka* kötetei beépüljenek abba a szolgáltatási rendbe, amit a nemzeti könyvtár a többi könyvtárnak nyújt. De biztos az is, hogy – persze tematikától függően – szolgálni fog egy akadémiai, felsőoktatási kört is.

K. F.: A Libri de libris társaként, az illusztrációkat és a nyomdai/kötészet kiállítást szerényebb keretek között megvalósítva, de ugyanolyan igényes tartalommal kívánja a *Nemzeti téka* az Országos Széchényi Könyvtárt (és természetesen az Osiris Kiadót) megjeleníteni, képviselni. Talán érdekelni fogja mindazokat, akik kíváncsiak arra, hogy mit képes produkálni a nemzeti könyvtár. Talán szolgálhatjuk mindazokat, akik a sorozat programjában megnevezett témakörök valamelyikében folytatnak kutatásokat, vagy csak érdeklődnek egyik-másik téma iránt. Természetes, hogy az adott kiadvány, az adott téma is meghatározza majd a lehetséges terjesztési kört, illetve a potenciális felhasználói kört. Mindezeket érdemes lesz majd minden kötet kapcsán végiggondolnunk, és valamilyen szintű marketing-szemlélettel közelíteni a terjesztéshez. Arra gondolok, hogy amennyiben reményünk lehet a *Nemzeti téka*ban megjelent mű tágabb terítésére is a saját elosztási/eladási lehetőségeinken túl, terjesztéssel foglalkozó cégeket is bevonunk, hogy eljuthasson minden kötet az ő vásárlójához, olvasójához.

– *Van-e valami jelentése, jelentősége annak, hogy Szentmihályi Jánossal, az ő emlékkötetével nyitott a Nemzeti téka? Milyen üzenetet hordoz ma Szentmihályi János neve és oeuvre-je? Vagy csak véletlenül sorozatindító?*

K. F.: Szép koncepció-alapozó lehetne, ha most részletesen kifejthetném, hogy mennyire tudatos megfontoltsággal, milyen alapos kiválasztás után döntöttük el, hogy a Nagy Anikó által szerkesztett Szentmihályi-emlékkötettel indítson a *Nemzeti téka*. Nem tehetem, mivel nem így történt. Az 1998-ban megrendezett Szentmihályi-emlékülés előadásainak kiegészítésül ez év elejére készült el Szentmihályi János igényes biobibliográfiája, s az intézményi kiadványterv szerint Az Országos Széchényi Könyvtár füzetei sorozat következő tagja lett volna. Az éppen közbejött kiadványi struktúraváltás hozta magával azt, hogy a *Nemzeti téka* indító kötetének Szentmihályi János lett a témája, az a könyvtáros, tudós, egyetemi oktató, akit pályája a magyar könyvtár- és tájékoztatóstudomány legkiemelkedőbb, nemzetközi hírnevet szerzett alakjai közé emel. A véletlenek szerencsés egybeesése tehát a *Nemzeti téka* találkozása Szentmihályi Jánossal, de talán már erre a találkozásra is biztató „üzeneként” tekinthetünk. Hiszen Szentmihályi személyében és munkásságában – ahogy egyik méltatója jellemzi – szerencsésen volt jelen a hagyomány és történetiség, a klasszikus humán műveltség, valamint a modern, korszerű szemlélet, az informatikai problémák iránti fogékonyság. Úgy gondolom, hogy a kötetből ki-sugárzó. Szentmihályi által képviselt értékek és gondolkodásmód megfelelő kiindulópontot jelenthetnek a nemzeti könyvtár és az Osiris Kiadó *Nemzeti téka* címmel megindított közös sorozatához.

A Nemzeti téka első kötetének megjelenése kapcsán ültünk le beszélgetni, de persze sokkal több mindenről esett szó. Hadd kérdezzek meg téged, István, van-e még valami a tarsolyotokban?

M. I.: Egy harmadik sorozatot is szeretnénk társkiadásban kiadni. A Balassi Kiadóval közösen bocsátanánk ki a továbbiakban a *Bibliotheca Hungarica Antiqua*

sorozatot. Eddig az MTA Irodalomtudományi Intézetének és a Balassi Kiadónak a közös sorozata volt, most mi is beszállunk. Őszintén szólva nemigen értettem, hogy eddig miért nem került erre sor. A legtöbb facsimilének, amely a sorozatban megjelent, az OSZK-ban található az eredetije, és ha ez még nem is jelenti jog szerint azt, hogy a kiadásokon szerepelnie kell a nemzeti könyvtárnak, azért egy belső jogérzék mégis azt sugallja nekem, hogy az lenne a normális felállás. Ezentúl így lesz. A közlési jogért nem fog kérni semmit az OSZK, ezzel járul hozzá a közös munkához, valamint azzal, hogy amennyiben állományvédelmi munkánk részeként felvételt készítünk egy-egy kiadásra váró műről, netán – egy virtuális régi magyar könyvtár részeként – azt digitalizáljuk, akkor megtakarítjuk a kiadónak a munkálatok ezen részét. Így megfelelő mennyiségű példányszámhoz is jutunk a megjelent művekből. De most körvonalazódik egy másik típusú együttműködés is a Balassi Kiadóval. Pontosabban egy hármas együttműködésről lenne szó. Az MTA Művelődéstörténeti Bizottsága, az OSZK és a Balassi Kiadó együtt bocsátának közre olyan tanulmányköteteket, amelyeket a Művelődéstörténeti Bizottság egyes munkabizottságai állítanának össze. Ezek a kötetek, amelyekben természetesen az OSZK munkatársai is jelentős részt vállalnának, távlatilag egy nagy művelődéstörténeti monográfiát készítenének elő. Azt hiszem, olyan terv ez, amelyet méltóan vállalhat fel a nemzeti könyvtár. Ezek a munkák sem terhelnék persze az OSZK költségvetését. A nemzeti könyvtár a pályázati súlyát adná.

Annak idején szóltam a szegedi sorozatok folytatásáról. Ezúttal azt emelném ki, hogy *A Kárpát-medence kora újkori könyvtárai* sorozatnak két olyan kötete is megjelent, amelyek feldolgozottságukban, monografikus igényükben és igényességükben méltóak a nemzeti könyvtárhoz. Ezt a sorozatot a *Scriptum Rt.*-vel, az eddigi kötetek kiadójával közösen adnánk ki, megint csak hangsúlyoznám, hogy nem az OSZK költségvetésének a terhére.

Természetesen, az eddigieken túlmenően, a nemzeti könyvtár a jövőben sem fog lemondani arról, hogy egy-egy kiadványt támogasson vagy társkiadóként szerepeljen kiadásuknál. Ilyesmire is lesz már a közeljövőben is példa. A nemzeti könyvtár egyik munkatársa (ma már nyugdíjas) készítette el az amerikai magyar színjátszás történetének feldolgozását. Vagy a Zsidó Egyetemen közösen fogjuk kiadni az izraeli hungarikumok bibliográfiáját. Ők állították össze, mi pénzzel támogatjuk a kiadást, így az közös lesz. Azt azonban igen fontosnak tartom hangsúlyozni, hogy csak akkor tartom reálisnak az ilyesféle támogatást vagy közös kiadást, ha az a nemzeti könyvtár alapfeladatai mentén szerveződik. És persze támogatjuk az OSZK munkatársainak tudományos aktivitását is, kivált ha az – és ez a szerencsés eset – az OSZK állományának feltárására irányul, az OSZK alapfeladatai körébe tartozó kutatások nyomvonalán helyezkedik el.

Végül hadd mondjam el: a célunk az, hogy kiadványaink, sorozataink által a nemzeti könyvtár képe, mint tudományos intézményé, hangsúlyosan megjelenjen mind a könyvtári világban, mind az akadémiai, egyetemi, tudományos körökben.

Köszönöm a beszélgetést!

Vajda Kornél

Könyvtárközi kölcsönzés és megosztott állománygyarapítás az amerikai egyetemi könyvtárakban

Előadásomat egy megjegyzéssel szeretném kezdeni. Bár az amerikai könyvtári gyakorlat számos megoldása és több szabványa követőkre talált Magyarországon, nem szándékom, hogy fenntartás nélkül ajánljam valamennyit, és nem tételezem fel, hogy azok mindegyike megoldást kínál a Közép-Európában jelentkező problémákra. Az amerikai megfontolások és megoldások nagy része a mi sajátos körülményeinkből fakad. Mégis feltételezem, hogy vannak közös gondjaink, s a magam részéről nagyon szeretném megismerni ezeket a hasonlóságokat és különbségeket.

A könyvtárközi együttműködésnek nagy hagyománya van az Egyesült Államokban. A nagyobb szakrendszerek, mint például a Dewey-féle Tizedes Osztályozás vagy a Kongresszusi Könyvtár osztályozása közel száz éves, s a Kongresszusi Könyvtár tárgyszójegyzéke sem sokkal fiatalabb. Ezek tették lehetővé a szabványos katalóguscédula előállítását és széles körű elterjedését. Később a katalóguscédulák anyagát facsimile kiadásként megjelentették a 700 kötetes nyomtatott katalógusban, a National Union Catalog c. (az amerikai könyvtárosok körében Mansell-nek nevezett) kiadványban. A cédulák facsimile kiadásán megjelölt lelőhelyek biztosították az első meglehetősen hatékonyan hasznosítható alapot a széles körű könyvtárközi kölcsönzés számára.

Erre a hagyományra alapozva fejlődött ki és erősödött meg a könyvtárosok körében a vonzalom a könyvtárközi együttműködésre. Ez a vágy azonban meglehetősen ellentétben áll az amerikai felsőoktatás struktúrájával és működésének módjával. A professzorok nemcsak a kézikönyvek és a kötelező olvasmányanyag miatt építenek a könyvtárra, hanem egyfajta „laboratórium”-ként is, amely mind a hallgatók, mind az oktatók számára lehetővé teszi a komoly kutatást primér forrásokban és a szakirodalomban egyaránt. Ahhoz, hogy az oktatási időszak szoros időkeretén belül a kutatómunka is elvégezhető legyen, a hallgatók és az oktatók egyaránt elvárják, hogy a kívánt anyagot megtalálják a helyi gyűjteményben. Ebből fakad, hogy egy egyetem minőségét, presztízsét és a neves professzorok megtartásának potenciális lehetőségét könyvtárának nagyságával mérik. 1932 óta, az Association of Research Libraries (ARL – <http://www.arl.org/>) azaz az Amerikai Tudományos Könyvtárak Szövetségének megalakulása óta a tagkönyvtárakat gyűjteményük és költségvetésük nagysága szerint rangsorolják. Az ARL a gyűjtemények mérési szisztémájának kialakításával az együttműködést ösztönzi, de a nagyság és teljesség terén versenyt hirdet az elsőségért.

Az amerikai felsőoktatás gazdagsága a II. világháborút követő két évtizedben egyaránt lehetővé tette rendszerének kiterjesztését és a könyvtári filozófia belső ellentmondásának feloldását. Mind a bibliográfiai számbavétel, mind pedig a álló-

mánygyarapítás terén létrejött az együttműködés (az 1950-es években a Farmington-terv végrehajtása nagy számú külföldi kiadványhoz juttatott arra specializálódott intézményeket), de az egyes könyvtárak képesek voltak arra is, hogy sok területen kitűnő saját gyűjteményt hozzanak létre. Sok egyetem és főiskola indított el új szakokat, új programokat, miközben más, nagyobb egyetemek jelentősen kiterjesztették kutatási tevékenységüket és kiemelkedő idegennyelvű – többek között magyar nyelvű – gyűjteményeket hoztak létre (pl. az Indiana Egyetemre, ahol én a doktori programban vettem részt, az 1950-es évektől kezdve szinte a teljes magyar nyelvű anyag érkezett).

Az 1970-es években, a gazdasági stagnálás idején a könyvtárak költségvetésének megszorítása alternatív megoldásokat tett szükségessé. Az új technológiák kellő megoldást kínáltak: ebben az évtizedben a MARC rekord és az OCLC drámaian felgyorsította a közös katalogizálás és a könyvtárközi kölcsönzés fejlődését. Az 1980-as és 1990-es években az időszaki kiadványok árának emelkedése sok könyvtárat arra kényszerített, hogy megszüntesse az előfizetést, ennek következtében sok kiadó – hogy veszteségét pótolja – felemelte az árakat. Ezért a könyvtárak kénytelenek voltak a könyvek beszerzési keretét csökkenteni, hogy a megmaradt előfizetéseket fedezni tudják, ami viszont válságba sodorta a könyvkereskedelmet, és a könyvek árának emelkedését idézte elő.

A „Monografikus és időszaki kiadványok költsége az ARL tagkönyvtáraiban 1986 és 1999 között” című táblázat (<http://www.arl.org/stars/arlstat/199982.html>) bemutatja, hogy az egy időszaki kiadvány címre eső költség sokkal gyorsabban nőtt, mint az egy monografikuséra eső. A könyvtárak gyorsabban fejlesztették az időszaki, mint a monografikus kiadványokra fordítandó költséget, mivel egy folyóirat lemondása igen negatívan befolyásolta volna a gyűjteményi politikát. A „Beszerzés és az igények az ARL tagkönyvtárakban 1986 és 1999 között” című táblázat (<http://www.arl.org/stars/arlstat/1999t2.html>) pedig azt mutatja, hogy a könyvtárak kevesebb folyóiratot vásároltak, mint könyvet, ezzel szemben drámaian megnőtt a könyvtárközi kölcsönzés mértéke. Tény, hogy az ARL tagkönyvtárak, amelyek a legjobban dotált egyetemi könyvtárak az országban, többet vesznek kölcsön, mint amennyit kölcsön adnak. A helyi kutatási igény felülmúlja a helyi forrásokat. A könyvtárak, hogy eleget tegyenek az igénynek, egyre nagyvonalúbban finanszírozzák a könyvtárközi kölcsönzést. Ez a helyzet a mi könyvtárunkban is. Nálunk minden évben szépen növekedett a beszerzési keret, de a könyvtárközi kölcsönzés még ennél is gyorsabban nő.

A könyvtárközi kölcsönzés automatizálása még inkább elősegítette ezt a tendenciát. Igaz, a Texas Tech esetében, de még szélesebb körben is érvényes ez a trend. 1994-ben biztosítottuk a hozzáférést a *FirstSearch* adatbázisokhoz, közülük is a legjelentősebbhez, a *WorldCat*-hoz, amely lehetővé teszi azon művek on-line megrendelését, amelyek saját gyűjteményünkben nem voltak megtalálhatók. Így a könyvtárhasználók kéréseiket nemcsak egy nyomtatvány kitöltésével nyújthatták be, hanem lehetőségük nyílt arra, hogy közvetlenül valamely *FirstSearch* adatbázis bibliográfiai leírását használják fel erre a célra. A szakreferens könyvtárosok a tanszékeinken széles körben propagálták a *FirstSearch* adatbázisokat. A *FirstSearch* használata oly mértékben megnőtt, hogy az OCLC reklámanyagában a Texas Tech-et külön bemutatta. A könyvtárközi kölcsönzés azért nőtt meg nagy mértékben, mert drámai mértékben növekedett az ismeretlen tételek felfedezésének lehetősége.

A növekvő bizalom a könyvtárközi kölcsönzés iránt a legtöbb problémát a könyvek esetében okozta. A könyvek kölcsönzésének költsége általában a könyvek árának a felét teszi ki, ugyanakkor a kikölcsönzött könyv kölcsönözhetővé válik a tulajdonos könyvtár és más könyvtárak számára is. Mivel a kutató könyvtárak (az ARL tagkönyvtárak) általában nagyobb periódika állománnyal rendelkeznek, mint a kisebb egyetemi könyvtárak, nagyobb arányban kölcsönöznek könyvet, mint cikket. Ennek következtében az egy tételre eső költségük is nagyobb (1). Az inflációt követő könyvbeszerzési keret csökkenésével a könyvtárak könyvbeszerzési keretük nagyobb hányadát költik alaplívekre, mint szakkönyvekre, így ez utóbbiak azután kevesebb könyvtárban állnak a használók rendelkezésére. A folyóiratcikkek fotómásolatban tehető hozzáférhetővé faxon vagy elektronikus fájlként, s az eredeti dokumentum hozzáférhető marad a helyi használat, illetve fotómásolat számára.

A könyvtárközi kölcsönzés növekvő használatát inkább forrásmegosztásnak kellene nevezni, mint megosztott állománygyarapításnak. A megosztott állománygyarapítás legáltalánosabb formája a kereskedelmi, fizetett adatbázisok közös hozzáférésére feljogosított könyvtári konzorcium. A gyűjtemény itt nem fizikai egységek együttese, ennél fogva megoszthatók anélkül, hogy a helyi professzorok vagy diákok számára hozzáférhetővé válnának. Az elektronikus források konzorciumos úton történt előfizetése valóban megosztott gyűjteményfejlesztés: olyan forrásokat tesz hozzáférhetővé, amelyeket a könyvtár csak a konzorcium segítségével tud fizetni.

A mi könyvtárunk a *FirstSearch* adatbázisokhoz egy bizonyos konzorciumon keresztül fér hozzá, számos más adatbázishoz egy másik konzorcium révén. Az ARL tagkönyvtárak legutóbbi felmérése szerint az elektronikus előfizetés a megosztott állománygyarapítás leggyakoribb formája. (2)

Nehezebb azonban az együttműködés a könyvállomány területén. Milyen eredményekről számolhatunk be? Az *OhioLINK* talán az egyik legjobb és Magyarországon leginkább alkalmazható modell. Az *OhioLINK* 74 egyetem és főiskola, valamint Ohio állam könyvtárából áll. Ohio az Egyesült Államoknak egy Magyarország méreteihez közel álló állama, amelynek a területe és lakossága alig haladja meg a magyarországiét. Az *OhioLINK* használói köre 500 000 oktató, hallgató és alkalmazott, az együttes állomány 24 millió kötet. Az egyes könyvtárak a költségvetésük egy bizonyos hányadát olyan alaplívek beszerzésére fordítják, amelyeket saját gyűjteményükben mindnyájan szükségesnek tartanak, de egymás között megállapodás szerint megosztják a gyűjtés felelősségét a kevésbé általánosan használt anyagok területén. A kulcskérdés a közös katalógus közvetlen megrendelési lehetőséggel és egy futárszolgálattal, amely két napon belül teljesíti a kérést. Ez az, ami mind az oktatók, mind pedig a résztvevő intézmények számára elfogadhatóvá teszi ezt a formát. (3)

Kissé hasonló, de újabb megoldás a C. I. C. (Committee for Institutional Corporation)-könyvtáraké, s ez lehetővé teszi, hogy a használó által kezdeményezett kölcsönzés egy közös (Z39.50 alatt működő) on-line katalógusból történjék. A C. I. C. konzorciumnak két jellemző vonása van: az egyik, hogy a tagkönyvtárak meglehetősen hasonlóak méretükben és oktatási profiljukban, valamint, hogy a konzorcium nemcsak a könyvtárak területén tart fenn együttműködést. Az *OhioLINK*-től eltérően a C. I. C korlátozott mértékben működik együtt a könyvállomány fejlesztésében, és földrajzilag jóval szétszórtabb, mint az *OhioLINK* tagjai.

A *Triangle Research Library Network* (TRLN), amely négy North Carolina-i egyetemi könyvtárból áll (Duke, University of North Carolina at Chapel Hill, North Carolina State, and North Carolina Central University) szintén hatékony együttműködést alakított ki. Az intézetek hasonlósága, földrajzi közelsége és az a tény, hogy közülük hárman azonos könyvterjesztővel kötöttek megállapodást, biztosítja a sikert. Legutóbb két különböző kezdeményezésre a TRLN szakreferensei és a floridai egyetemi könyvtárak egy csoportja felosztotta egymás között az egyes szakterületek gyűjtésének felelősségét. A kezdeményezésről szóló beszámolók hangsúlyozzák a földrajzi közelség jelentőségét, amely a siker záloga, mivel az érdekelt egyetemi szakok képviselői és a könyvtárosok sokkal könnyebben konzultálhatnak egymással a célok és a beszerzési politika kialakításakor, és a könyvek szállítása sokkal kevesebb időt igényel és olcsóbb, mint nagyobb távolságok esetében. Texasban, ahonnan én jövök, ez a helyzet. (5)

Az idegennyelvi tanulmányok, valamint a speciális szakterületek oktatása különösen szükségessé teszi a források megosztását és a megosztott állománygyarapítás kialakítását ezeken a területeken. Mint már említettük, a könyvek beszerzésére fordítható keret csökkent, ennek következtében sok könyvtárban visszaesett az idegennyelvű anyag beszerzése. (6) Minél kevesebb ilyen könyv jut el az észak-amerikai könyvtárakba, annál inkább megnő a veszélye annak, hogy egyetlen könyvtár sem szerzi be ezeket a műveket, s így könyvtárközi kölcsönzés keretében sem lesznek elérhetőek. Az ARL és az Amerikai Egyetemek Szövetsége – Association of American Universities (AAU) – elindított egy kezdeményezést Global Resource Program néven (Globális Forrás Program), amely megkísérli felhívni a figyelmet a problémára ezekre a speciális irodalmakra és felhasználói csoportokra szabott kezdeményezések révén: <http://www.arl.org/collect/grp/index.html>. A GRP speciális programokat indított latin-amerikai, német, japán és dél-ázsiai tanulmányok területén. A programok által kedvelt megoldások a következők: hozzá nem férhető dokumentumok digitalizálása, folyóiratok indexelése és dokumentumok kézbesítése. Örölnék, ha további információkat kaphatnának magukról a programokról, ezért ajánlom, hogy keressék fel a Global Resource Program honlapját.

Előadásom témájára – a megosztott állománygyarapítás témakörében – 1999 novemberében Atlantában a Center for Research Libraries által szervezett konferencia adta az ötletet. A konferencia előadásai, amelyek közül többet idéztem, a megosztott állománygyarapítás területéről részletesen ismertettek számos kezdeményezést. A záróülésen a résztvevők megegyeztek abban, hogy a hagyományos, nem digitalizált dokumentumok okozzák a legnagyobb nehézségét. A legfőbb konklúzió az volt, hogy egyre növekszik az igény a könyvtárközi kölcsönzés, a dokumentumkézbesítés és a állománygyarapítás integrálására.

Rendkívül gyorsan változó világunkban az atlantai konferencia óta eltelt kilenc hónap nagyon hosszú időnek tűnik. Digitalizált eredeti dokumentumok on-line gyűjteményei, akár kéziratokról, akár régi könyvekről, akár más kiadványokról van szó, nyilvánosan hozzáférhetővé váltak vagy az elektronikus folyóiratok gyűjteményeinkben egyre fontosabb szerepet töltenek be. Az elektronikus kiadványok robbanásszerűen betörték a piacra. Fognak-e on-line könyvet olvasni az emberek? Érdemes lesz-e majd az embereknek otthonukban képernyőn olvasni könyvet, és hogyan befolyásolja ezt a készülékek minősége? Hogyan fog megváltozni olvasási kultúránk, a tudomány és a tudományos publikációs tevékenység? Számos olyan

megválaszolatlan kérdés, amely megkérdőjelezi, befolyásolja az állománygyarapítási politikáról kialakított elképzeléseinket. A könyvtárak legjelentősebb könyvkereskedelmi partnereinek jelenléte az Amerikai Könyvtáros Egyesület vándorgyűlésein az idők jele. A *NetLibrary*, az elektronikus könyvek kiadója – amely rendkívül agresszíven terjeszkedik az egyetemi könyvtárak körében – a konferencia egyik támogatója volt. A logóját rátette a regisztráláskor szétosztott táskákra, s így 20 000 *NetLibrary* szatyor kószált Chicagó utcáin.

JEGYZETEK:

- 1 Mary E. Jackson, *Measuring the Performance of Interlibrary Loan Operations in North American Research & College Libraries: Results of a Study Funded by the Andrew W. Mellon Foundation* (Washington, D.C.: Association of Research Libraries, 1998), pp. 19–21, 29.
- 2 George J. Soete, szerk., *Collaborative Collections Management Programs in ARL Libraries*. SPEC Kit 235 (Washington, D. C.: Association of Research Libraries, 1998).
- 3 Carol Pitts Diederichs, „Designing and Implementing a Consortial Approval Plan: The OhioLINK Experience”, előadás a *Creating New Strategies for Cooperative Collection Development* című konferencián, Atlanta, Georgia November 13, 1999; Interneten: <http://www.wrl.uchicago.edu/info/awccconf/Atlanta%20Papers/Diederichs3.pdf>; megjelenik majd: *Collection Management*.
- 4 Kim Armstrong and Bob Nardini, „Making the Common Uncommon? Examining Consortial Approval Plan Cooperation”, előadás a *Creating New Strategies for Cooperative Collection Development* című konferencián, Atlanta, Georgia November 13, 1999; Interneten: <http://www.wrl.uchicago.edu/info/awccconf/Papers%20PDF/Atlanta%20PDF%20Files/Armsrong-Nardini.pdf>; megjelenik majd in: *Collection Management*.
- 5 Martha Hruska and Kathy Arsenault, „Back to the Future: Building the Florida Library Research Consortium”, and E. Christian Filstrup, Jordan M. Scepanski, and Tony K. Stewart, „An Experiment in Cooperative Collection Development: South Asia Vernaculars among the Research Triangle Universities”, előadások a *Creating New Strategies for Cooperative Collection Development* című konferencián, Atlanta, Georgia November 13, 1999; Interneten: <http://www.wrl.uchicago.edu/info/awccconf/Papers%20PDF/Atlanta%20PDF%20Files/Hruska-Arsenault.pdf> and http://www.lib.ncsu.edu/staff/cfilstrup/trln_asia.html; megjelenik majd in: *Collection Management*.
- 6 Jutta Reed-Scott, *Scholarship, Research Libraries, and Global Publishing* (Washington, D. C.: Association of Research Libraries, 1996), 51–58.

James P. Niessen

Céginformációs adatszolgáltatások a hazai könyvtárakban

„Egy-egy információ megszerzése, csakúgy mint a labirintusban való haladás, gyakran időt rabló tevékenység. Jól jön egy olyan útmutató ebben a bonyolult rendszerben, amely sikeresen célhoz vezet.”

(Dun&Bradstreet Magyarország Kft.)

Napjainkban egyre nagyobb igény mutatkozik a gazdasági-üzleti információk, ezen belül is a céginformációk iránt. Ez természetes, hiszen a piacgazdaságban élő emberek tudni szeretnék, hogy a mindennapi ügyeik során milyen társasággal, vállalkozóval, intézménnyel kerülnek kapcsolatba, így kiemelkedő szerepet játszik a partner „leinformálása”.

A céginformáció teljes körű képet ad a cégek pénzügyi és gazdasági helyzetéről, valamint jelzi a kereskedelmi kockázat mértékét. A céginformáció a kereskedelmi hitelezést megalapozó döntéstámogató eszköz, mely hozzájárul a pénzügyi kockázat és a kétes kintlévőségek csökkentéséhez, a cash flow javításához.

Magyarországon a piac nagyságához képest sok vállalkozás foglalkozik céginformációs adatbázis építésével, céginformáció szolgáltatásával, azonban több adatbázist és szolgáltatót összefogó, komplex információs rendszer – tudomásom szerint – nem működik. E kihívásra kellene válaszolniuk a hazai könyvtáraknak, hiszen

- információs bázisként élnek a köztudatban;
- a már meglévő információvagyon és infrastruktúra, valamint információs szakértelem birtokában a szükséges ráfordításokat is figyelembe véve a leggazdaságosabban tudnák megoldani ezt a kérdést;
- a céginformáció szolgáltatása a túlélés egyik lehetősége számukra.

Ennek következtében minden könyvtárban célszerű lenne kialakítani egy céginformációs sarkot, ahol összegyűjtenék a céginformációs kiadványokat (kötetek és CD-ROM-ok), valamint számítógép(ek) segítségével internetes hozzáférést biztosítanának a céginformációs adatbázisokhoz. Az állomány bővítésének költsége idővel megtérülne, sőt akár még haszon is keletkezhet, hiszen térítéses szolgáltatásokról van szó, melyet fizetőképes felhasználók vennének igénybe. Véleményem szerint piacgazdaságban a kereslet mindenképpen biztosított.

A használó az információt jellemzően elsősorban tényadatokat, az ún. faktografikus információkat igényli. A szolgáltatást ideális körülmények között egy könyvtáros-informatikus végzettséggel rendelkező, a gazdasági életben is jár-

tas szakember végezné, aki felvinné a megrendelést, és akár azonnal, akár néhány órán belül megadná a kívánt információt a megrendelőnek, hiszen az effajta adat-szolgáltatásnál kiemelkedő fontosságú a gyorsaság.

Az alább következő rendszerező összefoglalással segítséget szeretnék nyújtani e szolgáltató tevékenységre kész könyvtárak számára a legjelentősebb hazai céginformációs szolgáltatók és adatbázisaik számbavételével. Jelen összeállítás a Tudományos és Műszaki Tájékoztatás című szakfolyóirat 2000. évi 4. számában megjelent tanulmányom átdolgozott, aktualizált, kizárólag a céginformációt áttekintő változata.¹

I. A legjelentősebb céginformáció-szolgáltató vállalkozások Magyarországon²

Név	URL	E-mail
Compalmanach Kft.	http://www.compalmanach.hu	info@compalmanach.hu
Company-Data Kft., MTA SZTAKI, Euroweb Rt.	http://infohaz.euroweb.hu	infohaz@euroweb.hu
Creditreform-Interinfo Kft.	http://www.creditreform.hu	creditreform@creditreform.hu
Deltasoft Kft.	http://www.deltasoft.hu	szaknevsor@deltasoft.hu
Dun&Bradstreet Ma- gyarország Kft.	http://www.dbhun.hu	dbhun@dbhun.hu
Gazdasági Minisztérium	http://www.gm.hu/gm/statpubl/index.htm	statisztika.informatika@gmh.gov.hu
GTE Yellow Pages Publishing Hungary Kft.	http://www.gte-yellow-pages.hu	info@gte.hu
Hoppenstedt Bonnier és Társa Kft.	http://www.hoppbonn.hu	mail@hoppbonn.hu
HTD Kft.	http://www.setaloujjak.hu	szaknevs@minisat.tvnet.hu
INTERCREDIT Mo. Kft.	http://www.intercredit.hu	icbp@intercredit.hu
Kompass Hungária Kft. ³	http://www.kompass.hu	kompass@kompass.hu
Központi Statisztikai Hivatal	http://www.ksh.hu	edina.matyas@office.ksh.hu
Longwood Kft.	http://www.longwood.hu	longwood@alarmix.net
Magyar Telefonkönyv- kiadó Kft.	http://www.mtt.hu	ugyfelszolgalat@mtt.hu
Microsec Kft.	http://www.microsec.hu	hamori@microsec.hu
Opten Kft.	http://www.opten.hu	opmarket@elender.hu
Tele-Data Kft.	http://www.tele-data.hu	nincs adat

II. Céginformációs rendszerek

1. Papír alapú, kötet-kiadványok⁴

(Használatuk a gyors elévülés miatt egyre inkább háttérbe szorul a viszonylag egyszerűen aktualizálható elektronikus megjelenési formákkal szemben.)

Kiadvány neve	Kiadó	Ára (áfa nélkül)
Arany Oldalak (szakmai telefonkönyv, regionális kiadások)	Magyar Telefonkönyvkiadó Kft.	MATÁV előfizetőknek ingyenes, pl. Budapesti Arany Oldalak: 2200 Ft
Átfogó beszerzési kézikönyv (országos)	Hoppenstedt Bonnier és Társa Kft.	hirdetőknek és egyéb Hoppenstedt-termék vásárlóknak ingyenes
Az ipar gazdálkodó szervezeteinek névjegyzéke (országos)	Gazdasági Minisztérium Informatikai Főosztály	5 000 Ft (áfaival)
A belkereskedelem gazdálkodó szervezeteinek névjegyzéke (országos)	Gazdasági Minisztérium Informatikai Főosztály	4 500 Ft (áfaival)
Cégekötöny	Magyar Hivatalos Közlönykiadó Kft.	51 408 Ft/év (áfaival)
Cégreferens kézikönyv (országos)	Longwood Kft.	12 800 Ft (áfaival)
Az építőipar gazdálkodó szervezeteinek név- és címjegyzéke (országos)	Gazdasági Minisztérium Informatikai Főosztály	4 500 Ft (áfaival)
GTE Yellow Pages (regionális kiadványok)	GTE Yellow Pages Publishing Hungary Kft.	ingyenes
Ipar, kereskedelem, szolgáltatás 2000 (országos)	Compalmanach Kft.	14 000 Ft
Kompass 2001 katalógus (országos)	Kompass Hungária Kft.	23 900 Ft
Magyar cégek (országos)	Dun&Bradstreet Magyarország Kft.	15 000 Ft
Magyarország nagy- és középvállalatai 2000. (országos)	Hoppenstedt Bonnier és Társa Kft	18 900 Ft ⁶
Magyarország üzleti telefonkönyve (országos)	Magyar Telefonkönyvkiadó Kft.	6 000 Ft ⁷
Országos cégmutató céginformációs adattár (országos)	Magyar Gazdasági Cégmutató Társaság	nincs adat
Országos Szaknévsor (országos- és regionális kiadások is)	HTD Kft.	ingyenes
Regionális üzleti telefonkönyv (Budapest és regionális kiadások)	GTE Yellow Pages Publishing Kft.	ingyenes
A szolgáltatást végző gazdálkodó szervezetek név- és címjegyzéke	Gazdasági Minisztérium Informatikai Főosztály	4 500 Ft (áfaival)

2. Országos cégbázisok CD-ROM-on

Név	Kiadó	Megjelenés	Ár (áfa nélkül)
Almanach 2000 CD cég-adattár	Compalmanach Kft.	félévente	48 000 Ft
CD-Céggjegyzék	MTA SZTAKI, Company Data Kft.	havonta negyedévente	39 000 Ft/év 24 000 Ft/év regisztrációs díj: 6 500 Ft
Cég-Kód-Tár	Központi Statisztikai Hivatal	negyedévente félévente	22 000 Ft/év 12 000 Ft/év regisztrációs díj: 5 000 Ft
Cégtár 2000	Opten Kft.	havonta negyedévente	5 100 Ft/hó 9 960 Ft/negyedév belépesi díj: 10 000 Ft
Figyelő Top 200	VNU Budapest Lapkiadó Rt.	évente	nincs adat
Complex CD Céghírek	KJK-Kerszöv Üzleti Kiadó Kft.	havonta	5 200 Ft/hó belépesi díj: 7 800 Ft
Compalmanach cégjegyzék CD	Compalmanach Kft.	évente	business: 15 000 Ft professional: 32 000 Ft
Magyar cégek marketing CD	Dun&Bradstreet Magyarország Kft.	félévente	19 000–69 000 Ft (alaptól a professzionális változatig)
Magyarország nagy-és közép vállalatai CD könyv	Hoppenstedt Bonnier és Társa Kft.	félévente	21 900 Ft/év
Magyarország nagy- és közép vállalati marketing CD-ROM	Hoppenstedt Bonnier és Társa Kft.	félévente	149 000 Ft/év, mely on-line hozzáférést is tartalmaz
Magyarország üzleti telefonkönyve	Magyar Telefonkönyvkiadó Kft.	évente	6 000 Ft (lásd a 7. jegyzetet!)

3. Interneten elérhető magyar céginformációs adatbázisok⁹

URL	Az adatbázis építője	Saját építésű adatbázis	OCSSZ ¹⁰
http://www.compnet.hu	Compalmanach Kft.	ingyenes	nem
http://www.creditreform.hu	Creditreform-Interinfo Kft.	tértítéses	igen
http://www.deltasoft.hu/yp/index.html vagy http://www.internetszaknevsor.hu	Deltasoft Kft.	ingyenes	nem
http://www.yellowpages.hu	Első Magyar Internet Szaknevsor Kft.	ingyenes	nem
http://inf haz.euroweb.hu/ceg/cegjegyz.htm	Euroweb Rt. MTA SZTAKI Company-Data Kft.	nincs	igen

URL	Az adatbázis építője	Saját építésű adatbázis	OCCSZ ¹⁰
http://www.goldenindex.hu	Goldenindex Hungary Kft.	ingyenes	nem
http://www.gte-yellow-pages.hu	GTE Yellow Pages Publishing Hungary Kft.	ingyenes	nem
http://www.hungarianbusinessinfo.hu	HBI-AMIS Kft.	ingyenes	nem
http://www.hoppbonn.hu	Hoppenstedt Bonnier és Társa Kft.	térítéses és ingyenes	nem
http://www.businessweb.hu	IMS Kft.	ingyenes	nem
http://www.kerszov.hu vagy http://www.kjk.hu	KJK-Kerszöv Üzleti Kiadó Kft.	nincs	igen
http://www.kompass.hu	Kompass Hungária Kft.	térítéses	nem
http://www.cegmutato.hu	Magyar Cégműtató Gazdasági Társaság	ingyenes	igen
http://www.mtt.hu	Magyar Telefonkönyvkiadó Kft.	ingyenes	nem
http://www.microsec.hu	Microsec Kft.	nincs	igen
http://www.opten.hu	Opten Kft.	nincs	igen
http://www.szuv.hu/ctlex.nsf	SZÜV Rt.	ingyenes	nem
http://www.tele-data.hu	Tele-Data Kft.		nem
http://webbusiness.webtime.net vagy http://wb.hu	Web Time Kft.	ingyenes	nem
http://www2.datanet.hu/sql/compinfo	Webújság	ingyenes	nem
http://www.yellowweb.hu ¹¹	Yellowweb Hungary Kft.	ingyenes	nem

4. Egyéb céginformációs adatforrások

A magyar sajtó gyakran foglalkozik a cégeket érintő hírekkel. Ezek, mivel friss adatokat közölnek, nagyon fontos eszközei a céginformációknak. Az egyes cégek után elsősorban a lapok mutatói, valamint elektronikus adatbázisai (CD-ROM vagy internet) segítségével érdemes keresni.

Napilapok:

- Magyar Hírlap (<http://www.magyarhirlap.hu> + CD-ROM)
- Magyar Nemzet (<http://www.magarnemzet.hu>)
- Napi Gazdaság (<http://www.napi.hu>)
- Népszabadság (<http://www.nepszabadsag.hu> + CD-ROM)
- Népszava (<http://www.nepszava.hu>)
- Világgazdaság (<http://www.vilaggazdasag.hu>)

Hetilapok:

- Bank és Tőzsde (<http://www.bankestozsde.hu> + CD-ROM)
- Heti Világgazdaság (HVG) (<http://www.hvg.hu> + CD-ROM)
- Figyelő (<http://www.figyelo.hu>)

A napi- és hetilapok mellett hasznos információk nyerhetők az egyes ágazati lapokból is pl.: Gazdaság és Energia, Ipari Szemle, Marketing és Menedzsment.

Rendkívül fontos források az éves vállalati (üzleti) jelentések, melyek az adott vállalkozás hitelesített mérlegét és eredménykimutatását tartalmazzák, valamint jól használható ismertető anyagként is szolgálnak. A jelentésekhez történő hozzájutás azonban gyakran körülményes, érdemes közvetlenül az adott vállalathoz vagy annak szakkönyvtárához fordulni, illetve a közgazdasági felsőoktatási könyvtáraknál érdeklődni:

- Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem Központi Könyvtára (BKÁE KK) <http://www.lib.bke.hu>
- Pécsi Tudományegyetem Könyvtára (PTE K) <http://www.lib.pte.hu>

III. Az Országos Céginformációs és Cégnilyvántartó Rendszer

A cégeket a megyei (fővárosi) bíróságok mint cégbíróságok az általuk vezetett cégjegyzékben tartják nyilván.

Az igazságügy-miniszternek a cégbejegyzésről és cégjegyzékről szóló 13/1989. (XII. 16.) IM rendelete meghatározta a különböző cégformák esetében a cégbíróságokon nyilvántartott adatok körét, és előírta a fővárosi, illetve megyei bíróságoknak a cégjegyzékek számítógépes vezetését. Az Igazságügyi Minisztérium Jogi Informatikai Ügyosztálya által 1989 decemberében körvonalazott Országos Cégnilyvántartó és Céginformációs Rendszer megvalósítására 1993 júniusában került sor, és azóta is sikeresen működik. A cégjegyzék adatait ettől kezdve a cégbíróságok számítógépen tárolják, és a cégjegyzékszámok ismeretében az országban bejegyzett cégek adatai valamennyi cégbíróság részére automatikusan elérhetővé váltak, függetlenül attól, hogy azok melyik megye cégnilyvántartó rendszerében találhatóak. A rendszer válaszideje a nyilvános X.25-ös postai szolgáltatást használva néhány másodperc két tetszőleges bíróság között.

Az Európai Unióval megteremtendő jogharmonizáció érdekében az Országgyűlés megalkotta – az 1988. évi VI. törvényt felváltó – a gazdasági társaságokról, valamint a cégnilyvántartásról szóló 1997. évi CXLIV. és CXLV. törvényeket. Ekkor mutatkoztak meg igazán a jól megtervezett, decentralizált rendszer előnyei. Az átállás a törvény 1998. június 16-i hatályba lépését követő egy héten belül az ország összes cégbíróságán zökkenőmentesen megvalósult. Az új rendszer a 8/1998. (V. 23.) IM rendeletnek megfelelően megvalósítja az ún. egyablakos rendszert, miszerint az adóhatóság, valamint a KSH felé történő – törvényben előírt – további adatok közlése szintén a cégbíróságok történik.

Az 1997. évi CXLV. törvény deklarálja a teljes körű cégnyilvántartási nyilvánosságot, ami azt jelenti, hogy bárki – esetleges érdekeltiségének igazolása nélkül – megismerheti a cégbíróságokon vezetett cégjegyzék fennálló, illetve már törölt bejegyzéseit. A cégiratok és a törvényességi felügyeleti eljárás során keletkezett iratok is teljes körűen nyilvánosak, utóbbiak azonban csak akkor, ha a cégbíróság valamilyen intézkedést hozott a céggel szemben. Nemcsak a már bejegyzett cégek adatai nyilvánosak, hanem a benyújtott, de még el nem bírált bejegyzési kérelem és annak valamennyi melléklete is. A cégnyilvánosság kiteljesedését jelenti, hogy a már nemcsak a cégjegyzék adatairól, hanem a cégiratok közül a létesítő okiratról, illetve annak hatályosított szövegéről, valamint a cégek éves beszámolóiról is hiteles másolat kérhető. Az Igazságügyi Minisztérium szervezeti egységeként működő Cégnyilvántartási és Céginformációs Szolgálatról¹² (illetve annak disztribútoraitól) bárki tájékoztatást kérhet az ország bármelyik cégbíróságán bejegyzett vagy bejegyzés alatt álló bármely cég adatairól. Az OCCR-nél rendelkezésre álló adatok azonosak a cégbíróságokon számítógépen rögzített adatokkal, a Szolgálat a céginformációs közokiratok kiadására teljes jogosítvánnyal rendelkezik.

A céginformációval kapcsolatos magyarországi jogszabályi háttér

- 1997. évi CXLV. törvény a cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági cégeljárásról;
- 1997. évi CXLIV. törvény a gazdasági társaságokról;
- 8/1998. (V. 23.) IM rendelet a cégbejegyzési eljárás és a cégnyilvántartás egyes kérdéseiről;
- 10/1998. (V. 23.) IM rendelet a Cégnyilvántartási és Céginformációs Szolgálat működéséről, valamint a céginformáció költségtérítéséről;
- 1/2000. (II. 8.) IM rendelet a cégbejegyzési eljárás és a cégnyilvántartás egyes kérdéseiről szóló 8/1998. (V. 23.) IM rendelet módosításáról;
- 4/1999. (III. 18.) IM rendelet a Cégnyilvántartási és Céginformációs Szolgálat működéséről, valamint a céginformáció költségtérítéséről szóló 10/1998. (V. 23.) IM rendelet módosításáról.

A közhiteles, nyilvános cégszolgáltatásokhoz tehát kétféle módon lehet hozzájutni:

- közvetlenül az IM Országos Cégnyilvántartási és Céginformációs Szolgálatától (OCCSZ);
- közvetett módon az IM OCCR disztribútoraitól.

Az OCCR keretében forgalmazott céginformációk tartalmi szintjei, típusai:

- *Céglista*
A felhasználó által megadott keresési feltételeknek megfelelő cégek nevét és cégjegyzékszámát tartalmazza.
- *Cégnévjegy*
Közhiteles céginformációként tanúsítja a cégjegyzék 1., 2., 5., 16., 27. és 28. rovatában vezetett fennálló vagy törölt bejegyzéseket, illetve azt,

hogy az adott rovatokra milyen benyújtott, de még el nem bírált bejegyzési kérelem érkezett.

- **Cégkivonat**
Közokiratként a cégjegyzék összes rovatában vezetett, adott időpontban fennálló bejegyzéseket tartalmazza.
- **Cégmásolat**
Közokiratként tanúsítja a cégjegyzék összes rovatában vezetett valamennyi fennálló vagy törölt bejegyzést, valamint jelzi a változás alatt lévő pontokat.
- **Cégbizonyítvány**
Közokiratként a kérelemtől függően tartalmazza és hitelesen tanúsítja a cégjegyzék kiválasztott rovataiban vezetett, az adott cégre vonatkozó valamennyi fennálló vagy törölt bejegyzést.
- **Mérlegadatok**
Tartalmazza a cégek által az illetékes cégbíróságra és az Igazságügyi Minisztérium Céginformációs és Cégnyilvántartó Szolgálatához benyújtott mérleg valamennyi adatát.

A cégjegyzék adatait, illetve azok változásait az Igazságügyi Minisztérium hivatalos lapjában, a Céglőnyben hozza nyilvánosságra, melynek kiadója a Magyar Hivatalos Közlönykiadó Kft.

A Céglőny VII. évfolyamának 18. számától kezdődően a Céglőnyben megjelent új társaságok bejegyzésére, illetve a változások, elutasító és kijavító végzések, végelszámolási eljárások, törlések és megszűnések, csőd- és felszámolási eljárások közzétételére vonatkozó bírósági közleményekből az IM Cégnyilvántartási és Céginformációs Szolgálata On-line Céglőnyt szerkeszt.

Az elektronikus Céglőny a névvel vagy cégjegyzékszámával kiválasztott cégekkel kapcsolatos bírósági közlemények gyors elérését biztosítja.

A cégjegyzésről és a cégjegyzékről szóló 8/1998. (V. 23.) IM rendeletnek megfelelően szerkesztett cégbírósági közlemények a cégjegyzékszám feltüntetésével kezdődnek. Ezután a cégjegyzékek – a cégformának megfelelően – két fő részre oszthatóak, hiszen vannak cégformától független és függő adatsoportok, melyeken belül a cég további adatai a vonatkozó jelzőszámok (rovatszámok) alatt szerepelnek, pl.

1. cégformától független adatok

- 2. rovat: a cég elnevezése
- 5. rovat: a cég székhelye
- 6. rovat: a cég telephelye
- 9. rovat: a cég tevékenységi köre(i)
- 12. rovat: a cégjegyzés módja
- 21. rovat: a cég adószáma
- stb.

Ezek minden egyes cégjegyzékben megtalálhatóak, hiszen az összes cégformára vonatkoznak.

2. cégforma-specifikus adatok, pl.

- betéti társaság esetén (06):
 1. rovat: a betéti társaság beltagja(i)
 2. rovat: a betéti társaság kültagja(i)stb.

- részvénytársaság esetén (10):
 1. rovat: a részvényesek adatai
 4. rovat: a bemutatóra szóló részvények adataistb.

Ezeket csak az adott cégforma cégjegyzékében tüntetik fel.

A cégformától függő adatoknál a rovatszám mellett zárójelben az adott cégforma jelzőszáma szerepel [pl. 4(10): részvénytársaság bemutatóra szóló részvényeinek adatai, ahol a (10) a részvénytársaság cégforma-jelzőszáma, a 4 pedig a cégformán belüli rovatszám.]

A rovatokhoz hatályossági dátumokat is rendelnek, melyek az adatsorok változásainak követését szolgálják.

A bejegyzésköteles cégformák jelzőszámainak és az egyes cégformákon belüli további rovatszámok feloldásának közlésétől terjedelmi korlátok miatt eltekintek.

A bejegyzett adatok változásáról szóló közlemény a cégjegyzékszám megjelölésével, valamint a cég elnevezésének, székhelyének és adószámának feltüntetésével kezdődik. Ha a változás a társasági szerződés módosítását is jelenti, a közlemény ezt az időpontot is tartalmazza. Ezt követően a megfelelő rovatszám alatt található a megváltozott (törölt) és a bejegyzett új adatok.

Felszámolás, valamint végelszámolás esetén a Céglözlöny a rovatszámok feltüntetése nélkül jelenteti meg a megfelelő adatokat. A Céglözlöny külön, Megszűnések címszó alatt teszi közzé a cég törlésének időpontját és módját.

IV. Kiegészítő és továbbfejlesztett céginformációs szolgáltatások

Cégminősítés

A leghatékonyabb céginformációs döntéstámogató eszköz. A cégjegyzékben található adatokon kívül tartalmazza a cég működésének jellemzőit és a cég minősítésére szolgáló mutatókat, azaz bonitásindexeket. Az indexrendszer hivatott a cégek megbízhatóságának értékelésére (pl. üzletmenet, cégfejlődés, fizetési mód). A bonitásindexek tehát meghatározzák az üzleti kapcsolat létesítésének kockázatát. Minél nagyobbak az indexszámok, annál nagyobb a kockázat.

Magyarországon cégminősítéssel foglalkozó nagy múltú vállalkozások:

- Creditreform-Interinfo Kft. (Németország, 1879.)
- Dun&Bradstreet Magyarország Kft. (Amerikai Egyesült Államok, 1843.)

Adósnilyvántartó rendszer

A partnerek követelése bekerül egy nemzetközi információs rendszerbe, azaz egy feketelistára, ezáltal az adóóra olyan nyomás hárul, mely ösztönzi a mielőbbi fizetésre. Magyarország legnagyobb adósnilyvántartó rendszerét a Creditreform-Interinfo Kft. kezeli.

Monitoring szolgáltatások CD-ROM-on az Opten Kft. szerkesztésében:

APAFI – Automatikus Partner Figyelő Rendszer

– csődfigyelés

Tájékoztatót nyújtanak a folyamatban lévő és lezárult csőd-, felszámolási, végelszámolási, adósságrendezési és a cégbíróságok által indított törlési eljárásokról. Megtekinthető a cégek eljárástörténete is.

– sajtófigyelés

A cégekkel foglalkozó cikkek címei, megjelenési helyük és idejük. Információk a fizetésképtelenségről, adósságokról, csőd tárgyalásokról vagy pozitív eseményekről. Újságcikk másolat megrendelési lehetőséggel.

– cégjogi adatbázis

A cégek mindennapi működése során szükséges törvények és rendeletek aktuális, még nem hatályos és hatályon kívüli állapotai egységes szerkezetben. Adótörvények (személyi jövedelemadó, általános forgalmi adó, jövedéki adó stb.), társadalombiztosítási törvények, munka törvénykönyve, társasági, csőd- és vámtörvény egy adatbázisban.

– tender- és árverésfigyelő adatbázis

Tartalmazza a közbeszerzési eljárás alá eső kiírásokat, a sajtóban megjelenő egyéb pályázatokat, az árverési hirdetményeket, a tenderek eredményeit. Lehetőség van automatikus tenderfigyelésre interneten keresztül.

– információs adatbázis

TEÁOR, SZJ, SZATJ, ÉJ, METJ, BTO számok¹³ áfakulcsokkal.

On-line cégfigyelés – Microsec Kft.

Amikor valamelyik figyeltetett céggel kapcsolatosan közzétételi közlemény jelenik meg a Céglközönyben, vagy a cégnyilvántartásban vezetett adatokban valamilyen változás következik be, akkor a Microsec hálózati szolgáltató elektronikus levelet küld az ügyfél elektronikus postacímére. A levél az esemény megnevezése mellett az eseményhez tartozó közlemény adatait is tartalmazza.

Az elektronikus levélben küldött közlemények ára megegyezik az on-line módon kért közlemények árával.

A Microsec hálózati szolgáltatótól jelenleg a Céglközöny alábbi fejezeteiben megjelenő közlemények, illetve a cégnyilvántartásában bekövetkező események figyelését lehet kérni:

- Új társaságok bejegyzése
- Változások közzététele
- Elutasító, kijavító és egyéb végzések
- Végelszámolási eljárások
- Törlések (megszűnések, egyszerűsített végelszámolások)
- Csőd eljárások
- Felszámolási eljárások
- Adósságrendezési eljárások
- Éves beszámoló jelentés (mérleg) letétbe helyezése

Összeállításomban kizárólag a magyar cégekről történő informálódási lehetőségekről szóltam. Külföldi vállalkozások esetén számos más adatbázis igénybe vehető.

Összegzésképpen megállapítható, hogy a hazai céginformáció-szolgáltatások két fő típusa vehető igénybe:

1. Saját építésű adatbázisok

Ezek az adatbázisok eltérő adattartalmúak, különböző a feldolgozott információk mélysége, minősége, hitelessége. Vannak egészen egyszerűek, amelyek csak cégneveket, címeket és tevékenységi köröket tartalmaznak, de léteznek igen részletes, szinte mindenre (pl. járműpark ismertetése¹⁴) kiterjedő rendszerek is. Ennek megfelelően árak is eltérő.

2. A cégbíróságok által vezetett közhiteles cégnyilvántartó-adatbázis

Szolgáltatója az Igazságügyi Minisztérium Céginformációs és Cégnyilvántartó Szolgálat (OCCSZ) és annak disztribútorai, akik egységes elvek szerint feldolgozott, a hazai cégbírósági nyilvántartáson (Országos Céginformációs és Cégnyilvántartó Rendszer = OCCR) alapuló információkat forgalmazznak. Az OCCR minden Magyarországon bejegyzett, illetve bejegyzés alatt álló gazdasági társaságról az összes nyilvános cégadatot tartalmazza a változás alatt lévő adatok külön megjelölésével. Az egységes adattartalom ellenére ugyanazért az információért a szolgáltatók más-más díjat kérnek.

Az elektronikus céginformációs rendszerek eltérő szűrési, illetve leválogatási feltételeket tesznek lehetővé. Az indexelés mélysége szerint megkülönböztetünk egy vagy több mezőben, illetve teljes szövegben (full text) indexelt adatbázisokat. A lekérdezési feltételek gyakran logikai (AND, OR, NOT) és helyzeti operátorokkal, valamint csonkolással kombinálhatók.

Essék néhány szó az adatbázisok teljességéről.

Az államigazgatási szervek (cégbíróságok, APEH, KSH) ún. egyablakos rendszerű, közhiteles adatbázisai (ld. OCCR) elméletben 100%-os pontosságúak, tehát minden magyarországi cég mindenkori valós adatait tartalmazzák, azonban a gyakorlatban az érdekeltek gyakran nem jelentik be a változásokat, és akkor még nem esett szó a fantomcégekről. Ennek ellenére természetesen ezek az adatbázisok a legteljesebbek.

A magánkézben lévő céginformáció-szolgáltatók részben az államigazgatási szervek adatbázisaira, részben pedig saját adatgyűjtésükre (Direct Marketing = DM, telefonos megkeresés, stb.) hagyatkoznak.

Remélem, hogy dolgozatom hasznos segítőtárrá válik a mindennapi tájékoztatói munkában, hiszen a magyarországi könyvtáraknak mint a legtöbb és legtöbbek által megszerezhető információt birtokló intézményeknek a harmadik évezred küszöbén tudni kell lépést tartani az információszolgáltatás e szegmenséből adódó követelményekkel is, s vállalni az ezzel járó feladatbővülést.

JEGYZETEK

- 1 Kiszl Péter: Rendszerváltás a könyvtárakban. Közkönyvtárak a gazdasági információk közvetítésében. = Tudományos és Műszaki Tájékoztató. 47. évf. 2000. 4. sz. 171–181. p.
- 2 A vállalkozások postacímét nem közlöm, hiszen ma már minden könyvtár rendelkezik internethozzáféréssel.
- 3 2000. január 1-jétől, a tulajdonosok döntése alapján, a Magyarországon működő két Bonnier érdekeltség – a Hoppenstedt Bonnier Kft. és a Kompass Hungária Kft. – integrálódott. A cégek önállósága ugyan megmaradt, az adatbázis, az értékesítési hálózat és az elektronikus termékek azonban összeolvasztásra kerültek.
- 4 Rendszerint évente jelennek meg.
- 5 A Gazdasági Minisztérium Informatikai Főosztályának céginformációs kötetei hamarosan CD-ROM-on is hozzáférhetőek lesznek.
- 6 Az Átfogó beszerzési kézikönyvvel együttesen.
- 7 A kötet és a CD-ROM változat együttesen.
- 8 Az árak minden táblázat esetében egy felhasználós változatra vonatkoznak, és a 2000 októberi állapotot tükrözik.
- 9 Az adatbázisok használati díjainak közlésétől eltekintettem, mivel az egyes társaságok eltérő alapdíjakat, ezen felül a megrendelő egyéni kívánságaitól (a céginformáció adattartalmától, részletességétől), valamint a használat gyakoriságától függő pluszkiadásokat is felszámítanak, valamint különböző kedvezményrendszereket alakítottak ki a megrendelők meghódítása érdekében. A pontos árakról részletes információ a cégek honlapjain található.
- 10 Kizárólag térítés ellenében igénybe vehető szolgáltatás, ld. később.
- 11 Céghonlaptár.
- 12 *Forrás:* az OCCR fejlesztőjének és hálózati szolgáltatójának, a Microsec Kft.-nek a honlapja (<http://www.microsec.hu>).
- 13 A rovatszámok feloldását ld. a <http://www.microsec.hu/info/page/rov.html> msc URL címen.
- 14 Statisztikai osztályozási kódszámok. Pl. TEÁOR = Tevékenységek egységes ágazati osztályozási rendszere, BTO = Belföldi termékosztályozás, SZJ = Szolgáltatások jegyzéke.
- 15 Hoppenstedt Bonnier és Társa Kft.: Magyarország nagy- és középvállalatai 2000. (kötet és CD-ROM)

Kiszl Péter

Egy könyvtáros tallózásai

Öt éven át, 1980 és 1984 között a bázeli Egyetemi Könyvtárban dolgoztam. Katalogizáltam, tehát „computerleltárba” vettem a beérkezett könyvek adatait. Adatfelvétel közben nem szünetelt bennem a könyvek iránti érdeklődés, függetlenül attól, hogy saját tudományomhoz – teológiához és filozófiához – volt-e valami közük. Tallóztam, azaz – az értelmező szótár szerint – „elszórta heverő ismereteket szedegettem össze”. Sohasem kerestem semmit, de néha a könyv címlapján túlra is vettem egy pillantást. A meglepő, a különös érdekelt. Ha érdemes anyagot találtam, munkaidő után néhány percet szántam az idézet kiírására.

Hogy az így talált s szétszórt jegyzetlapokon őrzött anyag el ne vesszen, kiválogattam, amit megőrzésre érdemesnek tartottam. Nem rendszerezem azt, aminek gyűjtését céltudatos építési szándék nem vezérelte: a véletlen segít, maradjon meg a véletlen uralma.

– Kezdjük egy ajánlással: „Ezt a könyvemet hálából feleségemnek ajánlom, mert az utóbbi években nem csupán velem élt, hanem együtt kellett élnie ezzel a könyvvel is.” A könyv a misztikáról szól, hármashban – tehát a könyvvel együtt – misztikusan éltek. De kettesben? Bár minden megtörténhet. (*Ph. C. Almond, Mystical experience. Berlin/London, 1982.*)

– Doktori disszertáció a jog területéről, a témája: milyen jogi előírások szabályozzák a vándorutak kijelölését, használatát. Egy tisztességes német tudós azonban definícióval kezdi értekezését. Első kérdése: Mi a vándorút? Ezt mindenki tudja, de ő még jobban: „A vándorút olyan összefüggő útszakasz, amely a gyaloglás célját szolgálja, és vagy egyik földrajzi pontból elvezet egy másikba, vagy visszatér oda, ahonnan elindult.” – Második kérdése – mert feltételezi, hogy az előbbi definícióban van egy érthetetlen szó: mi a vándorlás? „Vándorláson az izomerő kifejtése által a szabad természetben való előrehaladást értjük.” – Ejnye, ezt jó lesz szem előtt tartani. Ezentúl ha gyalogolok, vagy oda, vagy nem oda érkezem vissza, ahonnan elindultam – s közben tudatosan használok majd az izomerőmet. Persze azt is meg kellene még határozni, mit kell izomerőn értenünk. Meg azt is, hogy mi a szabad természet. Meg minden szót. (*M. Norbert Schmitt, Das Recht der Wanderwege, Nürnberg, 1981.*)

– Ez is jó szöveg lehet, nincs kizárva, hogy ugyancsak disszertáció. Az előszóból: „Írásomban csak a 'csak'-ról beszélek (only about 'only'), ezt is csak egyetlen középkori szerző munkájában vizsgálom.” Szemantika, szavak jelentéstudománya, s ezt a szerző éppen a középkorban vizsgálja. De hogy csak a csak érdekes, csak egyetlen írónál? (*Jan Pinborg, Medieval Semantics, London, 1984.*)

– Egy könyv a nők emancipációs törekvéséről, s arról, milyen károkat okozhat az anya, ha túl sokat van távol gyermekeitől. Belelapozok, s ezt olvasom az előszóban: „Családomnak, különösen vizsgálódásaim kezdetén gyakorta kellett lemondania az édesapáról.” Szellemes megjegyzés, különösen ha a könyv témájára figyelünk. Ez az apa rengeteget volt távol a családjától, hogy kiderítse, mekkora kárt okoz a családnak, ha az anya sokat van távol. (*Hans-Georg Reinhard, Emanzipation auf Kosten der Kinder. Berlin, 1981.*)

– Ez se rossz: egy teológus szavai a kinyilatkoztatásról írt 600 oldalas monográfájának előszavában: „Ennek a munkának hátrányát gyermekeink, Karin, Brigitte, Christoph, Manuela és Benjamin érezték. Inkább bocsánatot kell tőlük kérnem, mint köszönetet mondani nekik. Ünnepélyesen megígérem nekik, hogy soha többé nem írok ilyen vastag könyvet, nem fogom a vasárnapokat megszenteltetni. Élettársam pedig, Lisette, akinek boldog férje vagyok, forrása volt annak az erőnek, amely a teológiával való foglalkozásban nélkülözhetetlen. Megkérdeztem tőle, neki ajánlhatom-e könyvemet. Azt válaszolta: jobban szeretné, ha az estéimet ajánlanám neki.” (*Peter Eicher, Offenbarung: Prinzip neuzeitlicher Theologie. München, 1977.*)

– Orvosi téma – a szerző szűkszavúan szentvtelen: „Veszélyes betegség a gyermekbénulás. Legenyhébb formájában a beteg észre sem veszi, súlyos formájába viszont belehal...” Ez utóbbit tehát észreveszi? – kérdezhetjük (alig megengedhető iróniával), de az idézett mondatból ez nem derül ki.

– Monoton a liturgia könyörgő-imádságaihoz ajánlott következő sorozat. A „*Liturgisches Jahrbuch 1980*”-ban találok, hogy imádkozunk

azokért, akik úton vannak AUTÓVAL...
azokért, akik úton vannak REPÜLŐVEL...
azokért, akik úton vannak VONATON...
azokért, akik úton vannak HAJÓN...

A gyalogosok azért észébe juthattak volna a bölcs imádkozónak. Tegyük tehát hozzá:

azokért, akik úton vannak GYALOG...

hogya (többek között) az autósok ne gázolják őket halálra.

– Bírom a definíciókat. Egy Schimmelpfennig nevű történész tanulmányt írt arról, hogy milyen ceremónia uralkodott a pápai udvarban a 14. században. A kezdet kezdetén egy elengedhetetlen meghatározás: „Tanulmányom elején szeretném meghatározni a 'pápai ceremónia' fogalmát. Tudásom jelenlegi fokán ezen azt értem, amit a pápa nyilvánosan tesz. A pápa pedig nyilvánosan teszi mindazt, amit nem privát módon tesz.” Szellemes – logikai szempontból ragyogó: a pápa akkor nyilvános, amikor nem privát. Hasonló példák – tudásunk jelenlegi fokán: „Látható az, ami nem láthatatlan”, vagy „Beteg az, aki nem egészséges”. És így tovább. (*Bernhard Schimmelpfennig, Die Funktion des Papstpalastes und der kuralen Gesellschaft. 1981.*)

– Gitártörténeti adalék: „Első bizonyítékát annak, hogy az ember kifeszített húron zenei hangokat csalt ki, az újabb paleolitikából (Kr. e. 60 000–10 000) származó sziklarajzok nyújtják. A franciaországi Ariège melletti 'Trois Frères' barlang sziklarajzain látható egy állatbőrbe öltözött férfi, aki íjának húrját feszíti, s azt megpendíti.” Íme itt a bizonyíték, hogy – legyünk szerények: tízezer évvel ezelőtt – kezdetét vette a zenetörténet. (*Johannes Klier, Die Gitarre – Ein Instrument und seine Geschichte. Bad Shussenried, 1980.*)

– Meglepő felfedezést tett egy német gazdasági kutatóintézet. Kiderítette, hogy az egyes emberek vagy egyes családok gazdasági helyzete és a családtagok elégedettsége, ill. elégedetlensége között párhuzam található. Minél rosszabb gazdasági helyzetben élnek – írják a kutatók – annál elégedetlenebbek az emberek, s minél jobb gazdasági helyzetben élnek, annál elégedettebbek. Elképesztő felfedezés. Ki hitte volna. De megkérdezem: jobb gazdasági helyzetbe kerültek az intézet kutatói – így elégedettebbek lettek – a munkájukért kapott honoráriummal? (*Politischer Protest in der BRD. Hrsg.: Wirtschaftsforschung GmbH. Stuttgart, 1980.*)

– L. Ron Hubbard-ot, a szcientológia vezéregyéniségét hívei mérhetetlenül okos embernek tartják. A „Szcientológia: egy új életszemlélet” című műve német fordításának borítóján olvasom: „Elsőrendű író, tanulmányaiban és különböző írásaiban már több mint 15 000 000 szót írt le...” Lelkes követői megszámlálhatták. De: hány milliónál kezdődik az, hogy valaki okos? Tizenöt milliónál már elsőrendűen okos? (*Scientology. Eine neue Sicht des Lebens. Kopenhagen, 1979.*)

– A Domonkos-rendi Aquinói Tamás életrajzának megírására vállalkozott (persze nem elsőként) egy domonkos, s angolból németre fordította egy másik domonkos. Megbízhatóságában tehát nem lehet kételkedni. Megtudom többek között a következőket: Capuai Bartholomeus beszámolója szerint „a ciszterci szerzetesek 1276-ban megbízást adtak három tagjuknak. Azok az éjszaka folyamán felnyitották a sírt, levágták Tamás testvér fejér, s azt a kápolna egyik rejték helyére tették.” Nyugtót viszont nem hagytak neki, se előtte se utána. „Később, 1288-ban újra feltárták a sírt, mert Theodora grófnő jelezte kívánságát: szeretné megkapni Tamás jobbkezét. Erről viszont a hüvelykujjat Piperno Reginald már a temetés előtt – 1274-ben – levágta.” Szép az ereklyék tisztelete – de így? Akkor már inkább a hamvasztás. (*James A. Weisheipl, Thomas von Aquin. Graz(-Wien)-Köln, 1980.*)

– Arisztotelész Onasszisz „görög mágnás” – de inkább a föld egyik leggazdagabb embere – volt. Egy biográfia bemutatja életét, halálát, de a halálát követő eseményeket is. A könyv 360. oldalán olvasom: Christina Onasszisz apja halála után karjait szélesre tárva, görögül mondotta a következőket: „Ez a hajó és ez a sziget az enyém. S ti most az én népem vagytok” – This boat and this island are mine. You are all my people now. – Országalapító kijelentés. Vajon hány alattvalója volt? (*Nicholas Fraser, Aristotle Onassis. London, 1977.*)

– A bázeli Birkhäuser Kiadó 1982-ben az amerikai Robert T. Rood és James S. Trefil könyvét kérdőjeles címmel hozta át: „Sind wir allein im Universum?” – egye-

dül vagyunk a mindenségben? A kérdésük tehát az, hogy a földön kívül van-e, lehetséges-e valamiféle civilizáció. Az előszóban azt olvasom, hogy nagyon fontosnak tartják magukat: „Ezt a könyvet nagyon szükségesnek tartjuk. Az indok egészen egyszerű: a probléma feltárásával kapcsolatban óriási hiány tapasztalható a tudományos kutatásban és a közvélemény informálásában.” Nem olvasom el a könyvet, csak egy mozdulattal a végére lapozok. Az utószó hozza kutatásaik végeredményét: „Nagyon lehetséges, sőt inkább valószínű, hogy a galaxisban mi képviseljük az egyetlen fejlett civilizációt.” Vajon miről írtak akkor a többi 290 oldalon?

– Mi minden foglalkoztat embereket – tudósokat – ez esetben egy nyelvtudóst. Jacob Wackernagel, klasszikus nyelvész egy óriási – háromkötetes – munkában tízoldalas tanulmányt ír a következő témáról: „Vajon az 'u' hang a latin 'conubium' szóban rövid, vagy hosszú?” Eligazító felismerése: „Catullus óta egyértelműen biztos, hogy a többesszám alany- és tárgyesetében (conubia) biztosan hosszú. De mi a helyzet az u-val egyesszámban, és a többesszám többi esetében?” Valóban komoly probléma. Mentegetésül talán meg kell említeni: klasszikus versek szavalásához bizonyára eligazítást kívánnak a szavalók. Tekintve, hogy ma nagyon sokan szavalnak latinul, ideje volt, hogy megtudják, rövid az „u”, vagy hosszú. (A „conubium” különben házasságot, házasságkötést jelent.) (*Jacob Wackernagel, Kleine Schriften. 3 kötet, Göttingen, 1953–1979 – összesen 1900 oldal.*)

– Mi mindenre kell egy kiadónak gondolni, amikor a Copyright védelméről van szó! A münsteri Aschendorffsche Verlagsbuchhandlung egyik kiadványában olvasom: „Minden jog fenntartva, különösen az utánnomás, a technikai úton történő sokszorosítás és idegen nyelvre való fordítás joga. Ezt a művet a szerzői jog védi, ezért a kiadó írásbeli beleegyezése nélkül tilos belőle szövegrészeket, képeket sokszorosítani és terjeszteni, történjék ez a másolás rendes papíron vagy fólián, film vagy lemezek segítségével, vagy bármilyen más média útján.” Mi lehet még, mire gondolt, amikor leírta a „bármilyen” szót?

– Végül egy Basilius idézet, amelyet egy, a torzóval – tehát töredékkel, befejezetlenül, „csonkkal” – foglalkozó művészetfilozófiai könyvben találtam. Basilius egyházatyja (Kr. u. 330–379) a teremtéstörténettel kapcsolatban fejtegette: „A világ egy szoborhoz hasonlít, amelynek minden része szép. A laikus csak az egész szobor arányaiban képes meglátni a szépséget. Egy művész viszont meglátja a szépet akkor is, ha az egyes részek az egészből kitorve a földön fekszenek. Isten ilyen művész. Mi emberek, mi laikusok vagyunk.” (*Idézi: Werner Schnell, Der Torso als Problem der modernen Kunst. Berlin, 1980.*)

Az „egészből kihullott” írástöredékekben – torzókbán – is rejtőzik talán valamilyen emberi érték. Megmutatkozik a fontosnak, jelentősnek érzett gondolatok esetlegessége, a mellékes, a jelentéktelen egy pillanatra átveszi az uralmat. Az írók, tudósok, kutatók szándékával ellentétben ezt a mellékest és jelentéktelent vettem észre, így tűnt elő az élet groteszk, néha abszurd, néha derús rétege. Az ember meglepődik – vagy elmosolyodik. Lelki egyensúlyának egyik sem árt.

Dévény István

Első olasz–magyar könyvtáros találkozó

Elő- és utóhangok egy konferencia kapcsán

A Magyarországi Olasz Kultúrintézet és az Országos Széchényi Könyvtár közös szervezésében 2000. november 9–11-e között az olasz–magyar kultúrkapcsolatok történetében eddig egyedülálló rendezvényre került sor. A cím: „Első olasz–magyar könyvtáros találkozó” első pillantásra talán félreértésekre is okot adhat: szűk szakmai fórumra enged következtetni. Az alcím: „Az olaszországi hungarika- és a magyarországi italianisztika-kutatás lehetőségei és nehézségei” már tágítani látszik a konferencia tematikáját. A szervezők elsődleges kettős célkitűzésének helyességét azonban: könyvtári dokumentumokon, a könyvtáros szakma szemszögéből vizsgálva bemutatni a két ország közel ezeréves, gyakorlatilag folyamatos történelmi és kulturális kapcsolatainak legalább egy részét, valójában csak a már lezajlott konferencia hitelesítette.

A rendezvény maga tartalmilag szigorúan két egymásra épülő, a gyakorlatban azonban mégis magától értetődő módon két markánsan elkülönített részből állt. A széles publikum számára meghirdetett program csakis annyiban tartalmazott könyvtári/könyvtárosi szempontból ítélve szakmai kérdéseket, amennyiben az az értelemszerűen hungarika- illetve italianisztika-kutatással foglalkozó érdeklődőket, egyetemi hallgatókat, *doctorandus*okat, kezdő, aktív és már nagy rutinnal bíró témaorientált szakembereket a kutatott vagy kutatandó anyagban való jobb és könnyebb eligazodásban segítheti. A konferenciának ugyanez, a nagyközönség számára meghirdetett része a könyvtáros kollégák szempontjából olyan területekre hívhatta fel a figyelmet, amelyek az általános, napi gyakorlatban értelemszerűen ritkábban fordulnak elő. Hallottunk olyan előadásokat is, amelyek természetesen más-más szempontból ugyan, de mind a kutatók, mind a könyvtárosok számára különösen érdekesek és értékesek voltak. Gondolok itt pl. az olasz könyvtárak anyagát összefogó számítógépes hálózat, az úgynevezett „nemzeti háló” működésének bemutatására. A zártkörű megbeszéléseken a szervezők és az olasz partnerek az előkészítő fázisokban már vázolt szakmai kérdéseket vitatták meg, majd az eredményeket egy kölcsönös együttműködési megállapodás aláírásával rögzítették. Minderről a lap következő számában szeretnék részletesebb tájékoztatással szolgálni.

A konferencia előzményeihez tartozik, hogy az Országos Széchényi Könyvtár közel egy éve vette fel a hivatalos kapcsolatot a Magyarországi Olasz Kultúrintézettel és Giovan Battista Verderame úrral, az Olasz Köztársaság Magyarországon akk-

reditált nagykövetével. A kapcsolatfelvétel célja az volt, hogy a két kultúra közötti mintegy ezer évet felölelő kapcsolatok szinte megszakítatlan kontinuitására tekintettel természetesen együttműködési szándékunkat fejezzük ki az Olasz Kultúrintézetnek, és ugyanakkor segítségükkel a két ország között 1999-ben aláírt kulturális államközi egyezmény keretein belül kölcsönösen hatékonyabb kutatási lehetőségeket teremthessünk a Magyarországon fellelhető itáliai, illetve az Olaszországban fellelhető magyar patriotika anyag feltárásához. A két intézmény, az Országos Széchényi Könyvtár és az Olasz Kultúrintézet között az együttműködés folyamatos. Az elmúlt évben több kisebb közös rendezvényünk volt, illetve kölcsönös tanácsadással segítettük egymás munkáját. A kutatási feltételek javítására irányuló kérésünket mind a nagykövet úr, mind Giorgio Pressburger úr, az Istituto Italiano di Cultura jelenlegi igazgatója és egyben az Olasz Köztársaság magyarországi kultúrattaséja jogosnak és méltányosnak ítélték, magukra vállalván annak a mi megkeresésünk mellékelésével a megfelelő olasz minisztériumi fórumokhoz való továbbbítását.

Kérésünk lényege vázlatosan: realitásként kezelendő, hogy Olaszországban lényegesen nagyobb mennyiségű még feltárára váró hungarika anyag van, mint megfordítva, de tapasztalataink szerint olasz kutatópartnereink sokkal kevésbé tájékozottak a magyarországi italianisztika-kutatás lehetőségeit illetően. Ezért amennyiben ezen a téren bármilyen minőségi javításra törekszünk, alapvető kötelességünk, hogy a fentebb említettekről tényszerű tájékoztatással szolgáljunk. Ennek érdekében javaslatot tettünk egy évente megrendezendő, minden alkalommal más-más tudományterületre koncentrálnó konferenciasorozat beindítására. Mindebben a könyvtárosoknak akár mint információ- és adatszolgáltatóknak, akár mint ezek feldolgozóinak, de legelső helyen mint forráskutatóknak is óriási szerepük van. E sorozat első, bemutatkozó rendezvényére került sor november 9–11-e között.

Az olasz partnerek kiválasztásánál a következő szempontokat igyekeztünk szem előtt tartani és érvényesíteni: amennyiben lehetőség van rá, a konferencián legyen jelen az adott keretek között döntési joggal bíró felelős minisztériumi szakemberek. Javaslatunk és az olasz kultuszminisztérium javaslata alapján legalább 3-4 vezetői szintű szakember és/vagy rangos kutató a legnagyobb magyar anyagot birtokló itáliai állami könyvtárakból és ugyancsak egy vezető szakember az Olaszországi könyvtárak egységesített nemzeti adatbázisát gondozó intézményből (ICCU).

Magyar részről a szervező nemzeti könyvtár, illetve az OSZK-val együttműködési szerződést kötött intézmények mutatkoztak be. A kölcsönös e-mail- és fax-váltások, a telefonon történő gyors pontosítások és egyeztetések után végül kialakult az első olasz–magyar könyvtáros találkozó programja.

Külön köszönet illeti Giorgio Pressburger igazgató urat, akinek aktív és hatékony közreműködése következtében Itáliából minden, a jövőbeni együttműködés szempontjából fontos szerepet betöltő vendég megérkezett. Ugyancsak köszönet illeti az Olasz Kultúrintézetet azért az anyagi áldozatvállalásért, amellyel a konferencia megrendezéséhez hozzájárult.

Elsősorban pedig köszönet illeti az olasz kultuszminisztériumot, amely kérésünknek prioritást adott, az általunk felvetett problémákkal kapcsolatban munkatársai részletekbe menően kidolgozott programjavaslattal, legfelsőbb szintű vezetője pedig egy esetleges megállapodást illetően aláírási joggal érkezett.

Mindezek tudatában igyekeztünk a konferenciának minél szélesebb hallgatói fórumot biztosítani. A könyvtárostársadalom és az összes Magyarországon működő olasz tanszék értesítése mellett megpróbáltuk elérni, hogy összegyűjtsük és meghívjuk a Magyarországon bármilyen szempontból italianisztikával foglalkozó kutatókat és szakembereket. Ez azt jelentette, hogy minden potenciálisan szóba jöhető egyetemi tanszékkel, akadémiai intézettel és közgyűjteménnyel kapcsolatot kellett teremtenünk és tartanunk. Körleveleket küldtünk ki elektronikus levelezőlistákon, szórólapokat tettünk szakfolyóiratokba, meghívók készültek, értesítettük a sajtót stb. Utólag mondhatom: mindössze 5 hét leforgása alatt (a konferencia konkrét megszervezésére ennyi idő állt rendelkezésre) mindez nem volt könnyű feladat.

Utólag már talán azt is elmondhatom, hogy – mindent egybevetve – sikerült. A közönség élvezte az előadásokat, aláírtuk az együttműködési megállapodást, gyakorlatilag minden napos telefonos kérések érkeznek hozzánk a konferencián elhangzott előadásokkal kapcsolatban, vendégeink pedig egy maximálisan felkészült, európai szinten dolgozó intézmény és annak társintézményei képével tértek haza.

A konferencia teljes anyagának kiadását ugyancsak az Olasz Kultúrintézet vállalta magára.

Jelen beszámolóom akaratlanul is egy, ugyanerről a rendezvényről korábban készített előzetes írásomat idézi fel bennem, mégpedig olyan elemi erővel, hogy nem is tudok szabadulni a hatása alól. A cikket az Olasz Kultúrintézet „Italia” című lapja számára kérték tőlem. Még mindennek előtte voltunk, csak a programot ismertem. Mindabból, amit leírtam, valami olyasmi kerekedett ki, ami nemzetekre való tekintet nélkül semmi másról nem szól, mint arról, hogy ha nem lettek volna gondolkodók, ha nem lettek volna olyanok, akik a gondolatokat bármilyen formában papírra vetik, ha nem lettek volna kódexmásolók, metszők, nyomdászok, akkor nem lennének könyvek, ha nem lettek volna mecénások, művelt és gazdag emberek, akik írókat tartottak el és könyveket gyűjtöttek, akkor nem lettek volna könyvtárak, s ha nem lettek volna e könyvtáraknak gondos és elhivatott őrzői és rendszerezői, akkor nem lettek volna és ma sem lennének könyvtárosok sem.

A konferencia beköszöntőjében Giorgio Pressburger többek között a következőket mondta: „Nemcsak ennyien vagyunk ebben a teremben. Velünk vannak mindazok, akik az évezredek során az emberi civilizációért bármit is tettek.”

Németh Gabriella

Szakmai rendezvény a Vocalról

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete Bibliográfiai Szekciója idei utolsó rendezvényének Debrecen adott otthont. 2000. november 8-án a Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtára Zeneműtárának előadóterme majdnem kicsinek bizonyult, olyan sok kolléga és – szemmel láthatóan – leendő kolléga volt kíváncsi a szakmai témára, vagyis a Vocalról szóló tájékoztatásra, s nemkülönben a két előadóra: dr. Bakonyi Gézára és dr. Koltay Klárára.

Bakonyi Géza ismertette azokat az okokat és célszerűségeket, amelyek az osztott katalogizálási rendszerek kialakítását eredményezték, s amelyek megvalósulása nyomán közös katalógus jöhet létre. Lényeges szempont, hogy mindazon könyvtárak, amelyek komoly erőfeszítések után jutnak hozzá egy integrált könyvtári rendszerhez, azt minél előbb szeretnék működtetni. Ennek elsődleges feltétele, hogy rekordok legyenek a rendszerben. Magától értetődően csábító és kifizetődő, ha ezeket a rekordokat más könyvtárak állományából tölthetik át saját rendszerükbe. Ez az egyik motívációja mindenfajta közös katalogizálási munkának.

A Corvina integrált könyvtári rendszert (amelyet évekkkel ezelőtt Voyagerként ismertünk) két nagy egyetem központi könyvtára vásárolta meg elsőként, illetve elsők között: a József Attila Tudományegyetem Központi Könyvtára és a Kossuth Lajos Tudományegyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtára. Az ő szövetségükből alakult ki a Vocal néven ismertté vált közös katalógus. Működési elve az, hogy a ma már 21 tagkönyvtár saját elvei és gyakorlata szerint építhesse tovább saját adatbázisát, s ezzel egy időben a központi adatbázist is gyarapítsa – annak szabályai és elvei szerint –, élvezve ugyanakkor a nagy központi adatbázis minden előnyét. A résztvevő könyvtárak mindegyike saját számítógépes rendszerében katalogizál, a kész rekordok mentése egyrészt a saját adatbázisba, másrészt a közös adatbázisba történik.

A Vocal on-line adatbázis címe: <http://vocal.lib.klte.hu>. Ennek nyitólapján a Szabályzatra kattintva megtalálhatók a Vocal rendszer célja, alapelvei, az adatbázis jellemzői, valamint a rendszer munkafolyamatainak összefoglalása.*

A Keresésre kattintva három – egymással összefüggő – adatbázisban kereshetünk. A rendszerben feldolgozott **kiadványok** tételeit keresés vagy böngészés segítségével, a kiadványokhoz rendelt **tárgyszavak** adatbázisát a Tárgyszó indexre kattintva érjük el. Lényeges menüpont a **könyvtárközi kölcsönzés**, amely részletes útmutatót ad a könyvtárközi kölcsönzés elektronikus lebonyolításához.

Bakonyi Géza bemutatta, hogyan érjük el a kiadványok tételeit. A Vocal közös adatbázis jelenleg 750 ezer rekordot tartalmaz. A bemutatóból is kiderült, hogy

* Nem tartozik a szakmai rendezvényről szóló ismertetéshez, de az adatbázis építésének szabályzata véleményem szerint további finomításokat, javításokat kíván, figyelembe véve nem csupán a jelenleg érvényben levő magyar könyvtári és bibliográfiai szabványokat, hanem a már elkészült és a készülöben levő Könyvtári szabályzatokat is: Bibliográfiai leírás. Kartográfiai dokumentumok, – Elektronikus dokumentumok, – Időszaki kiadványok.

nem ritka az az eset, amikor egy kiadványról több rekord van az adatbázisban, eltérő, az esetek egy részében csupán kis mértékben eltérő adattartalommal.

Példaként álljon itt ugyanarról a kiadványról két, egymástól néhány adatban eltérő rekord:

Szerző: **Bandello, Matteo**
Cím: **A pajzán griffmadár : Válogatott novellák / Matteo Bandello ; [ford. Barna Imre ... et al.] ; [vál., az utószót és a jegyz. írta Herczeg Gyula] ; [ill. Szántó Piroska]**
Megjegyzés: **A ford. a Tutte le opere di Matteo Bandello (Milano : Mondadori, 1935) c. kiadás alapján készült.**
Megjelenés: **Bp. : Európa, 1979.**
Egyéb név: **Herczeg Gyula (1920-), Szántó Piroska (1913-1998)**
lelőhely: **Miskolci Egyetem Központi Könyvtára**

Szerző: **Bandello, Matteo**
Cím: **A pajzán griffmadár : Válogatott novellák / Matteo Bandello ; [fordította Barna Imre ... et al.] ; [válogatta, az utószót és a jegyzeteket írta Herczeg Gyula] ; [illusztrálta Szántó Piroska]**
Megjegyzés: **A fordítás a Tutte le opere di Matteo Bandello (Milano : Mondadori, 1935) c. kiadás alapján készült**
Megjelenés: **Budapest : Európa, 1979 (Gyoma : Kner Ny.)**
Egyéb név: **Herczeg Gyula (1920-1995), Barna Imre (1951-) (író, műfordító), Benyhe János (1926-), Kotzián Tamás, Romhányi Ágnes, Szántó Piroska (1913-1998) (festőművész)**
lelőhely: **Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár**

A hagyományos leíró katalógus- vagy lelőhelykatalógus elveit korai lenne számon kérni egy közösen épített számítógépes katalógustól, tehát tudomásul kell venni a duplum rekordok jelenlegi létét, ugyanakkor bízva abban, hogy az ezeket ellenőrző (kiszűrő) szoftver fejlesztése javítani fog a helyzetet.

Koltay Klára előadásában a Vocal rendszer két fontos eleméről hallhattunk. Bemutatta a tárgyszóadatbázist, ismertetve és példákkal illusztrálva a Vocal tárgyszavazási rendszerét, amelynek alapját a Library of Congress tárgyszavainak fordítása képezi. Maga a tárgyszóadatbázis kísérleti fázisban van, folyamatosan bővül, kialakítása és fejlesztése komoly szakmai feladat.

Országszerte működő rendszer viszont az ODR, az **Országos Dokumentumel-látó Rendszer** (<http://odr.lib.klte.hu>). Ez, mint ahogy az útmutatóban olvasható:

„... a VOCAL könyvtárak és a Könyvtárellátó Kht. együttműködésével jött létre azzal a céllal, hogy a könyvtárközi kölcsönzések közvetlen, célzott irányításában nyújtson segítséget. Az adatbázis a VOCAL könyvtárak bibliográfiai adatállományán a 21 VOCAL könyvtár teljes elektronikus lelőhelykészletén túl az ODR tagkönyvtárak magyar dokumentumállományáról ad tájékoztatást. A nem VOCAL-tag ODR tagkönyvtárak lelőhelyadatai jelenleg csak az 1999-től ODR célokra vásárolt állományukat reprezentálják.”

A könyvtárközi kölcsönzést megkönnyítő és meggyorsító rendszert az Országos Széchényi Könyvtár is használja, az ODR működésének kezdetétől fogva. Kürti Lászlóné osztályvezető véleménye szerint az OSZK 1999-ben a külföldről kölcsönzött dokumentumok felét elektronikus kölcsönzéssel, az ODR rendszert használva kapta meg.

A számítógépes könyvtárközi kölcsönzés iránt nagy volt az érdeklődés, részben hozzászólások formájában, de a szünetben is többen érdeklődtek iránta, jelezték csatlakozási szándékukat.

Az előadásokat és a hozzászólásokat ebédszünet követte, a többség számára ez a helyben biztosított büfé melletti további szakmai eszmecsere jelentette.

Vendéglátóink a délutáni programot úgy szervezték meg, hogy az kinek-kinek kielégítesse érdeklődését. A könyvtár különböző részlegei várták a kollégákat szakmai ismertetésekkel, bemutatókkal. Külön köszönet ezért is, valamint az egész rendezvény megszervezéséért dr. Koltay Klára főigazgató-helyettesnek és dr. Berényi Ernőné osztályvezető-helyettesnek.

A Bibliográfiai Szekció tagjai e szakmai rendezvényt összekötötték az évenként esedékes taggyűléssel, ahol a szekció elnöke röviden szót ejtett az ez évi program sikeres megvalósulásáról (azért csak röviden, mert a tagság az évi 2-3 körlevél útján értesül a fontosabb eseményekről). Szó volt a jövő évi tervekről is, ezek között kiemelt helyen szerepel egy olyan szakmai rendezvény, amelyen – reményeink szerint – a Petőfi Irodalmi Múzeum bibliográfiai tevékenysége lesz a téma. A szekció ellenőrző bizottságának elnöke, Kégli Ferenc – szintén röviden – beszámolt a szekció munkájának, pénzügyi nyilvántartásainak ellenőrzéséről; nagy örömünkre az ellenőrző bizottság mindent rendben talált.

Végző konklúzióként megállapítottuk, hogy jól sikerült rendezvényen vettünk részt. Jól éreztük magunkat (e sorok írója – lévén debreceni – különösen), és igaz, hogy csak a villamosról, de láthattuk, hogyan szépül folyamatosan Debrecen, s ismét gazdagítottuk szakmai ismereteinket.

Nagy Anikó

Mű és illusztráció

Gyermek- és ifjúsági írók 16. szekszárdi tanácskozása

Programok, események

A tanácskozás színhelyén, a szekszárdi Művészetek Házában *Baky Péter* festőművész nyitotta meg a kortárs magyar illusztrációt reprezentáló kiállítást, s ezzel a tanácskozás is kezdetét vette. A 16. konferencia témája elsősorban a gyermekkönyvek és illusztrációik kapcsolata volt.

Az Írószövetség nevében *Tüskés Tibor* köszöntötte a jelenlevő képzőművészeket, írókat, műfordítókat, kiadókat és könyvtárosokat. Expozéjában elindított néhány gondolatot mű és illusztráció találkozásának lehetőségeiről. A vérbeli vitaindító előadást *Sárkány Győző*, a Magyar Illusztrátorok Társaságának elnöke tartotta, hat pontba sűrítve a megtárgyalandó témaköröket: hagyomány, eredetiség, mű és illusztráció találkozási pontjai, szerzői jog, szakmai képzés, szakmai elismerés. A Frankfurti Könyvvásár tapasztalataival fűszerezett előadást *Rényi Krisztina* illusztrátor referátuma egészítette ki a nemzetközi Andersen- és IBBY-díjas illusztrátorok képi

világának bemutatásával. *G. Papp Katalin* irodalomtörténész a „Képversek a gyermekköltészetben” címmel egy divatossá vált műfaj sajátosságain elmélkedett. Az elhangzottak nyomán fellángolt a vita, és a hangos gondolkodás este, vacsora közben sem csendesült. A Szálkai Művésztelep megtekintése meglepetéssel szolgált: ritka magyar sikertörténet, amikor egy magánember a bozótosból fiatal művészcsoporthoz által igénybe vehető alkotótábor épít, ráadásul egy természeti szépségekben gazdag faluban. A művésztelepet megálmodója és létrehozója, *Decsi Kiss János* képzőművész–újságíró mutatta be.

A második, általam vezetett vitanapon összefoglaltam a felmerült témákat. Korreferátumként elmondtam a közművelődési gyermekkönyvtárosok tapasztalatait, véleményét. Ezt követte *Borbély Sándor* irodalomtörténész előadása, amely illusztrációtörténeti eszmefuttatással kezdődött, de valójában író és illusztrátor, a kétféle alkotó és a kétféle alkotás viszonyát boncolgatta. *Rigó Béla* író–szerkesztő a konzumkultúra és a vizualitás viszonyáról szellemesen, de a realitásokat hangsúlyozva beszélt. *Komáromi Gabriella* irodalomtörténész, a magyar gyermekirodalom-történet legmélyebb ismerője a magyar illusztrációtörténet két nagy korszakára (századforduló és a 60–80-as évek) koncentrált, és a mai kiemelkedő alkotópárosok munkáinak sorsán keresztül az érték és eladhatóság kérdéséről folytatta Rigó Béla gondolatmenetét. A vitában hozzászólt *Szávai Ilona*, a Pont Kiadó szerkesztője és *Nógrádi Gábor* író–kiadó is.

A vitát és a konferenciát az 50 éves Móra kiadó köszöntése zárta. *Cs. Tóth János* igazgató stílusosan, példamesével érzékeltetett párhuzamot az ember életének szakaszai és a kiadó történetének korszakai között. Végül bemutatta a kiadó új elképzeléseit megvalósító kiadványokat.

A konferenciát a házigazda, *Elekes Eduárdné*, az Illyés Gyula Megyei Könyvtár igazgatója zárta.

Vitapontok

Szeretném összegezve és tematikusan sűrítve közreadni a konferencián felvett legfontosabb gondolatokat.

1. A gyermek és az illusztráció

Kezdetben vala a kép... A képírás, a barlangrajz, a Biblia Pauperum „előképei” a betűnek, a történetnek, az elvontabb gondolkodásnak. Lélektani közhely, hogy az ember vizuálisan érzékel leghamarabb és a legtöbb információt környezetéből. Mint Rigó Béla mondotta, állati létünk folytán a képeket előbb értjük meg, a vizuális információ erősebben hat. Amit a nyelvben teszünk, azt magunkban lefordítjuk vizualitásra.

A vizuális gondolkodás, a szimbolikus ábrázolás a gyermekrajzok általános jellemzője iskolás korig. A gyermekrajzok mégsem műalkotások. A gyerekeknek nincs tudatos ízlésük, ezt jól mutatja a különbség: milyen képeket szeretnek a könyvben, és milyeneket rajzolnak ők. A képi világ, amellyel a gyermek először találkozik, szinte „archetípusként” vésődik bele épülő világába, nehezen szabadul ettől a hatástól autonóm felnőttként is. Ez az illusztrátorok felelőssége.

Magam arról beszéltem, hogy gyermekkönyvek esetében a művésziség az illusztrációnak nem az egyetlen kritériuma. A gyerek rendkívüliség- és illúzióigényét sok esetben nem lehet csak a művésznak az önkifejezésével, autonóm alkotásával kielégíteni. Figyelembe kell venni az ő világukat is. Példám a Gyulai Líviusz illusztrálta Preussler meseregény, a Krabat a Fekete malomban, amelynek képei, minden művészi értékük ellenére, komorságukkal eltanácsolják a gyermekolvasót a könyv olvasásától. Pedig ezek a képek magas színvonalat képviselnek, egy kiállításnak az ékességei lehetnének. Csak éppen nem a gyerekek világa ez – értett egyet velem Rigó Béla. Több más példa is elhangzott: Békés Pál legutóbbi, Félőlény c. könyve, amelynek címlapja ráadásul nem is képvisel magas színvonalat. (Vajon az író nálunk miért nem szólhat bele könyvének illusztrálásába? – vetődik fel az újabb kérdés.) Talán a gyermekkönyv-illusztrálásnak hídnak kellene lennie a gyermek ízlése és a művészi ízlés között.

2. Illusztráció és megjelenítés

Az illusztráció témája az irodalmi mű egy-egy csomópontja: külső vagy belső fordulat, drámai vagy érdekes helyzet, hangulat, reflexió, amely többféleképpen elgondolható. Tüskés Tibor Babits egyik tanulmánya nyomán vontam meg a párhuzamot: az illusztráció hasonló az előadó-művészethez: mű és előadás, mű és illusztráció két művészet találkozása. Megfogalmazásában három változata van. Az első nem több, mint fordítás, naturalizmus. A második illuminál (átvilágít) egy szöveget. A harmadiknál előbb születik meg a kép, s csak azután a szöveg (pl. képhez írt vers).

Sárkány Győző a szöveg nélkül is élő, az eredetiség kritériumának megfelelő illusztrációt tartja értékesnek. A könyvtárosok olyan gyermekkönyv-illusztrációkat várnak, amelyek megjelenítik az illusztrátornak a mű olvasása nyomán keletkezett képzeleti–gondolati élményét, ugyanakkor figyelembe veszik a gyermeki világot, elindítják az olvasó fantáziáját.

3. A „világtalan” és a művészi illusztráció

Arról beszéltem, hogy a „világtalan” illusztráció (Szász Ilona), amely mögött nincs világkép, amely csupán jelel, a valóság részleteiben pontos másolatát kínálja, egysíkú, színeiben proli tarkaság uralkodik vagy fekete-fehér szentimentalizmus, esztétikailag giccses.

A művészi illusztráció a mű gondolatainak képi világgá teremtése: a befogadás magas foka. Inspirálja az olvasóban a belső kép kialakulását. Egy másik alkotással lepi meg.

4. A könyv mint tárgy és az illusztráció

„A jó könyv egységes könyv” – állapította meg Sárkány Győző. Még az illusztráció nélküli könyv is hordoz vizuális információt, esztétikai minőséget. A könyvnek mint képzőművészeti tárgynak szerves része (ha van) az illusztráció, de összhangban kell lennie a papír minőségétől kezdve a betűtípuson keresztül a kötésen át a tartalomig mindennel. Mint tárgy kifejezi a társadalom kultúrához való viszonyát.

Maga az illusztráció is jól tükrözi az élet és az ízlés változásait egy adott műnek a különböző kiadásában. Nézzük meg egy Grimm mesének az illusztrációit Róna Emytől Bera Károlyig! (Érdekes módon nagyon sok primitíven illusztrált könyvben az illusztrációk a történetet is egyszerűsítik a maguk szintjére.)

Ez a téma többször visszatért, leggyakrabban a konzumkultúra kérdésénél.

5. Világok találkozása

A gyermekek és az illusztráció kérdésénél már kiderült: író és illusztrátor találkozása is többféle kimenetelű lehet.

Borbély Sándor szerencsés találkozásoknak tartja Milne és Shepard, Kästner és Treer, Sajdik és Csukás találkozását. A magyar csúcs többek szerint is Janikovszky Éva és Réber László közös munkája, amelyben az a különleges, hogy írás és kép szinte csak együtt létezhetnek: Janikovszky írásai Réber illusztrációi nélkül egy fontos dimenziót elvesztenének. Nincs más illusztrátor, akinek a világa ezt helyettesíthetné. Ugyanilyen szoros párost alkotott Réber László Tamkó Sirtó Károllyal, akinek gyermekverseihez készített képeket. Felmerült, hogy Lázár Ervin esetében vannak olyan könyvek (mint pl. a Hétfejű Tündér), amelyek szintén elválaszthatatlanok Réber rajzaitól. Azonban vannak olyan írásai is, amelyek más stílusú illusztrációval szintén elképzelhetők. Hasonlóan vélekedett Komáromi Gabriella is.

A másik helyzet, amikor a legjobb illusztrációt maga az író készíti könyvéhez. Borbély Sándor „három csúcsot” említ e téren: Saint-Exupéry Kis hercegét, Capek Egy kis foxi élete c. mesekönyvét és Nöstlinger némely regényeit. No meg William Blake – a helyszínen bemutatott – saját festményeivel kiadott verseskötetét.

A fordított helyzetre is vannak példák, amikor a kép előbb születik meg, mint a „szöveg”. A rosszul sikerült találkozásra éppen nagy költőnk, Weöres Sándor szolgáltatott példát Breughel Gyermekjátékok c. képéhez írt soraiival. (Nem is került be az összes verseibe). Szép, de a közönség szempontjából nem túl keresett a Kovács Margit kerámiai ihlette Kiss Benedek könyv, a Korong Matyi álma.

Előbb volt meg a rajz, mint a történet Brunhoff Babarjának esetében. A sikeres történetnek megszületett a még mindig sikeres második része, majd az egyre gyengébb folytatások, a Babar-ipar. A fogyasztói társadalom törvénye szerint.

6. Konzumkultúra – a terjesztés terrorja?

Először Rényi Krisztina adott hangot értetlenségének, mi az oka egy-egy külföldön díjat nyert, magas szinten illusztrált könyv hazai sikertelenségének? A válasz több hozzászólásból kerekedett egésszé.

A szülői ízlés és hatalom (kinck a zsebében van pénz?) szerepét Tüskés Tibor hangsúlyozta. Másutt elhangzott a terjesztők terrorja kifejezés. Komáromi Gabriella a profi menedzselést (pl. saját íróink, műveik évfordulóinak megünneplését) hiányolta, amelyre Németországtól a skandináv államokig, Európa-szerte számos példa van. Nálunk csöndben múlt el Fekete István születésének 100. évfordulója. S kevesen tudják, hogy most van az Egri csillagok megírásának ugyanilyen évfordulója. (Csak jelezte, hogy Janikovszky Éva jövőre lesz 75 éves.) Az értéktermelő alkotók népszerűsítését, a megismertetés munkáját külföldön egyértelműen a kiadók szervezik. A díjak kultúrája és a terjesztés kultúrája még nem jutott el hozzánk.

Rigó Béla előadása egészét ennek a témának szentelte. „A többség nem minőség”, „ne legyünk a világ epigonjai”, idézem szavait mottóként.

Gondolatmenete a már ismertetett tételből indult ki: a gyermeknek, tömegnek, „népnek” nincs ízlése. Történelmi példákkal támasztotta alá, hogy „az ízlés hosszú, kemény kompromisszumokkal tele fejlődése egy közösségnek”. A pozitív erőszak példáját István királyra és a reneszánsz festőiskolára hivatkozva hiányolta a mai életünkből, ahol az iskolák felelőssége kiemelkedő e téren. Emlékeim szerint a 70-es évek elején Paál László művészettörténész és pedagógus fogalmazott így: „A vizuális nevelés a gondolkodás nevelése”.

7. A magyar illusztrátor sorsa

Sárkány Győző a képzési lehetőségeket ismertetve felsorolta a felsőfokú képzés lehetőségeit (művészeti főiskola vagy egyetem, tanárképző főiskola, külföldi felsőoktatási intézmény); másik lehetőségként pedig a szabadiskolákat említette mint színvonalas művésznevelőket.

Elhangzottak még az alábbi megállapítások is:

- Külföldön a kiadóknál egyenértékűen fontos a szerző és az illusztrátor, nevük a címlapon egymás mellett szerepel (nálunk jó esetben a belső címlapon vagy az impresszumban).
- A szerzői jog tiszteletben tartását és anyagi konzekvenciáit az illusztráló esetében is be kellene nálunk tartania a kiadóknak.
- Sok tehetség van, de megélhetési okokból gyakran alkalmazott grafikussá válnak.
- Kevés az elismerési lehetőség, a díj. Nálunk rangos az IBBY-díj, a Ferenczy Noémi-díj (az erc méltó műveket a Magyar Illusztrátorok társasága javasolja). Nemzetközi vonatkozásban az Andersen-díj jelent kiemelt megbecsülést. Kiadói oldalról azzal érveltek, hogy anyagi lehetőségeik megkötik a kezüket a művészek foglalkoztatásában.

9. A kiadó rövid zárszava

Együtt köszönhetjük a Móra Kiadó fennállásának 50. évfordulóját. A hajdan egyeduralgoló gyermek- és ifjúsági könyvkiadó (számomra örökre a mi kiadónk) jelenlegi igazgatója, Cs. Tóth János rövid felszólalását a „Hány évet kérsz?” című, egyik frissen kiadott kötetükből való mesével kezdte. Az emberi élet korszakainak egy-egy állattal való jellemzését a kiadó életének szakaszaira alkalmazta, ami azért is nagy sikert aratott, mert ennek a korszaknak, a jelennek, az öregségnek a majom az emblémája.

A kiadó egykori és mai munkatársai részvételével 2000. november 15-én tartották a születésnapjünnepségüket. Isten éltesse őket!

Szász Ilona

Töredékes gondolatok a magyar írásbeliség ezer évéről

Nemrég a szentesi Városi Könyvtár figyelemre méltó millenniumi rendezvény-sorozatát indított Mozaikok az ezer éves magyar kultúrából címmel. A történelmi tények logikája azt kívánta, hogy az egyébként is alaposan végiggondolt, vonzó ismeretterjesztő program első előadása az írásbeliség hazai múltjáról szóljon. Természetesen a szűkre szabott terjedelem még az erősen vázlatos áttekintésre sem volt elegendő, ezért csak néhány kérdésre térhettem ki, néhány gondolatot vethettem fel annak reményében, hogy talán sikerül érzékeltetni a fontosabbnak vélt fejlődési szakaszokat és a jelentősebb állomásokat.

Mindjárt azzal kell kezdeni, hogy a magyar írásbeliség valószínűleg nem is ezer éves, története ennél korábbi időre nyúlik vissza. A nyelvhistóriai és az újabb régészeti adatok nyomán jó okunk van feltételezni, hogy a honfoglaló magyarság – vagy legalább egy szűk rétege – már ismerte az írást, hasonlóan más ún. félnomád népekhez. Az *ír* és a *betű* szavaink bolgár-török eredetűek, s régebbi keletű a *rovás* szó is. Az egyik honfoglalás kori sírban talált jelek ugyancsak az ún. kelet-európai, a kazár kaganátusban is használt rovásfeliratokkal rokoníthatók. Az ekkortájt keletkezett (és fennmaradt) művészi emlékek szintén a magas kultúra jelenlétéről tanúskodnak. A kutatók úgy tartják: a korai magyar írásbeliség Levédiában (a Don-vidéken) alakulhatott ki, és a Kárpát-medencében egy ideig még tovább élt. (Közbevetőleg: a sokat emlegetett, ám eredetében mindmáig nem kellően tisztázott székely rovásírás legkorábbi ismert jelei jóval későbbre, a XIII. századra datálhatók, tehát aligha hozhatók összefüggésbe a vándorlás és a letelepedés időszakának írásrendszerével.) A honfoglaló magyarság írása a kereszténység felvétele után tűnt el, ma már kideríthetetlen módon. Mivel nem egyedi művelődéstörténeti jelenségről van szó, arra következtethetünk, hogy ez esetben is hasonló dolog történt, mint a közép-amerikai indiánok írásaival a spanyol hódítás nyomán vagy a germán rúna-írás különféle fajtáiival az európai keresztény kultúra térnyerése és kiteljesedése során – hogy csak két jellegzetes példára utaljunk.

Mintegy ezer esztendővel ezelőtt a magyarság a nyugat-európai, római keresztény kultúrkörhöz csatlakozott, átvette a latin alfabétumot (amellyel a kalandozások évtizedeiben nyilván gyakran találkozottak), és ez a könnyen elsajátítható jelcsoport vált – immár végérvényesen a frissen alapított magyar állam írásrendszerévé. Mindenekelőtt az államigazgatás és az egyházszervezés szükséglete volt az írás, ám a lassan kibontakozó oktatás sem nélkülözhetette azt. A feltűnően gyors befogadás egyik biztosítéka lehetett a saját, egyre inkább megszűnőben lévő írásbeliség is. A latin írás elsődleges hordozói a hittérítő német és itáliai szerzetesek és főpapok,

nekik köszönhető a nyugat-európai gyakorlat meghonosodása. Majd a hazai kolostori iskolákban nevelkedett magyar klerikusok is fokozódó szerepet vállaltak a székesegyházi és kolostori könyvmásolásban, az egyházi szövegek és a legendák, krónikák rögzítésében, valamint a jogi dokumentumok, a törvények és az oklevelek megfogalmazásában. A latin nyelvűség dominanciája évszázadokon át érvényesült, hiszen a római katolikus egyház, a tudomány, az oktatás és a jogalkotás nyelve egyaránt ez volt, a történelem viharai közepette csekély számban megmaradt írásos emlékek között csak elvétve fordul elő magyarul írt szöveg vagy szövegrészlet.

A világi írásbeliség fellendülése a XII. század végére és a következő század elejére tehető. A királyi udvarban elővezetett ügyek írásban történő intézését III. Béla 1181-ben rendelte el az alábbi, mély bölcsességről tanúskodó indoklással:

„Minthogy az emberi természet gyarlósága következtében az idők folyása során az elmúlt dolgok emlékezetének a helyére könnyen belopakodik a feledés, illő írásba foglalva megerősíteni azt...”

Az írástudók továbbra is a klerikusok, a király környezetében és az ország különböző okleveles, hiteles helyi centrumaiban (főleg a káptalanokban) ők végezték a korszerűsített ügyintézt. Ekkor teljesedett ki a francia okleveles gyakorlat hatása a francia egyetemeken tanult papok közvetítésével. Nagyon kevés még (és később is) a világi íródeák, tehát a középkor ezen szakaszában az írásbeliség a magyarság egészének igen szűk körére korlátozódott. Jellemző tény, hogy az Árpád-házi királyok közül egyedül a papnak szánt Könyves Kálmán tudott írni és olvasni. (Ő az egyetlen európai uralkodó, aki ezt a melléknevet kapta!) Csak a XIV. században történt jelentékenyebb előremozdulás a világi íráskultúra fejlődésében, amikor az Anjou-királyok könyvmásoló és -festő műhelyt létesítettek, ahonnan a könyvművészet kivételes remekei kerültek ki.

A kéziratosság korának vitathatatlan hazai csúcspontja a XV. század második fele, a reneszánsz kultúra kibontakozásának néhány évtizede. A humanizmus eszmeáramlatának befogadása, az itáliai reneszánsz értékeinek adaptálása európai rangú teljesítményeket eredményezett. A nálunk letelepedett olasz Vergerio, aztán a két főpap, Vitéz János és Janus Pannonius munkássága s mindenkifelett a művelt, bibliofil fejedelem, Hunyadi Mátyás pompás, szellemi központként is nagyra becsült udvara fémjelzi ezt a fényes időszakot. Budán jött létre a magyar könyv- és könyvtártörténet mindmáig felülmúlhatatlan alkotása, a Bibliotheca Corviniana, amely méreténél és főleg tartalmi összetételénél, valamint kódexeinek pazar kivitelezésénél fogva az egyik legnagyobb és talán a legértékesebb humanista gyűjtemény volt. A Mátyás által teremtett új főnemesség műveletlensége (többségük írni sem tudott) és utódai érzéketlensége folytán halála után a művelődés és az írásbeliség ehhez kapcsolódó része az olasz mintákat követő humanista főpapok székhelyeire, palotáiba decentralizálódott. Az ókori antik kultúra újjáélesztésén munkáló, abból táplálkozó reneszánsz nyelve szükségképpen a latin, maga a műveltség (és az alfabetizáció) pedig valamelyest növekvő mennyiségben ugyan, de még mindig csak a hazai népesség csekély hányadát érintette. A XVI. század elején azonban – elsősorban az apácakolostorokban – már magyar nyelvű kódexek és irodalmi művek is születtek.

Az információörögzítés és -közvetítés új – mint később kiderült: roppant hatású – eszköze, a könyvnyomtatás viszonylag hamar, már az 1470-es években megjelent hazánkban, de a nem éppen sikeres kísérleteket hosszú szünet követte. Csak az 1520-as évek végétől nyílt mód újabb – köztük tartósabb – nyomdaalapításokra. A reformáció magyarországi és erdélyi térhódítása, majd – némi késéssel – a katolikus megújulás (az ún. ellenreformáció) az írás- és könyvkultúra terén is lényeges változásokat hozott. Ráadásul az ország közepén, a török hódoltság jelentékeny területén egy merőben eltérő írásrendszerrel, az arab írás itt alkalmazott fajtáival is kénytelenek voltak megismerkedni a literátusok. (A román, majd szerb görögkeletiek egyházai szintén másfajta alfabétumot használtak: a cirillt, illetve a görögöt.) A latin nyelv pozíciói meginogtak, a protestantizmus eleinte elsodró lendülete az anyanyelv formálódó fölényét idézte elő, megindult a művelődés és az írásbeliség fokozatos világiasodása, s később a katolikus egyház is igazodott az elkerülhetetlennek látszó folyamathoz. A hazai szellemi elit (a protestáns prédikátorok és tanárok, a katolikus főpapok és a jezsuita szerzetesek stb.) igyekezett lépést tartani a nyugat-európai fejlődéssel. Az írásos közlésmód hatóköre kitágult: a hagyományos egyházi és a folyvást gyarapodó világi értelmiség mellett immár kiterjedt a főnemesi udvarokban élőkre és az iskolázott köznemesekre, továbbá a városi és a mezővárosi polgárság számottevő (magyar és német ajkú) csoportjaira. Az írásbeliség egyre inkább szekularizálódott, és ezzel együtt lassanként misztikum is szétfoszlott. A parasztság zöme, vagyis a lakosság döntő többsége azonban az egyházak (főleg a protestáns egyházak) erőfeszítései ellenére írástudatlan, sőt a falusi iskolamesterek egy része is csak olvasni tudott (vagy azt sem). A tizenhetedik századi források árulkodnak arról, hogy – bizonyíthatóan – ekkoriban alakult ki először a funkcionális analfabétizmus jelensége: ahol volt iskola, a parasztyerek a téli hónapokban el-eljártak oda, és megtanulták az ábécét, baktatva olvastak is, de a mezőgazdasági munka és a cserekereskedelem nem követezte meg ezen ismeretek állandó használatát (sok-sok helyen még az időnkénti sem), ennél fogva mihamar elfelejtették azokat, felnőtt korukban pedig már a nevéket is csak nagyon kevesen voltak képesek aláírni.

Az írásbeliség tömegessé válása Magyarországon is a polgári átalakulás velejárója és szükséglete. A történelmi körülmények (a három részre szakadás, az idegen király, a gazdasági és társadalmi fejlődés megkésettisége stb.) következményeként ez a folyamat rendkívül hosszan elnyúlt. Már a felvilágosult abszolutista uralkodók (Mária Terézia az 1777-ben kibocsátott első állami tanügyi rendelet, a Ratio Educationis egyik pontjában) szorgalmazták a tankötelezettség megvalósítását, a reformkorban pedig a liberális ellenzék törekedett a jogi és pénzügyi feltételek megteremtésére. A polgárosodás és a nemzeti mozgalom kettős, egymásba olvadó tendenciája mindinkább megerősítette az elemi oktatás teljessé tételének igényét. Az áttörés azonban csak a nemzeti önrendelkezés helyreállítása, a polgári fejlődés előtt szabad utat nyitó kiegyezés után történhetett meg. Eötvös József 1868-ban megszavazott népoktatási törvénye előírta a tankötelezettséget, hozzáláttak a korszerű közoktatási rendszer kiépítéséhez, a városokban és a községekben új iskolákat, köztük az ún. művelt (vagy úri) középosztályhoz tartozás esélyét kínáló polgári iskolákat alapítottak. Az analfabéták aránya fokozatosan, gyorsuló ütemben csökkent: az 1870-es népszámlálás a hét éven felüliek 55,5%-át regisztr-

rálta, negyven év elteltével, 1910-ben már csak 31,3%-át; az írni-olvasni tudók hányada a városokban már elérte vagy meghaladta a 90%-ot. A gazdasági fejlődés európai átlagot felülmúló üteme kedvező hátteret biztosított a felsőbb szintű képzéshez is: a középiskolát és egyetemet–főiskolát végzettek száma, aránya is jelentősen emelkedett. A szélesedő társadalmi bázis talaján és a töretlenül érvényesülő sajtószabadság keretei között nemzetközileg is figyelemre méltó könyvkiadás, virágzó sajtóélet jött létre. Nálunk is mindennapos jelenséggé vált a tömegkönyv és a tömeglap: a százkötetes Jókai-díszkiadás százezer példányban jelent meg, a Pesti Hírlap naponta több mint százezer példányban látott napvilágot, Az Est az első világháború idején átlépte a négyszázézer határt stb. Noha nem tartozik szorosan a témához, érdemes megemlíteni: a dualizmus évtizedeiben öltött alakot a polgári típusú könyvtári struktúra is. A szép ívű, ígéretes fejlődést az első világháborús összeomlás, majd a trianoni trauma részben megtörte, de nem állíthatta meg. Klebelsberg Kunó kultuszminiszter tanyai iskolaprogramja is hozzájárult, hogy az írni-olvasni tudók aránya 1941-ben már 87,2% volt. A második világháború után újabb kampány indult a még meglévő analfabetizmus felszámolására, megnyíltak a dolgozók iskolái, tömegessé vált a középfokú oktatás – azaz voltaképpen ekkor zárult le a felvilágosodás eszmevilágában gyökerező folyamat: az írásbeliség a társadalom túlnyomó többségének sajátja lett.

Napjainkban, a millennium ünnepi hangulatában sem tehetjük meg, hogy kikerüljük az önkéntelenül felvetődő, sokunkat szorító kérdést: milyen lesz (lehet) az *írásbeliség* jövője? lesz-e a magyar írásbeliségnek újabb ezer éve? A múlt század közepe óta ugyanis viharos sebességgel törnek előre az információrögzítés és -közvetítés új eszközei: a fényképezés, a hanglezet és a hangszalag, a telefon, a film, a rádió, a televízió, a felgyorsult távközlés, a műholdak jóvoltából sikerült megvalósítani az emberiség régi, nagy álmát: a tér és az idő korlátainak ledöntését. Mindennek nyomán a képi és a verbális kultúra reneszánszának lehetünk szemtanúi és alanyai. Néhány évtizede a számítógép megjelenése, pár éve pedig a világhálózatok működése hozott új minőséget az információk rögzítésében, tárolásában és továbbításában, technikailag beláthatatlan lehetőségek ígéretével. Máris érzékeljük, hogy végbemegy a könyv újabb alakváltozása, és újfajta információhordozók (pl. a multimédia) születnek, a távközlés és a számítógép együttes alkalmazása pedig soha nem remélt mértékben megnöveli az ún. demokratizálódás esélyét a műveltségi javak közvetítésében és elsajátításában.

Némelyek úgy vélik, a képi kultúra és a számítástechnika térhódítása az írásbeliség végét jelentheti. Az informatikai robbanás azonban önmagában, az ún. magas kultúra szintjén aligha idézhet elő ilyen állapotot, hiszen a komputerekben szintén azt a grafikus jelrendszert alkalmazzuk, amit írásnak nevezünk. A gépi technika és az írásbeli közlésmód egymás mellett élése tehát megjósolhatóan hosszú távú. Reálisabbnak tűnik a képi kultúra felől lopakodó fenyegetés. A történelmi tapasztalatok e tekintetben is megnyugtatóak: az emberiség eddigi útján a különböző közlési formák jól megfértek egymás mellett, az új nem szorította ki a régebbit, csupán annak funkciója módosult (pl. az írás nem tette feleslegessé a beszédet, a gesztust, az emlékezetet; a Gutenberg-galaxis korában is megvolt a maga szerepe a kézírásnak; az ún. elektronikus tömegtájékoztatás mellett megta-

lálta a helyét a korábban egyeduralgó nyomtatott sajtó; s valószínűleg a digitális dokumentumok sem pótolják majd teljesen az ún. hagyományos hordozókat).

Mindazonáltal riasztó a funkcionális analfabétizmus újbóli kialakulása. Először az iparilag legfejlettebb államokban figyeltek fel arra az ellentmondásra, hogy a felnőtt lakosság körében egyre nő azoknak a száma, akik egyáltalán nem olvasnak (vagyis az információkhoz kizárólag a rádióból, a televízióból és a számítógépes terminálon felvillanó képekből, no még persze a személyes, élőszavas közlésekből jutnak hozzá), és írásos tevékenységük is legfeljebb a nevük rögzítésére szorítkozik. A szociológiai felmérések és a népszámlálási adatok egybehangzóan jelzik, hogy országunkat is elérte ez a hullám. Nagy Attila számításai szerint 2000-ben az abszolút analfabéta (a biológiai maximumon belül) kb. egy százaléknyi, a funkcionális analfabéta viszont kb. hat-hét százalék, s ez bizony mintegy félmilliónyi felnőtt és iskolás korú ember! Más becslések ennél borúlátóbbak: akár a hét-nyolcszázézetet is elérheti ez a szám. Megdöbbentő és elgondolkodtató tények ezek, hiszen az alfabétum készség szintű ismerete nélkül komoly akadályokba ütközik az elemi művelődés, a megfelelő ügyintézés, a demokratikus jogok érvényesítése stb., s elképzelhetetlen a számítógépes szövegek értelmezése is.

Egy másik, szintén valós veszély a globalizálódás és a komputerizálás folyamánya: a magyar nyelv színvonalának romlása, különösen az anglicizmusok indokolatlan behatolása. Az angol nyelv az utóbbi időben kezdi átvenni a középkori latin szerepét a tudományos és technikai életben, részben a felsőoktatásban, de az angol kifejezések, szavak, fordulatok mind gyakrabban fel-felbukkannak, mégpedig legtöbbször kontroll nélkül – és ez a legaggasztóbb – a hétköznapi beszédben is. Mindennek számos, még nem igazán elemzett oka lehet: pl. az elkerülhetetlen igazodás és a rosszul felfogott alkalmazkodás kényszere, ám a sznobság (pl. a boltok angol elnevezése), a divat és a felületesség is. A nemzeti nyelv, áttételesen a nemzeti kultúra és a nemzeti identitás védelmének fontosságát aligha lehet kellően hangsúlyozni. A pedagógusokra, a közművelőkre, a tv- és rádióműsor-vezetőkre, az újságírókra, a lelkészekre, a könyvkiadókra, az írókra, a tudósokra és – hisszük – a könyvtárosokra különösen nagy feladat hárul ebben a küzdelemben. Ma ez is az *írástudók* felelőssége.*

Bényei Miklós

* *Elhangzott 2000. szeptember 21-én Szentesen, a Városi Könyvtárban.*

A Néprajzi Múzeum gyűjteményei

A maga nemében egyedülálló, szépen kivitelezett és lenyűgözően adatgazdag kiadványt jelentetett meg a 125 éves múltta visszatekintő Néprajzi Múzeum. A könyv háromnegyede a kalandos sorsú intézmény 29 gyűjteményének történetéről, azok jelenlegi állapotáról, szakmai és kutatási problémáiról, valamint a jövőjükre vonatkozó tervekről szól. Ezt követi az idézett *Irodalom* szakbibliográfiája, majd egy olyan, 16 tételből álló *Függelék*, amely a közzétett dokumentumokkal, mutatókkal újszerű és nélkülözhetetlen forráskiadvánnyá teszi a kötetet a néprajz és etnológia meg általában a muzeológia története, ill. korszerű kérdései iránt érdeklődők számára.

Megtudhatjuk (a 3. és 4. sz. függelékből), hogy mikor alapították a világ hasonló feladatkörű néprajzi gyűjteményeit, múzeumait (XIV. század), ill. hogy mikor, ki vezette a Magyar Néprajzi Múzeumot (mely 1872–94 között a Magyar Nemzeti Múzeum ún. Ethnographiai Osztálya volt) vagy hogy kik voltak és kik ma is az egyes gyűjteményeket kezelő muzeológusok. Fontos és hasznos pl. az 5. számú függelék, mely a Néprajzi Múzeum nyomtatott, ill. sokszorosított kiadványainak (folyóiratok, sorozatok, kérdőívek és gyűjtési útmutatók, egyedi kiadványok, kiállításvezetők és katalógusok stb.) részletes könyvészeti ismertetését tartalmazza. Igen tanulságos a 6. függelék, mely az 1946–99 között rendezett kiállítások témára, rendező munkatársakra, helyre és időpontra vonatkozó részletes katalógusa, hisz egy szakma legnagyobb intézményének történetéhez szolgáltat adalékokat, és a változó szemléletbeli, módszertani megoldásokat pergeti le előttünk filmszerűen.

A budapesti Néprajzi Múzeum Európa egyik legnagyobb Múzeuma, amely a 250 ezer műtárgy mellett több millió oldalnyi kéziratos vagy sokszorosított írásos feljegyzést, 400 ezer fényképet, ill. diapozitívot, több ezer órányi film-, video- és hangfelvételt őriz és gondoz. Az anyag háromnegyede ugyan magyar, de az ún. Nemzetközi Osztály az öt kontinens minden részéről jelentős, világszerte ismert és keresett etnológiai anyaggal rendelkezik a külföldi expedíciók, ill. kutatói hagyatékok hozadékaként. Ezek a nemzetközi gyűjtemények a világ népeinek változatos és rohamosan változó, hagyományos és modern kultúrájáról adnak hiteles képet. „...Az egyetemes és nemzeti viszonya végigkíséri a Néprajzi Múzeum történetét az intézmény irányultsága és a kutatói szemlélet síkján egyaránt. A szakmai orientációban, a múzeumi tevékenység legáltalánosabb céljában és értelmében változó vegyületet adott az általános néprajz – etnológia, antropológia – és a szorosabban vett, a hazai viszonyokat tanulmányozó néprajz felfogásmódja” – írta bevezető tanulmányában Fejős Zoltán, a Néprajzi Múzeum jelenlegi főigazgatója, a kiadvány kezdeményezője és munkálatainak irányítója.

A 29 gyűjteményről az intézményben gyakor és ma dolgozó szakemberek, az egyes gyűjteményeket kezelő muzeológusok egységes szempontok szerint készítették el beszámolóikat. (A beszámolók szempontrendszerét az 1. számú függelék-

ben olvashatjuk.) Közös vállalkozásuk célját Fejős Zoltán így foglalta össze: „A kötet célja nem egyszerűen a múzeum történetének megírása, sokkal inkább a gyűjtemények mint tudományos források, de egyben absztrakciók kialakulásának, a néprajzi anyaggyűjtés története szemléleti mintáinak a rekonstruálása.”

Emellett természetesen képet alkothat az olvasó arról is, hogy milyen helyet töltött be a múzeum a magyar néprajzi kutatás egészében; hogyan alakult viszonya a társtudományokkal, ill. a társzmúzeumokkal; történeti korszakonként milyen lehetőségei voltak a „szerzeményezésre”; milyen szerepe volt a nemzeti önismeret gyarapításában, a hagyományos népi kultúra értékeinek megismertetésében és megőrzésében; a múlt gazdaság- és társadalomtörténeti folyamatainak értelmezésében.

A múzeum ugyan tárgyakat gyűjt, de a tárgyi világon keresztül kulturális információkat halmoz fel és tárol. „A néprajzi tárgyakban fölhalmozódott tudás csak a kontextus ismeretével együtt alkalmazható tudás.” – olvashatjuk a bevezető tanulmányban. Ebből következik, hogy a jövőben a muzeológus tevékenysége nemcsak a tárgyak gyűjtéséből fog állni, hanem azok „kontextusára” is kiterjed. Ezáltal pedig meg fog változni a múzeumok feladatainak, módszereinek köre és közművelődésben betöltött szerepe.

Itt nincs kellő terem arra, hogy az idézett célok és szakmai szempontok illusztrálására egyenként szóljak a bemutatott gyűjteményekről, mindössze két árulkodó adatot szeretnék kiragadni a sokból, amely jelzi, milyen változások zajlottak le az elmúlt évtizedekben a Néprajzi Múzeum tevékenységében. Az Ethnológiai Adattári Osztály keretein belül (ötéves előmunkálatok nyomán) 1979-ben jött létre az *Inventáriumgyűjtemény*. (Ez a legfiatalabb gyűjtemény, miközben a *Fényképgyűjtemény* több mint százéves múltra tekint vissza.) Az itt található hagyatéki leltárak lehetővé teszik, hogy a múzeumban őrzött néprajzi műtárgyak egykori értékét, ill. értékváltozásait felbecsülhessük. Hoffmann Tamás egykori főigazgató, a gyűjtemény alapítója úgy vélte: „A levéltárakban fennmaradt leltárak és a múzeumi raktárakban őrzött tárgyak egymásra vetítésével jutunk közelebb a történeti folyamatok megértéséhez.” Ez az új forrásként használható kora újkori iratanyag „összeköti a néprajzi muzeológiát a falusi és városi társadalmak történetét kutató történetírással, agrártörténettel és szociológiával.”

Ugyancsak fiatal, mindössze harmincéves az *Egyházi gyűjtemény*, amelynek anyagát 1968-ban válogatták ki a Magyar Osztályhoz tartozó szokás-, játék-, bútor – és világítóeszköz –, ill. a néphitgyűjtemény tárgyai közül. A népi vallásosság, kegyesség műtárgyait (a szentképeket, szobrokat, a templomi mennyezetek festett kazettáit, az ún. „kolostormunkákat”) hazánkban is, másutt is korábban inkább a művészettörténet módszereivel vizsgálták; a paraszti élet „képzőművészete” a néprajztudomány „senkiföldje” volt. Az utóbbi harminc évben azonban a vallásos népi ábrázoló művészet „felfedezésével” nemcsak egy újabb kiállítási területtel bővült, de újabb kutatási irányzatokkal is (különböző etnikumok és felekezetek vallásos tárgyai; az elit és a populáris kultúra egymásra hatásának vizsgálata pl. a vallásos ponyvanyomatványokon keresztül) gazdagodott a néprajzi muzeológia.

A Néprajzi Múzeum gyűjteményeiről készített összefoglalás érdekes, elgondolkoztató és sokoldalú kiadvány. Igazi kézikönyv a szakkutatóknak, tankönyv a néprajz és muzeológia szakos egyetemi hallgatóknak, információgazdag, színes adattár a szakmán kívüli érdeklődőknek. Örömteli és jó megoldás, hogy a kötet

végén egy rövid összefoglalás és a tartalomjegyzék németül és angolul is olvasható. Egyetlen komoly kifogásomat azonban nem hallgathatom el: kimaradt belőle a könyvtár ismertetése. Pedig a múzeum könyvtára az ország leggazdagabb magyar néprajzi és etnológiai szakkönyvtára, amely nemcsak a kutatók és az egyetemi hallgatók, hanem a nagyközönség számára is nyitva áll. A magyar nemzeti és az egyetemes emberi kultúra értékeinek feltárásában és őrzésében jelentős szerepet vállaló Néprajzi Múzeumnak egy újabb ismertető kiadvánnyal mielőbb pótolnia kellene ezt a hiányosságot.

(Főszerkesztő: Fejős Zoltán. Szerkesztők: Árva Judit–Gyarmati János–Szűcs Alexandra. Néprajzi Múzeum Budapest, 2000. 1058 p. 64 fekete-fehér és színes fénykép)

Küllős Imola

Képes levelezőlap
az OSZK plakáttárának állományából

*Minden kedves olvasónknak, előfizetőnknek,
kollégánknak
kellemes karácsonyi ünnepeket
és
boldog új évet kíván*

a Szerkesztőbizottság

Megjelenik: általában 30 nap alatt.

Személyi hírek

Cserey Lászlóné dr. nyugdíjba vonult, utódja Szabóné dr. Szávay Judit lett a Szent István Egyetem Állatorvos-tudományi Kar Állatorvos-tudományi Könyvtára igazgatói székében. A könyvtáros kolléganők és kollégák nevében Csereyné Marikának tartalmas nyugdíjas éveket és jó pihenést kívánunk, ugyanakkor köszönetet mondunk a Mezőgazdasági Szekcióban kifejtett tevékenységéért.

November 1-étől új igazgatója van a Széchenyi István Városi Könyvtárnak Sopronban Horváth Csaba személyében.

Elhunyt Szakáts István ny. könyvtárigazgató (Battonya), 69 éves volt. Búcsú-zunk Seres Tibortól, az OSZK szakszervezetének titkárától, aki hirtelen, súlyos betegségben hunyt el. Hosszan tartó betegség után elhunyt Tóthné Székely Ágnes, az OSZK Igazgatási osztály főtanácsosa. Emléküket megőrizzük.

Elnökségi hírek

A közelmúltban nyílt lehetőség arra, hogy a még 1999-ben megnyert MKE pályázati összegek eddig ki nem fizetett második felét a pályázat nyerteseinek kiutaljuk. Kérjük, hogy az összegek felhasználásáról minden szervezet készítsen elszámolást és azt küldje meg a titkárságra.

A közhasznúság ügyéről Ottovay László számolt be az elnökségi ülésen és közölte, hogy a szabályok szerint az új Alapszabály ez eddigiek alapján már elfogadásra került. A közhasznúság megindításához átadjuk ügyvédnek a megfelelő dokumentumokat.

Az elnökség döntése alapján a jövő évi vándorgyűlés 2001. augusztus 9–11. között Nyíregyházán lesz.

Az MKE képviselőjében az idei frankfurti könyvvásárra Vajda Erik utazott el. A korábban meghirdetett német ösztöndíjat Sándor Gertrúd kolléganő nyerte el.

Mi történt a szervezetekben?

Bács-Kiskun Megyei Szervezet – 2000. szeptember 18. Belföldi szakmai tapasztalatcsere-utat szerveztek a városi könyvtárak megismerésére: Csongrád, Szentes és Hódmezővásárhely helyszíneken. További programok: – 2000. október

8. Könyves vasárnap, Kecskemét. – 2000. november 20. Gereben Ferenc előadása; Őszi taggyűlés, Kiskunhalas.

Békés Megyei Szervezet – 2000. szeptember 27–28–29-én háromnapos szakmai tapasztalatcsere látogatáson vett részt 21 vajdasági magyar könyvtáros. A program megvalósítását a Nemzeti Kulturális Alapprogram anyagi támogatása tette lehetővé.

Bibliográfiai Szekció – 2000. november 8-án közgyűléssel egybekötött szakmai tanácskozást rendezett a szekció Debrecenben az Egyetemi és Nemzeti Könyvtárban. Részletes beszámoló olvasható a Könyvtári Levelező/lapban.

Borsod Megyei Szervezet – az Országos Könyvtári Napok keretében a Városi könyvtárban Tiszaújvárosban 2000. október 16–27. között szakmai tanácskozásokat tartottak: Koreny Ágnes, Moldován István és Németh Ágoston előadók közreműködésével. Bibliofil kiállítást és író-olvasó találkozót is szerveztek.

Elektronikus Könyvtár Szekció – 2000. november 2-án konferenciát rendeztek a képek digitalizálásával kapcsolatban a Képzőművészeti Egyetem Könyvtárában. Az előadók Aranyi Zoltán, Munkácsy Gyula, Plihál Katalin, Krén Emil, Horváth Takács Balázs és Rák József voltak.

Gyermekkönyvtáros Szekció – a Kiskunhalasi Városi Könyvtárral együttműködésben 2000. szeptember 15–16–17-én önismereti és manuális tréninget szerveztek a gyermekkönyvtárosok részére az NKA támogatásával.

Közkönyvtári Egylet – 2000. november 16-án „A könyvtári szolgáltatások menedzselése” címmel konferenciát tartottak Szolnokon, a Városi Könyvtárban.

Komárom-Esztergom Megyei Szervezet – a TÉKA TÉMA 2000. augusztus 3. számában a megye könyvtáiról olvasható információ. A lap hozzáférhető az MKE titkárságon.

Műszaki Könyvtáros Szekció – a szekció „Könyvtár és tudomány” címmel országos millenniumi konferenciát rendezett a magyar tudomány napja alkalmából a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Könyvtárával közösen 2000. november 9-én, a ZMNE Dísztermében. Az előadók Ágh Attila, Csurgay Árpád, György Péter, Herman Ákos, Horváth Tibor, Huszár Ernőné és Nyíri Kristóf voltak. „30 éves a Műszaki Könyvtáros Szekció” – jubileumi rendezvény lesz 2000. december 2-án az OMIKK-ban.

Olvasószolgálati Szekció – a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával dr. Nemes Erzsébet (főigazgató-helyettes, KSH Könyvtára), a szekció elnöke szervezésében sikeres mentorképző olvasótábor program valósult meg 2000. október 24–28. között, Bakonybélen. A cél az Olvasás Évével kapcsolatos közös tennivalók számbavétele, megfogalmazása és a munka megosztása volt.

Pécsi és Baranyai Szervezet – 2000. október 26-án dr. Bagdy Emőke pszichológus „A XXI. Század kihívásai társadalmi, etikai, szellemi és lelki területen” címmel tartott előadást. Novemberben Papp Istvánnal lesz beszélgetés „A Könyvtárosok kézikönyve a használat során” témában. Decemberben dr. Deé Nagy Anikó „Ide kell hozni a nagyvilágot – a Marosvásárhelyei Teleki Téka” című előadását hirdette meg a szervezet.

Somogy Megyei Szervezet – a szervezet a Megyei és Városi Könyvtárral közösen 2000. november 6–7-ig „A gyerek olvas” témakörben továbbképzést szervezett Zamárdiban. Előadók voltak: Varga Róbert, Szávai Ilona, Bariczné Rózsa Mária, Rigó Béla, G. Papp Katalin, Pápayné Kemenczey Judit, Török Ferencné, Pálné Leinberger Ágota, Tolnai Mária és Halász Lászlóné.

Társadalomtudományi Szekció – a szekció szervezésében konferencia zajlott le „Sziürke irodalom” elektronikus környezetben címmel 2000. november 14-én az OSZK-ban. A rendezvényről hamarosan olvasható összefoglaló a KATALIST-en.

Tolna Megyei Szervezet – 2000. szeptember 29-én „A könyvtárak az ezredfordulón” címmel előadást tartott dr. Skaliczky Judit és Elekes Eduárdné. 2000. október 26–27-én a szervezet „Mű és illusztráció” címmel konferenciát szervezett Szekszárdon, a Művészetek Házában. 2000. november 7-én irodalmi délelőtti keretében, a hagyományos Illyés ünnepségen köszöntötték a könyvtárosokat. „Az olvasókért, a kultúráért Tolnában” oklevelet a megyei könyvtáros társadalom szervezeti alapján Kovács György kapta meg.

Vas Megyei Szervezet – 2000. október 12-én „Könyvtárak közös fedél alatt...” címmel regionális konferenciával egybekötve megtartották a VI. Vas Megyei Könyvtári Napot Csepregen. Az előadók voltak: Ziembiczki Erzsébet, Bariczné Rózsa Mária, Nagy Károlyné, Kozó József, Körösi Jánosné, Gál Éva, Kiss Gábor, Pallósiné Toldi Márta, Tuba László, Sudár Lászlóné, dr. Pálvölgyi Mihály és Papp József.

Veszprém Megyei Szervezet – 2000. november 9-én „Az iskolai és közművelődési könyvtárak együttműködése” témában szakmai továbbképzést tartottak Ajkán. A rendezvény előadói voltak: Balogh Mihály, Hock Zsuzsanna, Rappné Kulcsár Livia, Varga Károlyné, Emmer Gáborné és Horváthné Tilhof Gyöngyi.

Zala Megyei Szervezet – „Az olvasás változó arca” témát feldolgozó konferenciát rendeztek a Deák Ferenc Megyei Könyvtárban 2000. október 16-án, az előadók között üdvözölhették Kiss Gábort, Nagy Attilát, Varga Lászlónét és Bartos Évát.

Zempléni Könyvtárosok Szervezete – 2000. október 12-én a Millennium és az országos Könyvtári Napok alkalmából egész napos szakmai programot szerveztek Budapestre. A Közép-Európai Egyetem könyvtárának és a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának megtekintésére és ezzel együtt szakmai tapasztalatcserére nyílt lehetőség.

Zenei Könyvtárosok Szervezete – a Magyar Könyvtárosok Egyesülete Zenei Könyvtáros Szervezete a szervezet alapításának 30. évfordulója alkalmából 2000. december 7-én 11 órakor jubileumi taggyűlést tart a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Zenei Gyűjteményében, Budapest VIII. Ötpacsirta u. 4.

Pénzügyek

KÖZLEMÉNY

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete az 1%-os támogatásként kapott 85 188 Ft-ot a működési költségek kiegészítéséhez használta fel, maradvány és átvitel nincs a 2001. évre.

Köszönjük a támogatásokat és kérjük, hogy a következő jövedelemadó-bevallásnál ismét egyesületünket jelöljék meg kedvezményezettként.

Adószámunk: 19000895–1–41

Budapest, 2000. október 31.

dr. Ambrus Zoltán elnök

Képzés

Telematikai és digitális témakörben idén ősszel is sikeres tanfolyamokat tartottak az INKA és az MKE együttműködésével (Tamáska Lajos irányításával). A tanfolyamokat a Nemzeti Kulturális Alapprogram pályázat útján támogatta.

Lezajlott rendezvények

„Közös múlt – közös jövő” címmel a külföldön élő magyar könyvtárosok V. szakmai találkozóját rendezte meg nagy sikerrel az OSZK, MKE és az IKSZ 2000. augusztus 17–19. között sor került a plenáris ülésre, majd a munkát szekciókban folytatták a résztvevők: A könyvtár és a könyvtáros szerepe a közösségek életében; Külföldi Hungarikagyűjtés, – feltárás; Kisebbségek könyvtári ellátása, a kisebbségi könyvtárak anyaországi kapcsolatai; Az információs korszak és a könyvtári kultúra találkozása. A szakmai találkozót a Nemzeti Kulturális Alapprogram pályázat útján támogatta.

2000. október 4-én „A megyei sajtóbibliográfiák jelene és jövője címmel” zajlott le a hírlapkönyvtárosok harmadik szakmai találkozója az OSZK-ban.

A Budapesti Francia Intézet, az MKE és az Informatikai és Könyvtári Szövetség „Könyvtár és menedzsment: új lehetőségek?” címmel 2000. október 5–6-án konferenciát tartott a Budapesti Francia Intézetben. Az előadások a közszolgálati politika, kereslet-kínálat, beszerzési politika, könyvtárhasználók megismerése, valamint a minőség és értékelés témákat fejtették ki.

„Összefogás a könyvtárakért – Összefogás az olvasókért”, 2000. október 9-én Kecskeméten, az IKSZ–KJK rendezésében könyvtári szakmai napot tartottak.

A Könyvtári hét keretében 2000. október 10-én szakmai napot tartottak a megye könyvtárosainak a Kisfaludy Károly Megyei Könyvtárban, Győrben.

2000. október 10-én az OMIKK, Káplány Géza Informatikai Alapítvány és az MKE az őszi könyvtári napok sorozatban „A szakmai kommunikáció és a könyvtár jövője” címmel rendezvényt tartottak az OMIKK-ban. A közreműködők dr. Tószegi Zsuzsanna, Ungvári Rudolf, Klein Ágnes és dr. Telcs András voltak.

„Töltsön egy éjszakát a könyvtárban!” címmel meglepő, sikeres rendezvény zajlott le a Pest Megyei Könyvtárban, Szentendrén, 2000. október 13-án.

A Fővárosi Könyvtári Napok és az Olvasás Éve tiszteletére millenniumi folyamatos felolvasást szerveztek 2000. október 26–29. között a Terézvárosi gyermekkönyvtárban.

Az Országgyűlési Könyvtár és a British Council „Nagy-Britannia Európában” címmel szakkönyv-kiállítást rendezett 2000. október 4-én az Országgyűlési Könyvtárban.

2000. november 15-én megnyitották a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár új központi épületét.

Nemzetközi kapcsolatok

A nemzetközi szerzői jog területén Bakos Éva osztályvezető (MSZH) vette át a képviselői feladatokat Koreny Ágnestől. A CELIP Steering Group Meeting 2000. november 17–19. között Rigában ülésezik, ahol már Bakos Éva vesz részt a tanácskozáson az MKE megbízottjaként.

Az Association of the Librarians in Education Romania 2000. szeptember 21–23. között „The Libraries of Education on the eve of the 3rd millennium” címmel konferenciát tartott Suceva-ban Bukoviná-ban.

2000. szeptember 18–23. között osztrák könyvtáros napokat tartottak Bécsben. A Verein Österreichischer Bibliothekare (VÖB) 26. vándorgyűlésén, melynek témája „A tudás mint termelési tényező” volt, a TTSz elnöke dr. Murányi Lajos vett részt az MKE képviselőjében. Útjelentése hozzáférhető a titkárságon.

A Goethe-Institut szervezésében felolvasóesteket tartottak az alábbi helyszíneken: 2000. október 9. Eötvös Károly Megyei Könyvtár Veszprém; 2000. október 11. Goethe-Institut, Budapest; 2000. október 12. Katona József Megyei Könyvtár, Kecskemét; 2000. október 13. Somogyi-könyvtár, Szeged.

A LANÖB szervezésében 2000. október 12–13. között, „Telekommunikáció 2000” címmel szakkönyvtári napokat tartottak az ausztriai Mistelbach-ban.

A szlovéniai könyvtárosok egyesülete 2000. október 11–13. között „Traditional Media in the Information Age” címmel Mariborban rendezett konferenciát. Egyesületünket Balogh Margit könyvtárvezető (Nemzetközi Pető Intézet), a Műszaki Könyvtáros Szekció elnöke képviselte.

Társ Egyesületek, rokon szervezetek

Az Informatikai és Könyvtári Szövetség (IKSZ) és a Katona József Könyvtár, Kecskemét 2000. október 8-án Könyves Vasárnapot tartott a Magyar Rádió Márványtermében, illetve Kecskeméten; 2000. október 9-én „Összefogás a könyvtárakért – Összefogás az olvasókért avagy A könyvtárak modernizációja” címmel konferenciát tartott a Katona József Megyei Könyvtárban Kecskeméten. Az előadók voltak: Zalainé dr. Kovács Éva, Dömölki Bálint, Bakonyi Péter, Skaliczki Judit, Zongor Attila, Ramháb Mária és Nagy Mária

Az IKSZ az EURÓPAI MINŐSÉG HÉT keretében Könyvtári szakmai napot tartott.

„Úton a megfeleléstől a kiválóságig” címmel 2000. november 9-én Budapesten, a Magyar Honvédség Művelődési Házában.

Előzetes rendezvénytár:

Magyarországon:

- DAT 2000 a Magyar Adatbázis-forgalmazók X. Konferenciája, 2000. november 27–29. MATÁV Tölösi Konferencia Központja, Budapest – A Könyvtári szekció rendezvénye november 28-án lesz.
- 30 éves a Műszaki Könyvtáros Szekció, 2000. december 2., MKE MSZ, OMIKK
- 30 éves a Zenei Könyvtárosok Szervezete, 2000. december 7. FSZEK, Bp. VIII., Ötpacsirta u. 4
- 2001. január 29–február 2. között az IKSZ „Minőségbiztosítási tréning”-et rendez Kecskeméten.

Külföldön:

- 2000. október 3–5. „Preservation Options in a Digital World: To Film or To Scan A Seminar on Preservation Microfilming and Digital Imaging of

- Paper-Based Materials”, New York State Library, Cultural Education Center, Albany, NY, USA, (e-mail: sona@nedcc.org, www.nedcc.org)
- 2000. október 11–13. „Annual Conference of the Union of Associations of Slovene Librarians – Traditional Media in the Information Age”, Maribor, Szlovénia
 - 2000. október 16–19. „GLOBAL 2000: The Information Age: Challenges Opportunities The Second Worldwide Conference on Special Librarianship”, Brighton, Egyesült Királyság (www.slaglobal2000.org)
 - 2000. október 19–22. ARLIS/ANZ: Securing our Heritage, Canberra, Ausztrália (margaret.shaw@NGA.GOV.AU)
 - 2000. december 6–7. „Librarians Congress and Conference of the Moldavian Librarians Association”, Chisinau, Moldávia.
 - 2001. január 29–31. 9th International BOBCATSSS Symposium on Library and Information Science – OPEN 2001: Knowledge, Information and Democracy in the Open Society: the Role of the Library and Information Sector, Vilnius, Litvánia, (www.bobcatsss.com)
 - 2001. január 28. – február 2. „Libraries, Museums and Archives: a collaborative venture in the digital age – INE Seminars”, London, Egyesült Királyság, (e-mail: louise.lantaigne@NLC-BNC.CA)
 - 2001. április 23–24. „Creating knowledge Conference”, Malmö University, Svédország, e-mail: sara.kjellberg@mah.se
 - 2001. május 27–29. „CAIS 2001” 29th Annual Conference of the Canadian Association for Information Science to be held with the Congress for the Social Sciences and Humanities of Canada, Québec, Kanada (<http://www.fims.uwo.ca/cais/caiscfpe.htm>)
 - 2001. június 9–17. „Crimea 2001” Eighth International Conference, Szudak, Ukrajna. További információ: <http://www.iliac.org/crimea2001>, (e-mail: crimea.europe@gpntb.ru, <http://www.iliac.org/crimea2001/index.html>)
 - 2001. június 14–20. „American Library Association Annual Conference San Francisco. California, USA. További információ: Michael Dowling Director ALA International Relations Office ph: +1-312-280-3200 fax: +1-312-280-3256; (e-mail: mdowling@ala.org, URL: <http://www.ala.org>)
 - 2001. június 19–22. „Informing Science Conference”, Krakow, Lengyelország. (További információ: <http://is2001.com>)
 - 2001. július 20–22. „Bridging Borders: Building Hispanic Library Education and Services in a Global Perspective” University of Wisconsin-Madison, (e-mail: jpearl@slis.wisc.edu)
 - 2001. augusztus 16–25. „IFLA 2001 Boston Conference” Boston, MA, USA (<http://www.ifla.org/IV/ifla67/>), utazási ösztöndíj kérhető: IFLA ALP c/o Uppsala University Library Box 510 SE-751 20 UPPSALA, Sweden Fax: +46-18-471-3994 e-mail: ifla.alp@ub.uu.se
 - 2001. szeptember 4–8. „ECDL 2001 – 5th European Conference on Research and Advanced Technology for Digital Libraries”, (<http://www.ecdl2001.org>)

* * *

Állást keres:

Albertné Szilágyi Katalin középfokú könyvtáros végzettséggel kölcsönző, olvasószolgálati munkát keres, telefon: 372-6200/6536 mellék. – Bánfi István György keres olvasószolgálati, olvasótermi felügyelői állást, német, francia, orosz, angol nyelvismerettel, telefon: 06-56-414-952. – Hajas Györgyné egyetemi és középfokú könyvtárosi végzettséggel számítógépes feldolgozási, kölcsönzési, kiadvány szerkesztő, tájékoztató munkakörben elhelyezkedne, telefon: 403-3302. – Honti Miklósné középfokú könyvtáros végzettséggel kölcsönzési, olvasószolgálati, adminisztratív munkakört keres, telefon: 321-7418. – Dr. Jászberényiné Vékony Erzsébet felsőfokú könyvtáros végzettséggel, angol alapfokú és SZIRÉN ismerettel 6 vagy 8 órás állást keres, telefon: 215-8458. – Kelemenné Farkas Zsuzsanna főiskolai könyvtárszakos végzettséggel, francia, orosz, eszperantó alapfokú nyelvismerettel, felhasználói szintű számítástechnikai ismeretekkel, olvasószolgálati-tájékoztató munkakörben, 6 vagy 8 órás állást keres, telefon: 285-4786. – Laczkó Enikő főiskolai végzettséggel, francia nyelvismerettel, alapfokú számítástechnikai tudással, olvasószolgálati munkát keres rugalmas munkaidővel, telefon: 06-20-36-25-903 – Leidal János ELTE TFK végzettséggel, német, orosz, angol nyelvismerettel tájékoztató munkát keres, telefon: 251-1909. – Takács Zsuzsanna főiskolai végzettséggel olvasószolgálati, feldolgozó, iskolai könyvtárosi munkakört keres, telefon: (23)-334-892. – Sarkadi Zsuzsanna történelem-idegenforgalom szakos tanár, orosz, angol, német nyelvismerettel 6–8 órás állást keres, telefon: 356–1901. – „Állást keres” jelígre vár állás ajánlatot ELTE TFK végzettséggel, feldolgozó, kölcsönzői munkakörben könyvtárosnő. Felsőfokú könyvtáros végzettséggel, Nyíregyháza régióban informatikai területen állást keres: e-mail: i.bodi@freemail.hu – Könyvtáros, 12 éves szakmai gyakorlattal, egyetemi végzettséggel állást keres, e-mail: evola@freemail.hu – Szeretnék állást találni egy olyan fővárosi könyvtárban melynek fő gyűjtőköre a természettudomány–biológia–orvostudomány–mezőgazdaság. ELTE/TTK-alap diplomám és OSZK-s középfokú könyvtárosi végzettségem van. Jelenleg FSZEK központi könyvtárában dolgozom, mint tájékoztató könyvtáros. Egrý Gábor Tel.: 386-6509 egry40@hotmail.com

Állást kínál:

A BGF Pénzügyi és Számviteli Főiskolai Kar Központi Könyvtára munkatársat keres feldolgozó könyvtárosi munkakörbe, telefon: 221-3795 – Teljes állású raktárost keres az ELTE Jogi Kari Könyvtára 2001 januárjától, telefon: 266-3005 – A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár katalogizáló munkatársat keres, Bánhegyi Gyuláné, telefon: 318-1477 – A Magyar Iparművészeti Egyetem Könyvtára könyvtáros-informatikus és feldolgozó munkakörbe munkatársat keres, telefon: 392-1180/135, e-mail: klevai@mif.hu – Az MTA Judaisztikai Kutatócsoportja képzett könyvtárost keres, telefon: 317-5124, e-mail: hebraisztika@freemail.hu – Az MTA Történettudományi Intézetének Könyvtára felsőfokú könyvtárost keres, telefon: 356-1539/110, e-mail: szabor@tti.hu – Az Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár munkatársat keres nemzetközi könyvtárközi kölcsönzési munkára, telefon: 485-0808, 485-0809 – Az Országos Széchényi Könyvtár felsőfokú végzettségű könyvtárost keres ETO ismeretekkel 2001. január 1-jétől, tele-

fon: 224-3748, e-mail: *berk@oszk.hu* – A Pénzügyminisztérium Szakkönyvtára feldolgozás/olvasószolgálat munkakörbe könyvtáros–informatikai végzettségű munkatársat keres, telefon: 327-2378, e-mail: *jozsefne.foldi@pm.gov.hu* – A Szent István Egyetem Állatorvos-tudományi Könyvtára könyvtáros-informatikus munkatársat keres rendszeradminisztrátori munkakörbe, telefon: 478-4226, e-mail: *mrszabo@UNIVET.HU*

* * *

Szerkeszti: Jáki Éva
Cím: MKE titkárság, 1054 Budapest, Hold u. 6. Tel./fax: 311-8634
E-posta: MKE@OSZK.HU

Checkpoint®

Hogyan védhetjük meg a könyvtári állományokat?

A könyvek lopások elleni védelmére a Checkpoint által kidolgozott könyvtár-
védelmi rendszerek alkalmazása jelenti a leghatékonyabb megoldást. A papír-
vékony biztonsági címkék, melyek a védendő állományokra kerülnek, a ki-
járatnál elhelyezett antennák között áthaladva jelzést adnak.

A biztonsági címkék nyomtathatók, rajtuk olyan információk helyezhetők el,
melyeket a könyvek egyszerűbb kezelésére lehet hasznosítani (vonalkód,
leltári-, katalógusadatok stb.).

A könyvtárvédelmi antennák rádiófrekvenciás elven működnek, ami azzal a
nagy előnnyel jár felhasználóinak, hogy nem alakul ki detektálás nélküli holt-
tér, mint a mágneses rendszerek esetében.

Checkpoint

**Checkpoint Systems Hungary
Kft.**

Budapest 1155

Dembinszky u. 1

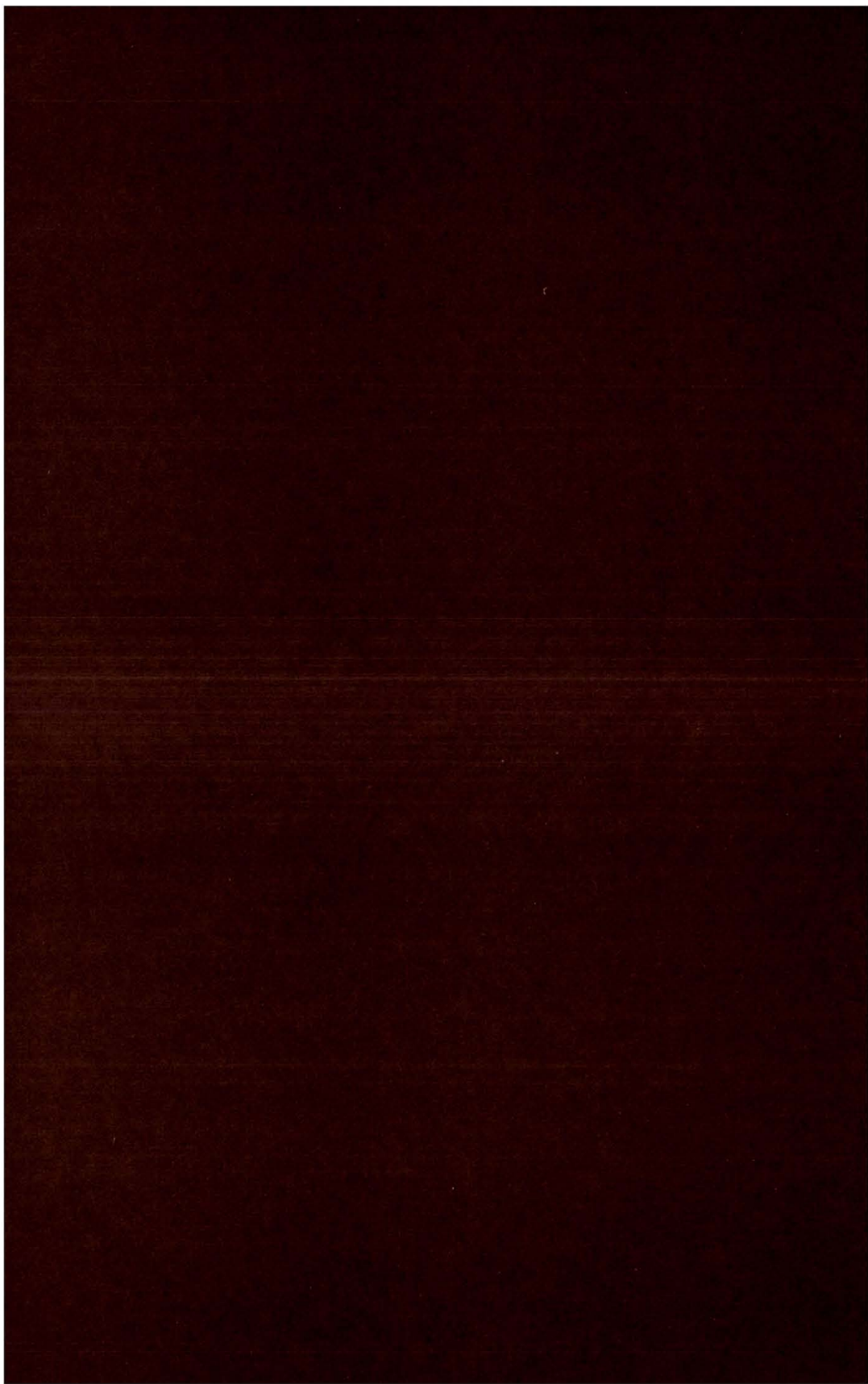
Tel.: 06 1 30 50 100

Fax.: 06 1 30 50 101

www.checkpointsystems.com

Tökéletes védelem
és elegáns megjelenés

MUTATÓ
9. évfolyam, 2000

III. Nemzetközi Könyvfesztivál. Santo Domingo, 2000. április 27–május 7.	8. 45–47.
Az állományvédelem szolgálatában. Könyvtárosok és állományvédelmi szakemberek együttműködése	8. 30–34.
<i>Ambrus Zoltán</i>	2. 3–9.
AMBRUS ZOLTÁN: Fogott-e halat a könyvtári háló?	8. 7–10.
Amerikai könyvtári hírek építkezésről, költségvetésről	4. 30–32.
Babiczy Béla	3. 43–48.
Bácsalmás. Fejezetek egy felső-bácskai kisváros történetéből	5. 46–47.
Bács-Kiskun megyei Európai Információs Pont	10. 52.
<i>Balázs Mihály</i> . 1930. Nagybánhegyes – 1999. Budapest	2. 59–60.
BALOGH FERENCNÉ: Falusi olvasók könyvtárképe	10. 24–31.
BALOGH LÍDIA: Szociológiai szaktájékoztató számítógépes adatbázisok segítségével a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban	10. 16–23.
BÁNHEGYI ZSOLT: A Külföldi Könyvek Központi Katalógusa védelmében	3. 40–41.
BÁNKESZI KATALIN: A Neumann-ház az Internet Galaxison	6. 29–32.
<i>Bárdos Ferenc</i> (1911–2000) (nekrológ)	4. 47–48.
BARTOS ÉVA: A helyi társadalom igényének hatása a közkönyvtári szolgáltatásokra, megjelenésük módja és eszközei	5. 30–35.
<i>Batári Gyula</i> (könyvismertetés)	11. 59–60.
BENICZKY PÉTERNÉ: Könyvtári ismeretek, ismeretek a könyvtárban	7. 40–43.
BÉNYEI MIKLÓS: Töredékes gondolatok a magyar írásbeliség ezer évéről (Szentés, 2000. szept. 21.)	12. 45–49.
BÉNYEI MIKLÓS: „Tudomány-e a könyvtártudomány?” Néhány gondolat a Könyvtárosok kézikönyve első kötetéről	3. 16–19.
BERKE BARNABÁSNÉ: CD-ROM-ok bibliográfiai leírása az új magyar szabályzat szerint (Konferencia. Budapest, 2000. máj. 25.)	7. 32–39.
BERKE BARNABÁSNÉ: Mi újság a nemzetközi szabványosításban?	8. 11–20.

Beszámoló az utrechti konferenciáról. Az európai kulturális örökség digitalizálása. Termékek – elvek – technikák. 1999. október 21–23.	1. 50–57.
A „Bevezetés” bevezetése	7. 57–60.
BODÓ SÁNDOR: Múzeumi gyűjtemények mint a történettudomány forrásai	1. 19–22.
„Bontják a pasa bérpalotáját”	7. 44–46.
A Budapestensia kialakulása, avagy három könyvtárosportré	9. 53–59.
Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál VII. (2000. ápr. 21–23. Húsvét)	6. 24–28.
A budapesti sajtó adattára. 1873–1950	10. 50–52.
CD-ROM-ok bibliográfiai leírása az új magyar szabályzat szerint (Konferencia Budapest, 2000. máj. 25.)	7. 32–39.
Céginformációs adatszolgáltatások a hazai könyvtárakban	12. 19–30.
DÉVÉNY ISTVÁN: Egy könyvtáros tallózásai	12. 31–34.
<i>Dippold Péter</i> (interjú)	10. 3–9.
Divatok, projektek, napi gyakorlat. Beszámoló az Internet Librarian International konferenciáról (London, 2000. márc. 18–22.)	5. 48–49.
Egy könyvtáros tallózásai	12. 31–34.
Elektronikus dokumentumok a helyismereti gyűjteményekben	11. 55–56.
Első olasz–magyar könyvtáros találkozó. Elő- és utóhangok egy konferencia kapcsán (Budapest, 2000. nov. 9–11.)	12. 35–37.
Emlékezés a(z) „(h)őskorra”. Körzeti és népkönyvtárak s munkatársaik. Tények és legendák	5. 20–29.
ENGEL TIBOR: Statisztika – avagy a teljesítménymérés	1. 36–43.
„Érzelmes utazás” Fejtő Ferenc és Kabdebó Tamás irodalmi munkássága körül. Mit ér(het) az ember, ha magyar frankofon vagy magyar anglofon író?	1. 45–49.
Az európai öntudat írói	1. 58–60.
Az Év könyvtára: a Kiskunhalasi Városi Könyvtár	3. 9–15.
Évszázad-búcsúztató	12. 3–5.
Falkavadászat – könyvtáros módra	4. 58–60.
Falusi olvasók könyvtárképe	10. 24–31.
Fejlettebb technikai háttér, gyengébb hallgatói és kutatói teljesítmények?	1. 6–11.
FEJŐS LÁSZLÓ: Kell-e még az ETO? Vita a könyvtárosok Katalist levelező fórumán (Összegzés)	3. 23–40.
A felsőoktatási intézmények könyvtárainak fejlesztési stratégiája. Beszélgetés dr. Téglási Ágnessel, az OM főtanácsosával	11. 3–16.

A finn oktatási minisztérium könyvtárpolitikai programja 2000–2004	6. 36–41.
FODOR PÉTER: Mennyivel tud többet és mást a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár mint...?	9. 16–26.
Fogott-e halat a könyvtári háló?	8. 7–10.
Fogunk-e olvasni a XXI. században? Az olvasás jövője	11. 24–28.
FRANK RÓZA: Nyílt levél a könyvtárosokhoz	9. 60.
Friedrich Adolf Ebert nézetei a könyvtárosképzésről	10. 42–47.
FUTAKY LÁSZLÓ: A Kölcsey Társaság füzetei	8. 48–52.
FUTALA TIBOR: Nagy szakmai merészség volt vállalkozni rá...	2. 10–13.
GÁBOR DÉNES: Gondolatok a KÖNYVESHÁZ-ról	7. 52–55.
GÁNCSNÉ NAGY ERZSÉBET: Kérdőíves felmérés a megyei és városi könyvtárak helyismereti munkájáról 1998 decemberében	1. 23–28.
<i>Gerő Gyula</i> (köszöntő)	4. 42–44.
GERŐ GYULA: Emlékezés a(z) „(h)őskorra”. Körzeti és népkönyvtá- rak s munkatársaik. Tények és legendák	5. 20–29.
Gondolatok a KÖNYVESHÁZ-ról	7. 52–55.
Gondolatok a nyilvános könyvtárak jegyzékének felállítása kapcsán	4. 3–12.
Gyermekirodalom	4. 54–58.
Győri Életrajzi Lexikon	3. 50–51.
GYÓRI ERZSÉBET–VAJDA KORNÉL: „Az információhoz jutás nem le- het földrajzi kérdés”. Beszélgetés Rockenbauer Zoltán kultusz- miniszterrel	5. 3–7.
A Győri Megyei és Egyetemi Könyvtár létesítésének szakmai kon- cepciója	3. 3–9.
HADROVICS GÁBOR: Látogatás a lipcei könyvvásáron	5. 50–51.
A hagyomány megőrzésének egy lehetősége: a bibliothecarius doctus	9. 9–16.
Hagyományos könyvtár – elektronikus könyvtár	2. 41–47.
HALÁSZ BÉLA: Könyvtári hétköznapiak. Múlt – Jelen – Jövő	11. 29–40.
HALÁSZ MAGDOLNA: A határon túli magyar könyvtárosok VI. Zemp- léni Nemzetközi Tanácskozása (Sárospatak, 2000. jún. 5.)	7. 49–52.
HANGODI ÁGNES (összeáll.): Könyvtárügyünk változásai az egyete- mi és főiskolai könyvtárosképzés kialakulásának éveiben	3. 43–48.
HANGODI ÁGNES: Könyvgyűjtési szokások a XVIII. század első ne- gyedében Oroszországban – A. D. Mensikov könyvtára	8. 35–42.
HARASZTI PÁLNÉ (ísm.): Az MKE elnökének országgyűlési meghall- gatásáról	2. 3–9.
HARASZTI PÁLNÉ: A Könyvtárosok kézikönyvének köszöntése	2. 13–15.

A határon túli magyar könyvtárosok VI. Zempléni Nemzetközi Tanácskozása (Sárospatak, 2000. jún. 5.)	7. 49–52. 7. 52–56.
HEGEDŰS PÉTER: Információval az együttműködésért: a jövő globális könyvtárának megteremtése (Az IFLA 66. Kongresszusa, Jeruzsálem, 2000. augusztus 13–18.)	11. 17–23.
A helyi társadalom igényének hatása a közkönyvtári szolgáltatásokra, megjelenésük módja és eszközei	5. 30–35.
A helyismereti könyvtárosok VII. országos tanácskozása (Székesfehérvár, 2000. júl. 26–28.)	9. 40–41. 9. 42–59.
Helyismereti munka Fejér megye közkönyvtáraiban	9. 42–48.
Hogyan tud az új kihívásoknak megfelelni egy közművelődési könyvtár?	2. 46–54.
HORVÁTH TIBOR: Balázs Mihály. 1930. Nagybánhegyes – 1999. Budapest	2. 59–60.
HORVÁTH TIBOR: Léces Károly (1929–2000)	8. 43–44.
Hozzáférés a XXI. században, avagy megelőzhető-e a könyvtári anyagok (további) károsodása? (Esettanulmányok károkról és a megelőző állományvédelem néhány aktuális módszeréről)	8. 21–29.
Az IFLA 66. Kongresszusa, Jeruzsálem, 2000. augusztus 13–18.	11. 17–23.
„Az információhoz jutás nem lehet földrajzi kérdés”. Beszélgetés Rockenbauer Zoltán kultuszminiszterrel	5. 3–7.
Információval az együttműködésért: a jövő globális könyvtárának megteremtése (Az IFLA 66. Kongresszusa, Jeruzsálem, 2000. augusztus 13–18.)	11. 17–23.
Informatikai és Könyvtári Szövetség. Közgyűlés. Budapest, 2000. máj. 24.	7. 19–21.
Internet fiesta	8. 3–6.
Juhász Gyula 70. születésnapjára	10. 48–49.
KASTALY BEATRIX: Hozzáférés a XXI. században, avagy megelőzhető-e a könyvtári anyagok (további) károsodása? (Esettanulmányok károkról és a megelőző állományvédelem néhány aktuális módszeréről)	8. 21–29.
KASTALY BEATRIX: Szükségszerű változások az állományvédelemben – okok, célok és következmények. 1960–2000	4. 19–29.
Katalógustörténet, s ami a történetből következik	6. 50–51.
KATSÁNYI SÁNDOR: A Budapestensia kialakulása, avagy három könyvtárosportré	9. 53–59.
<i>Kéglí Ferenc</i> (interjú)	12. 6–13.

Kell-e az információtudomány a Könyvtárosok kézikönyvébe?	6- 33–35.
Kell-e még az ETO? Vita a könyvtárosok Katalist levelező fórumán (Összegzés)	3. 23–40.
Kérdőíves felmérés a megyei és városi könyvtárak helyismereti munkájáról 1998 decemberében	1. 23–28.
KERTÉSZ GYULA: Ki Kicsoda 2000	3. 52–55.
Készül Kazinczy Ferenc kéziratainak bibliográfiája!	2. 40.
Ki Kicsoda 2000	3. 52–55.
KISS JENŐ: Magyar könyvtárak és könyvtárosok kisebbségi létben az új évezred elején. Erdélyi helyzetkép	9. 37–39.
KISZL PÉTER: Céginformációs adatszolgáltatások a hazai könyvtárakban	12. 19–30.
KOCSIS ISTVÁN: Hogyan tud az új kihívásoknak megfelelni egy közművelődési könyvtár?	2. 46–54.
<i>Kocsy Anikó</i> (könyvismertetés)	6. 50–51.
<i>Kojnok Nándor</i> sírja fölött (1935–2000. nekrológ)	4. 44–46.
KOLIVISKÓ ISTVÁN: Könyvtárosok, mosolyogjunk!	7. 55–56.
KOLTAY TIBOR: Divatok, projektek, napi gyakorlat. Beszámoló az Internet Librarian International konferenciáról (London, 2000. márc. 18–22.)	5. 48–49.
KOLTAY TIBOR: Kell-e az információtudomány a Könyvtárosok kézikönyvébe?	6. 33–35.
KOLTAY TIBOR: Mire jó a német nyelv a könyvtárosnak? Beszámoló a Deutsch für Informationsvermittler szemináriumról (1999. szeptember 20–24.)	1. 43–44.
<i>Komáromi Gabriella</i> (könyvismertetés)	4. 54–58.
KOMLÓSI JÓZSEF: Helyismereti munka Fejér megye közkönyvtáraiban	9. 42–48.
KOVÁCS SÁNDOR IVÁN: A könyvtár békéje. Utószó a Csorba Győző Megyei Könyvtár könyvtörténeti tanulmánykötetéhez	5. 15–19.
A Kölcsey Társaság füzetei	8. 48–52.
Könyv az olvasóktól – az olvasásról	6. 52–54.
Könyvgyűjtési szokások a XVIII. század első negyedében Oroszországban – A. D. Mensikov könyvtára	8. 35–42.
A könyvtár az információs társadalomban (Az IKSZ közgyűlése Budapest, 2000. máj. 24.)	7. 19–21.
A könyvtár békéje. Utószó a Csorba Győző Megyei Könyvtár könyvtörténeti tanulmánykötetéhez	5. 15–19.
„A könyvtár volt a hazám, édenem”. Szabó Lőrinc születésének 100. évfordulóján	4. 35–42.

Könyvtárak a kirekesztés ellen. A globalizáció kihívásai	1. 28–36.
Könyvtári hétköznapiak. Múlt – Jelen – Jövő	11. 29–40.
Könyvtári ismeretek, ismeretek a könyvtárban	7. 40–43.
Könyvtárközi kölcsönzés – elektronikus dokumentumküldés (Könyvtárközi Kölcsönzés Konzultatív Tanácskozás Budapest, 2000. okt. 10.)	11. 47–52.
Könyvtárközi kölcsönzés a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtárban 1999-ben	10. 32–37.
Könyvtárközi kölcsönzés és megosztott állománygyarapítás az amerikai egyetemi könyvtárakban	12. 14–18.
Könyvtárosok kézikönyve	2. 15–17.
<i>Könyvtárosok kézikönyve</i>	1. 11–18. 2. 10–26. 3. 16–22. 6. 33–35.
A Könyvtárosok kézikönyvének köszöntése	2. 13–15.
A könyvtárosok kézikönyvéről	1. 11–18.
Könyvtárosok, mosolyogjunk!	7. 55–56.
Könyvtárügyünk változásai az egyetemi és főiskolai könyvtárosképzés kialakulásának éveiben	3. 43–48.
Köszöntő (MKE Vándorgyűlés)	9. 7–9.
A közkönyvtár és információs szolgáltatásai. (Publika Magyarország Konferencia. Zamárdi, 2000. március 29.)	5. 7–9.
Közös (osztott) katalogizálás – közös (központi) katalógus (Terminológia, tipológia, stratégia)	2. 28–39.
Közös múlt – közös jövő. A külföldön élő magyar könyvtárosok V. szakmai találkozója (Budapest, 2000. aug. 17–19.)	9. 35–37.
KRAICINÉ DR. SZOKOLY MÁRIA: Könyvtárak a kirekesztés ellen. A globalizáció kihívásai	1. 28–36.
A kreditrendszerrel – könyvtáros szemmel. Tanácskozás az esztergomi Vitéz János Római Katolikus Főiskolán (2000. január 27–28.)	4. 13–18.
A kulturális törvény és a parlamenti pártok	5. 9–13.
A Külföldi Könyvek Központi Katalógusa védelmében	3. 40–41.
A külföldön élő magyar könyvtárosok V. szakmai találkozója. Budapest, 2000. aug. 17–19.	9. 35–39.
KÜLLÖS IMOLA: A Néprajzi Múzeum gyűjteményei	12. 50–52.
KÜRTI LÁSZLÓNÉ: Könyvtárközi kölcsönzés – elektronikus dokumentumküldés (Könyvtárközi Kölcsönzés Konzultatív Tanácskozás Budapest, 2000. okt. 10.)	11. 47–52.
Látogatás a lipcei könyvvásáron	5. 50–51.

LATORCAI JÁNOS: Köszöntő (MKE)	9. 7–9.
Léces Károly (1929–2000) (nekrológ)	8. 43–44.
Lectori salutem	5. 14.
LINE, MAURICE B.: Fogunk-e olvasni a XXI. században? Az olvasás jövője (ford. Mikulás Gábor)	11. 24–28.
LUKÁTS JÁNOS: „A könyvtár volt a hazám, édenem”. Szabó Lőrinc születésének 100. évfordulóján	4. 35–42.
M. ÁDÁM ÁGNES: Az állományvédelem szolgálatában. Könyvtárosok és állományvédelmi szakemberek együttműködése	8. 30–34.
Magyar könyvtárak és könyvtárosok kisebbségi létben az új évezred elején. Erdélyi helyzetkép	9. 37–39.
A magyar könyvtárak lehetőségei a tartalomszolgáltatásban	6. 18–23.
Magyar Könyvtárosok Egyesülete XXXII. Vándorgyűlése. Esztergom, 2000. aug. 10–12.	9. 3–35.
A Magyar Parlamenti Gyűjtemény: történetiség és korszerű szolgáltatás	11. 40–46.
Mennyivel tud többet és mást a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár mint...?	9. 16–26.
Mi újság a nemzetközi szabványosításban?	8. 11–20.
MICHNA OTTÓNÉ: Bárdos Ferenc (1911–2000)	4. 47–48.
MIKULÁS GÁBOR (ford.)	11. 24–28.
MIKULÁS GÁBOR: Nézőpontok a tűzoltástól állománymenedzsmentig	3. 19–21.
A minőség kora a könyvtárban (Szakmai tanácskozás. Székesfehérvár, 2000. május 5.)	6. 3–17.
Mire jó a német nyelv a könyvtárosnak? Beszámoló a Deutsch für Informationsvermittler szemináriumról (1999. szeptember 20–24.)	1. 43–44.
Az MKE elnökének országgyűlési meghallgatásáról	2. 3–9.
Az MKE Olvasószolgálati Szekciója konferenciája „Az információs társadalom kihívásai a könyvtárakkal szemben” címmel. (Szentendre 1999. december)	2. 41–58.
Az MKE XXXII. Vándorgyűlése	9. 3–6.
MOLDOVÁN ISTVÁN: Beszámoló az utrechti konferenciáról. Az európai kulturális örökség digitalizálása. Termékek – elvek – technikák. 1999. október 21–23.	1. 50–57.
MONOK ISTVÁN: Fejlettebb technikai háttér, gyengébb hallgatói és kutatói teljesítmények?	1. 6–11.
MONOK ISTVÁN: A hagyomány megőrzésének egy lehetősége: a bibliothecarius doctus	9. 9–16.

MONOK ISTVÁN: A Kárpát-medence jelentős hungaricum állományt őrző könyvtárainak első találkozójáról. Budapest, OSZK 2000. április 6–7.	7. 47–49.
MONOK ISTVÁN: Könyvtárosok kézikönyve	2. 15–17.
MONOK ISTVÁN: A magyar könyvtárak lehetőségei a tartalomszolgáltatásban	6. 18–23.
MONOK ISTVÁN: Az Országos Széchényi Könyvtár szerepe a nem magyarországi könyvtárak ellátásában	7. 12–18.
<i>Monok István</i> (interjú)	12. 6–13.
A muzeális könyvállományt őrző gyűjtemények első találkozója (Budapest, 2000. máj. 9.)	6. 42–44.
Múzeumi gyűjtemények mint a történettudomány forrásai	1. 19–22.
Mű és illusztráció. Gyermek- és ifjúsági írók 16. szekszárdi tanácskozása	12. 40–44.
NAGY ANIKÓ: Szakmai rendezvény a Vocalról (Debrecen, 2000. nov. 8.)	12. 38–40.
NAGY ATTILA: Az „Olvasás Éve” az Egyesült Királyságban, Észtonországon – és Magyarországon?	10. 10–15.
NAGY EÖRSNÉ: Referenzkérdések egy számítógép segítségével	2. 55–58.
NAGY JÚLIA: Gyermekirodalom	4. 54–58.
NAGY JÚLIA: Könyv az olvasóktól – az olvasásról	6. 52–54.
NAGY KRISZTINA: A kulturális törvény és a parlamenti pártok	5. 9–13.
Nagy szakmai merészség volt vállalkozni rá...	2. 10–13.
NÉMETH GABRIELLA: Első olasz–magyar könyvtáros találkozó. Elő- és utóhangok egy konferencia kapcsán (Budapest, 2000. nov. 9–11.)	12. 35–37.
„A nemzeti könyvtár szolgáltatási rendjébe épülnek be a sorozatok”. Beszélgetés Monok Istvánnal, az OSZK főigazgatójával és Kégli Ferenc osztályvezetővel	12. 6–13.
A Néprajzi Múzeum gyűjteményei	12. 50–52.
A Neumann-ház az Internet Galaxison	6. 29–32.
Nézőpontok a tűzoltástól állománymenedzsmentig	3. 19–21.
NIESSEN, JAMES P.: Könyvtárközi kölcsönzés és megosztott állománygyarapítás az amerikai egyetemi könyvtárakban	12. 14–18.
Nyílt levél a könyvtárosokhoz	9. 60.
Oktatásmódszertani konferencia a könyvtárosképzésről (Budapest, 2000. aug. 31–szept. 1.)	10. 38–41.
Az „Olvasás Éve” az Egyesült Királyságban, Észtonországon – és Magyarországon?	10. 10–15.
Olvasásfejlesztés iskolában és könyvtárban	5. 43–45.

Orosz könyvtárakról (és nem csak azokról, bár azokról is épp csak)	5. 36–42.
OROSZNÉ KATONA ANNA: Kojnok Nándor sírja fölött	4. 44–46.
Az Országos Széchényi Könyvtár szerepe a nem magyarországi könyvtárak ellátásában	7. 12–18.
Az Országgyűlési Könyvtár mint a törvényhozás könyvtára (VII. Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál 2000. ápr. 21–23. Húsvét)	6. 24–28.
P. VÁSÁRHELYI JUDIT: A Régi Magyarországi Nyomtatványok Szerkesztőségének nyilvántartásai	6. 44–49.
PALLÓSNÉ TOLDI MÁRTA: Győri Életrajzi Lexikon	3. 50–51.
Pável Ágoston könyvtári öröksége	9. 48–53.
POGÁNY GYÖRGY: A „Bevezetés” bevezetése	7. 57–60.
POGÁNY GYÖRGY: A budapesti sajtó adattára. 1873–1950	10. 50–52.
(–Y–Y): Oktatásmódszertani konferencia a könyvtárosképzésről (Budapest, 2000. aug. 3–szept. 1.)	10. 38–41.
(–Y–Y): Zenei könyvtárosok tanácskozása Szegeden. (2000. szept. 28–29.)	11. 53–54.
POGÁNYNÉ RÓZSA GABRIELLA: Friedrich Adolf Ebert nézetei a könyvtárosképzésről	10. 42–47.
A „pompakönyvtárak” és az olvasói szokások a 19. század közepén	9. 26–35.
POPRÁDY GÉZA: Juhász Gyula 70. születésnapjára	10. 48–49.
POPRÁDY GÉZA: Szini Gyulától a CD-ig. Egy jazztörténetről	4. 51–54.
PRAZNOVSZKY MIHÁLY: A „pompakönyvtárak” és az olvasói szokások a 19. század közepén	9. 26–35.
RÁCZ ÁGNES: Gondolatok a nyilvános könyvtárak jegyzékének felállítására kapcsán	4. 3–12.
REDL KÁROLY: Az Országgyűlési Könyvtár mint a törvényhozás könyvtára	6. 24–28.
Referenzkérdések egy számítógép segítségével	2. 55–58.
A Régi Magyarországi Nyomtatványok Szerkesztőségének nyilvántartásai	6. 44–49.
Rendszertelenül. Kísérlet a könyvtárak rendszerszerű működésének vizsgálatára	7. 22–32.
–Rl–KO: Katalógustörténet, s ami a történetből következik	6. 50–51.
<i>Rockenbauer Zoltán</i> (interjú)	5. 3–7.
RÓZSA GYÖRGY: „Érzelmes utazás” Fejtő Ferenc és Kabdebó Tamás irodalmi munkássága körül. Mit ér(het) az ember, ha magyar frankon vagy magyar anglofon író?	1. 45–49.
A sajtótörténet-írás nehézségei	11. 59–60.

<i>Simon Géza Gábor</i> (könyvismertetés)	4. 51–54.
A sokszínűség egysége	11. 57–59.
SONNEVEND PÉTER: Amerikai könyvtári hírek építkezésről, költségvetésről	4. 30–32.
SONNEVEND PÉTER: „Bontják a pasa bérpalotáját”	7. 44–46.
SONNEVEND PÉTER: Orosz könyvtárakról (és nem csak azokról, bár azokról is épp csak)	5. 36–42.
SONNEVEND PÉTER: Új kézikönyv	2. 18–22.
Statisztika – avagy a teljesítménymérés	1. 36–43.
SÜTHEŐ PÉTER: Szélgjegyzetek a kézikönyv margójára	2. 22–26.
SZ. NAGY LAJOS: A finn oktatási minisztérium könyvtárpolitikai programja 2000–2004	6. 36–41.
SZ. NAGY LAJOS: A sokszínűség egysége	11. 57–59.
<i>Szabó Lőrinc</i> (megemlékezés)	4. 35–42.
„... a szakma nagy várakozással tekint a Könyvtári Intézetre. Beszélgetés Dippold Péterrel, a Könyvtári Intézet igazgatójával	10. 3–9.
Szakmai rendezvény a Vocalról (Debrecen, 2000. nov. 8.)	12. 38–40.
SZÁSZ ILONA: Mű és illusztráció. Gyermekek- és ifjúsági írók 16. szekszárdi tanácskozása	12. 40–44.
Szélgjegyzetek a kézikönyv margójára	2. 22–26.
A szerkesztő merengései	3. 21–22.
A szerkesztő. A 75 éves Gerő Gyula köszöntése	4. 42–44.
A SZERKESZTŐK: „Vajon mit érezel, mikor leírod: Anno 2000?”	1. 3–6.
SZERKESZTŐSÉG: Évszázad-búcsúztató	12. 3–5.
Szini Gyulától a CD-ig. Egy jazztörténetről	4. 51–54.
Szociológiai szaktájékoztató számítógépes adatbázisok segítségével a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban	10. 16–23.
Szükségszerű változások az állományvédelemben – okok, célok és következmények 1960–2000	4. 19–29.
TAKÁCS MIKLÓS: Pável Ágoston könyvtári öröksége	9. 48–53.
<i>Téglási Ágnes</i> (interjú)	11. 3–16.
TORZSAI TAMÁS: A kreditrendszerről – könyvtáros szemmel. Tanácskozás az esztergomi Vitéz János Római Katolikus Főiskolán (2000. jan. 27–28.)	4. 13–18.
TÓTH KATALIN: Elektronikus dokumentumok a helyismereti gyűjteményekben	11. 55–56.
Tördékes gondolatok a magyar írásbeliség ezer évéről (Szentes, 2000. szept. 21.)	12. 45–49.

TUBA LÁSZLÓ: A Győri Megyei és Egyetemi Könyvtár létesítésének szakmai koncepciója	3. 3–9.
„Tudomány-e a könyvtártudomány?” Néhány gondolat a Könyvtárosok kézikönyve első kötetéről	3. 16–19.
TVERDOTA GYÖRGY: Az európai öntudat írói (Az Országos Széchényi Könyvtár kiállításának megnyitója)	1. 58–60.
„ugye nem kell bizonyítanom a könyvtárak és könyvtárosok kulcsszerpét...” Beszélgetés a 70 éves Vajda Erikkel	7. 3–11.
Új kézikönyv	2. 18–22.
Vajda Erik (köszöntő)	7. 3–11.
VAJDA ERIK: Közös (osztott) katalogizálás – közös (központi) katalógus (Terminológia, tipológia, stratégia)	2. 28–39.
VK: Bácsalmás. Fejezetek egy felső-bácskai kisváros történetéből	5. 46–47.
VAJDA KORNÉL: Az Év könyvtára: a Kiskunhalasi Városi Könyvtár	3. 9–15.
VK: Falkavadászat – könyvtáros módra	4. 58–60.
VAJDA KORNÉL: A felsőoktatási intézmények könyvtárainak fejlesztési stratégiája. Beszélgetés dr. Téglási Ágnessel az OM főtanácsosával	11. 3–16.
VK: A helyismereti könyvtárosok VII. országos tanácskozása (Székesfehérvár, 2000. júl. 26–28.)	9. 40–41.
VAJDA KORNÉL–GYŐRI ERZSÉBET: „Az információhoz jutás nem lehet földrajzi kérdés”. Beszélgetés Rockenbauer Zoltán kultuszminiszterrel	5. 3–7.
VK: Internet fiesta	8. 3–6.
VK: A könyvtár az információs társadalomban (Az IKSZ közgyűlése Bp. 2000. máj. 24.)	7. 19–21.
VK: A könyvtárosok kézikönyvéről	1. 11–18.
VK: A közkönyvtár és információs szolgáltatásai. (Publika Magyarország Konferencia. Zamárdi, 2000. márc. 29.)	5. 7–9.
VK: Közös múlt – közös jövő. A külföldön élő magyar könyvtárosok V. szakmai találkozója (Budapest, 2000. aug. 17–19.)	9. 35–37.
VK: A minőség kora a könyvtárban (Szakmai tanácskozás. Székesfehérvár, 2000. máj. 5.)	6. 3–17.
VK: Az MKE XXXII. Vándorgyűlése	9. 3–6.
VK: A muzeális könyvállományt őrző gyűjtemények első találkozója (Budapest, 2000. máj. 9.)	6. 42–44.
VAJDA KORNÉL: „A nemzeti könyvtár szolgáltatási rendjébe épülnek be a sorozatok”. Beszélgetés Monok Istvánnal, az OSZK főigazgatójával és Kégli Ferenc osztályvezetővel	12. 6–13.

VK: Olvasásfejlesztés iskolában és könyvtárban	5. 43–45.
VK: A sajtótörténet-írás nehézségei	11. 59–60.
VAJDA KORNÉL: „...a szakma nagy várakozással tekint a Könyvtári Intézetre. Beszélgetés Dippold Péterrel, a Könyvtári Intézet igazgatójával	10. 3–9.
VK: A szerkesztő merengései	3. 21–22.
VAJDA KORNÉL: „ugye nem kell bizonyítanom a könyvtárak és könyvtárosok kulcsszerepét...” Beszélgetés a 70 éves Vajda Erikkel	7. 3–11.
„Vajon mit érezel, mikor leírod: Anno 2000?”	1. 3–6.
VARGA ÉVA: Könyvtárközi kölcsönzés a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtárban 1999-ben	10. 32–37.
VARGA JÓZSEFNÉ: III. Nemzetközi Könyvfesztivál. Santo Domingo, 2000. április 27 – május 7.	8. 45–47.
VEKERDI LÁSZLÓ: Hagyományos könyvtár – elektronikus könyvtár	2. 41–47.
VIDRA SZABÓ FERENC: Rendszertelenül. Kísérlet a könyvtárak rendszerszerű működésének vizsgálatára	7. 22–32.
VILLÁM JUDIT: A Magyar Parlamenti Gyűjtemény: történetiség és korszerű szolgáltatás	11. 40–46.
<i>Voit Krisztina</i> (könyvismertetés)	10. 50–52.
<i>Walleshausen Gyula</i> (könyvismertetés)	4. 58–60.
Zenei könyvtárosok tanácskozása Szegeden. (2000. szept. 28–29.)	11. 53–54.
Hírlevél a Magyar Könyvtárosok Egyesülete tagjaihoz	93. sz. 3. 56–60. 94. sz. 5. 53–59. 95. sz. 6. 55–60. 96. sz. 8. 54–60. 97. sz. 10. 53–60. 98. sz. 12. 53–60.